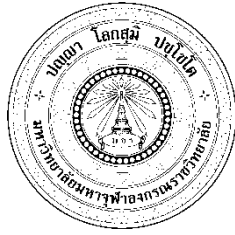

ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒
ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

A STUDY OF THE ACHIEVEMENT OF THE PROJECT OF THE FIVE PRECEPTS
VILLAGE IN 1th - 2nd PHASES IN MAE SAI, CHIANG RAI PROVINCE

พระใบฎีกาสองเมือง อธิมุตโต (จอมพล)

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา พระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

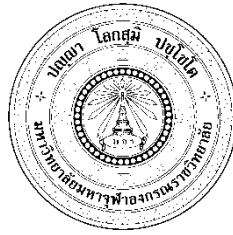

ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒
ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

พระใบฎีกาสองเมือง อธิมุตโต (จอมพล)

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา พระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

A Study of the Achievement of the Project of the Five Precepts Village
in 1th - 2rd Phases in Mae Sai, Chiang Rai Province

Phrabaidika Songmueang Adhimutto (Chomphon)

A Thesis Submitted in Partical Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย
จังหวัดเชียงราย” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาพระพุทธศาสนา

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร,ดร.)

กรรมการ

(พระครูวรธรรมวิฑูรย์, ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.สุเทพ สารบรรณ)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ประยงค์ จันทน์แดง)

กรรมการ

(ผศ.ดร.วิโรจน์ อินทนนท์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระครูวรธรรมวิฑูรย์,ดร.

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.สุเทพ สารบรรณ

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระใบฎีกาสองเมือง อธิมุตโต (จอมพล))

ชื่อวิทยานิพนธ์	: ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
ผู้วิจัย	: พระใบฎีกาสองเมือง อธิมุตโต (จอมพล)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
กรรมการคุมวิทยานิพนธ์	: พระครูวรธรรมวิฑูรย์, ดร. พธ.บ. (รัฐศาสตร์), M.A. (Buddhist Studies), M.Phil. (Buddhist Studies), Ph.D. (Buddhist Studies) : ผศ.ดร.สุเทพ สารบรรณ, พธ.บ.(ศาสนา), กศ.ม.(หลักสูตรและการสอน), พธ.ด.(พระพุทธศาสนา)
วันที่สำเร็จการศึกษา	: ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

บทคัดย่อ

จากศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัดเชียงราย ๒) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัดเชียงราย และ ๓) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดเชียงรายกับการส่งเสริมความปรองดองของชุมชน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาและสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ มี ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ บุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย และอำเภอแม่สาย กลุ่มที่ ๒ ประชาชนในชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และกลุ่มที่ ๓ ผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยจะสำรวจและเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยนำข้อมูลจากที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ ประมวลผล และนำเสนอในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

๑. การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัดเชียงราย

ในการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” จังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการ ๒ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-เดือนสิงหาคม ๒๕๕๗ รับนโยบายการดำเนินงานโครงการฯ จากพระดำริของสมเด็จพระราชมิ่งมงคลจารย์ ดำเนินการประกาศนโยบายการขับเคลื่อน

โครงการฯ การแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการโดยรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ

ระยะที่ ๒ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๗-เดือนกันยายน ๒๕๕๘ ดำเนินการจัดกิจกรรมตามนโยบายโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

๒. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัดเชียงราย

๑) ปัจจัยด้านบริบทโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประกอบด้วย ด้านสังคม โดยประชาชนแต่ละชุมชน และคณะกรรมการชุมชน มีหน้าที่สร้างเสริมจิตสำนึกความเสียสละต่อส่วนรวม เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร)

๒) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของชุมชนทั้ง ๓ ตำบล คือ การปรับความเห็นในเรื่องของทัศนคติในการรักษาศีล เนื่องจากประชาชนเข้าใจผิดถึงการดำเนินการเป็น “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ว่าจะต้องปฏิบัติตนให้ครบทั้ง ๕ ข้อ จึงไม่กล้าที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของโครงการฯ

๓. ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดเชียงรายกับการส่งเสริมความปรองดองของชุมชน

๑) ผลสัมฤทธิ์ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการโครงการฯ จังหวัดเชียงรายมีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

๒) ผลสัมฤทธิ์ด้านการบริหารจัดการโครงการฯ มีกระบวนการบริหารบริหารโครงการ โดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การประสานงาน การควบคุม และการรายงานผลการดำเนินงาน มีการประกาศนโยบายในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ การประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบ และมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการฯ

๓) ผลสัมฤทธิ์ด้านการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ ผลจากการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการ มีผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในระดับจังหวัด คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๑๑ ในระดับอำเภอ คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐๐ และในระดับตำบลแม่สาย คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๕๗ ตำบลโป่งงาม คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๕๙ และตำบลเกาะช้าง คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๔๖ เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา และในระดับตำบลในระยะที่ ๒

๔) ผลสัมฤทธิ์ด้านบริบทของโครงการฯ ผลสัมฤทธิ์ด้านบริบทของโครงการฯ เป็นผลมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียน

๕) ผลสัมฤทธิ์ด้านการการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ได้ดำเนินการโดยมีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก ในทุกหมู่บ้าน โดยมีการมุ่งเน้นให้นักเรียน ให้ทาน รักษาศีล สวดมนต์ และอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ รวมทั้งการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ซึ่งคณะสงฆ์เชื่อว่าจะสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนเหล่านี้เป็นคนดีของชาติบ้านเมืองต่อไป

๖) ผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯ เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการฯ การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยประเมินผลจากการดำเนินกิจกรรมผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละพื้นที่ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบกับประชากรชาวพุทธ มีผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในภาพรวมทั้ง ๓ ตำบล ร้อยละ ๘๓.๘๔ ถือว่าบรรลุตามเป้าหมาย

Thesis Title : A Study of the Achievement of the Project of the Five Precepts Village in 1th - 2rd Phases in Mae Sai, Chiang Rai Province

Researcher : Phrabaidika Songmuang Adhimutto (Jompol)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phrakhru Worawanvitoon, Dr.
M.A. (Buddhist Studies), M.Phil. (Buddhist Studies)
Ph.D. (Buddhist Studies)

: Asst.Prof. Dr. suthep Saraban
B.A. (Religion), M.Ed. (Curriculum and Instruction),
Ph.D. (Buddhist Studies)

Date of Graduation : 15 November 2017

ABSTRACT

This study aimed to (1) study the implementation of the Village of the Five Precepts Project, to (2) investigate the factors affecting the implementation of the project, and to (3) analyze the achievement of the implementation of the project and the promotion of community reconciliation.

This is a documentary and qualitative research. Three groups of participants in this study were (1) staffs of Chiangrai Provincial of Buddhism and Mae Sai district, (2) people in Mae Sai community Chiangrai and administrators of educational institutions in the area of Mae Sai district.

The survey and data collection were conducted by an in-depth interview. The data analysis and conclusion were carried out by taking documents and interview into the analysis, compiling and then, findings were systematized and presented in the descriptive and descriptive form.

Findings were as follows:

1) Implementation of the Village of the Five Precepts Project

The implementation of reconciliation projects by using Buddhist principles. "Five Precepts Observation" in Chiangrai has already implemented in two steps:

Phase 1: June-August 2014 Sangha in Chiangrai has given the policy of the project from an idea initiated by Somdet Phra Maha Ratchamangalacharn, then announced the policy to push the project, appointed the project steering committee, and implemented the project by recruiting participants.

Phase 2: October 2014-September 2015 Organize the activities of the project

2) Factors affecting the implementation of the project

2.1 Contextual factors of the project consist of society by which each the president of each community and community committee encourage the community to create to raise awareness of sacrifice to the public with being leadership in community activities under the project of five precepts observation by the cooperation among village, school, and temple (Bowon)

2.2 Factors for management of the project:

It consists of the steering committee of three sub-districts that is an adjustment of opinion on attitudes towards the preservation of the precepts because the public misunderstood about the operation that one must observe all five precepts and as a result, people do not dare to join the project.

3) The achievement of the implementation of the project and the promotion of community reconciliation:

3.1 For an accomplishment of the project management, Chiangrai province has appointed the project steering committee at the provincial, district and sub-district level according to the designated form in which the authority is clearly defined.

3.2 For an accomplishment of the project management, it consists of project management process with planning organization, coordination, control and reporting of performance with policy announcements at the provincial, district and sub-district level to drive the project along with public relations to all sectors with the process of being informed to monitor and evaluate the project.

3.3 For an accomplishment of project campaign in carrying on the project, it consists of participants where at the provincial level was 67.11%, 54.00% at the Maesai sub-district level, 69.57%, in Pong Ngam sub-district 89.59%, and 92.46 % in Koh Chang in comparison with the Buddhist population and at the sub-district level in the phase 2.

3.4 In an achievement in the context of the project, contextual achievement of the project was due to economic, social, and cultural factors with the participation of the community, village, temple, and school.

3.5 For an achievement in terms of community's participation,

The achievement was achieved by creating the participation of children and youths implemented by a large number of participating schools in every village. The focus was on students to practice in charity, precepts observation, prayer and moral training, the announcement to be Buddhist including meditation camp with the belief of the Sangha that these children and youths will be good citizens of the country.

3.6 In an achievement of the project in comparison with the objectives and goals of the project, the operation of the project was carried out in accordance with the intended purpose by evaluating the activity through the traditions of each area with an increase of attendees, when it was compared to the Buddhist population, there was 83.84 percent of participants in the three sub-districts and this goal was achieved.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความเมตตาอนุเคราะห์ จากคณาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่าน คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ประกอบด้วย พระครูวรารณวิฑูรย์,ดร. ผศ. ดร.สุเทพ สารบรรณ ในฐานะที่เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ได้เมตตาชี้แนะให้คำปรึกษา แนะนำ แนวคิดและตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและถูกต้องตามระเบียบของมหาวิทยาลัยครบถูกต้องอย่างสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บิดามารดา พระอุปัชฌาย์ อาจารย์ทุกท่าน และผู้ที่มีคุณูปการต่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นผู้วางรากฐานแห่งการศึกษาไว้มากมายให้แก่อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาด้วยความเคารพอย่างสูงยิ่ง พร้อมทั้งขอขอบคุณ คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ที่ได้ให้โอกาสและให้กำลังใจมาเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ เจริญพรมายังคณาจารย์ทุกท่านที่ได้เมตตาประสิทธิ์ประสาทให้ความรู้ แนะนำช่วยเหลือจนจบการศึกษาขั้นมหาบัณฑิต ขอขอบคุณนิสิตกัลยาณมิตรร่วมรุ่นผู้ที่เป็นมิตรที่ดีมีน้ำใจคอยช่วยเหลือชี้แนะในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนขอขอบคุณถึงท่านผู้ที่ได้ให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์นี้

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยขอน้อมบูชาเป็นกตเวทิตาคุณแก่ครูบาอาจารย์ บิดามารดา ญาติสนิท มิตรสหายที่เป็นกำลังใจสนับสนุนในทุกๆ เรื่องรวมทั้งบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ร่วมกันสรรค์สร้างงานวิจัยเล่มนี้ให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จลุล่วงด้วยดี

พระใบฎีกาสองเมือง อธิมุตโต (จอมพล)

๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตงานวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๑.๗ วิธีการดำเนินการวิจัย	๘
๑.๘ กรอบแนวคิดในงานวิจัย	๙
๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ	๙
บทที่ ๒ แนวคิดโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๑๐
๒.๑ แนวคิดเรื่องศีลในพระพุทธศาสนา	๑๑
๒.๑.๑ ความหมายของศีล ๕	๑๑
๒.๑.๒ ศีล ๕ ในกรอบของสิกขาบท	๑๕
๒.๑.๓ โทษแห่งศีลวิบัติ	๑๘
๒.๑.๔ อานิสงส์ของศีล ๕	๑๙

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๒.๒ แนวคิดหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในคำริของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์	๒๒
๒.๒.๑ ความเป็นมาของโครงการหมู่บ้านศีล ๕	๒๔
๒.๒.๒ วัตถุประสงค์	๒๕
๒.๒.๓ การดำเนินงาน	๒๖
๒.๒.๔ ประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับ	๒๗
บทที่ ๓ การดำเนินงาน และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕	๓๐
ระยะที่ ๑-๒ ของชุมชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย	
๓.๑ วิธีการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๓๐
๓.๑.๑ บริบทของชุมชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอแม่สาย	๓๐
๓.๑.๒ การบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๓๓
๓.๑.๓ การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน	๔๙
๓.๑.๔ การจัดสรรงบประมาณโครงการ	๕๒
๓.๒ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการหมู่บ้านศีล ๕	๕๒
๓.๒.๑ ปัจจัยด้านบริบทโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๕๒
๓.๒.๒ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕	๕๕
๓.๓ ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕	๕๗
๓.๓.๑ ด้านการบริหารจัดการโครงการ	๕๗
๓.๓.๒ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	๕๘
๓.๓.๓ ด้านงบประมาณการบริหารจัดการโครงการฯ	๕๘

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ กับการส่งเสริมความปรองดองของชุมชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย	๖๐
๔.๑ ผลสัมฤทธิ์ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการโครงการฯ	๖๐
๔.๒ ผลสัมฤทธิ์ด้านการบริหารจัดการโครงการฯ	๖๒
๔.๓ ผลสัมฤทธิ์ด้านการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ	๖๕
๔.๔ ผลสัมฤทธิ์ด้านบริบทของโครงการฯ	๗๐
๔.๕ ผลสัมฤทธิ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	๗๑
๔.๖ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯ เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของโครงการฯ	๗๒
บทที่ ๕ สรุปผล และข้อเสนอแนะ	๗๔
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๔
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๗๗
บรรณานุกรม	๗๙
ภาคผนวก	๘๔
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๘๕
ภาคผนวก ข หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๘๘
ภาคผนวก ค รูปสัมภาษณ์	๑๐๑
ประวัติผู้วิจัย	๑๑๑

สารบัญตาราง

เรื่อง	หน้า
สรุปการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑ จังหวัดเชียงราย	๔๖
สรุปการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑ อำเภอแม่สาย	๔๖
สรุปจำนวนประชาชนเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทั้ง ๓ ตำบล อำเภอแม่สาย	๔๘
ตารางที่ ๔.๑ สถิติผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลแม่สาย	๖๕
ตารางที่ ๔.๒ สถิติผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลโป่งงาม	๖๖
ตารางที่ ๔.๓ สถิติผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลเกาะช้าง	๖๗
การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและการประเมินผลของโครงการ	๖๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙ เป็นหลักการอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า เช่น อง.นวก. (ไทย) ๒๓/๕/๔๓๙-๔๔๑. หมายความว่า ระบุถึงสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย นวกนิบาต ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๓ ข้อที่ ๕ หน้า ๔๓๙-๔๔๑ เป็นต้น

พระวินัยปิฎก

วิ. ม. (ไทย) = วินัยปิฎก มหาจุคคปาฬิ (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

อง. อรรถก. (ไทย) = สุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)

ที.ส. (ไทย) = สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมปัจจุบัน เราจะได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ ในด้านลบที่สะท้อนปัญหาของสังคมซึ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น มีหลายรูปแบบมีความซับซ้อนและรุนแรงที่แตกต่างกัน เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการล่องละเมิดทางเพศ ปัญหาโรคเอดส์ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เกิดจากการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่กระทบกับคนส่วนใหญ่ในสังคม และทุกคนไม่ยอมให้มันเกิดขึ้น แต่ทุกคนต่างก็เห็นว่ามันสามารถจะแก้ไขได้ด้วยการกระทำร่วมกัน ส่วนความซับซ้อนและรุนแรงของปัญหาต่างๆ นั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว ความไร้ระเบียบของสังคมที่นับวันจะมีมากขึ้น ความเบี่ยงเบนของพฤติกรรมอย่างรุนแรงไปจากบรรทัดฐานของสังคมดั้งเดิม เช่น การเปลี่ยนจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมแล้วพัฒนาเป็นสังคมเทคโนโลยี สังคมเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นลำดับ กอปรกับการเพิ่มขึ้นของประชากร การอพยพย้ายถิ่นทั้งในประเทศและระหว่างประเทศอย่างไร้พรมแดน จนทำให้การขยายตัวของเมืองเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ด้วยสาเหตุหลายประการจึงส่งผลให้สังคมไทยกลายเป็นสังคมที่มีปัญหา เช่น การใช้ความรุนแรง ปัญหาการลักขโมย ปัญหาการเบียดเบียนแย่งชิงทรัพยากรกัน และกันปัญหาการล่องละเมิดทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาการนอกใจคู่สมรส ปัญหาการฉ้อโกงด้วยกลด้วยวิธีการต่าง ๆ ปัญหาการมั่วสุมเสพยาเสพติดของคนในสังคม เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เพิ่มและทวีความรุนแรงขึ้นทุกวันจนกลายเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไขได้ ปัญหาที่กล่าวถึงนี้ ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการล่องละเมิดศีล ๕ ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมขั้นพื้นฐานของมนุษยชาติตามหลักการของพระพุทธศาสนา

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานราชการที่มีภารกิจในการส่งเสริมให้สังคมไทยมีศีลธรรม และคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทาง ของพระพุทธศาสนาจึงได้กำหนดกิจกรรมในการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกเพศทุกวัย ได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนา ชีวิต ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเน้นการรณรงค์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามดำริที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าได้ประทานโอวาทไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุขเมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษา

ความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการ สร้างความปรองดองสมานฉันท์แก่ประชาชนในชาติ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง ๗๖ จังหวัด^๑

ดังนั้นสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จึงได้ร่วมกับคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย หน่วยงานราชการ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน องค์กรเครือข่ายชาวพุทธ ได้ขับเคลื่อนโครงการเพื่อสนับสนุนนโยบายดังกล่าว ในการดำเนินงานภายในจังหวัดเชียงราย ได้ยึดแนวการปฏิบัติงานโครงการตาม “แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาเป็นสุข ในคำริของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช” โดยแบ่งการทำงานออกเป็น ๒ สาย ดังนี้

ในส่วนฝ่ายราชการหรือฝ่ายฆราวาสในจังหวัด จะเริ่มจากผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง คณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน วัฒนธรรมจังหวัด ร่วมกับผู้อำนวยการสำนักงานพุทธศาสนาจังหวัด เป็นเลขานุการร่วม จากนั้นจะมีการแต่งตั้ง คณะทำงานโครงการฯ ประจำหมู่บ้าน โดยมีเจ้าอาวาสเป็นประธาน ผู้ใหญ่บ้านเป็นรองประธาน มีนักวิชาการวัฒนธรรมประจำอำเภอ เป็นคณะทำงานและเลขานุการ และมีผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมาย เป็นคณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการซึ่งทางฝ่ายราชการจะมี นายอำเภอ อบจ. อบต. เทศบาล กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน คอยให้การช่วยเหลือสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางศาสนาส่งเสริมให้มีการรักษาศีล ๕ เพื่อให้กำลังใจผู้ที่ขับเคลื่อนโครงการของฝ่ายคณะสงฆ์

ในส่วนของฝ่ายคณะสงฆ์ในจังหวัด จะเริ่มจากเจ้าคณะจังหวัดเป็นที่ปรึกษาใน คณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด และมีผู้แทนเจ้าคณะจังหวัดทั้ง ๒ นิการเป็นกรรมการร่วมบริหารโครงการ จากนั้นจะเป็นคณะทำงานโครงการฯ ประจำหมู่บ้าน มีเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลเป็นที่ปรึกษา เจ้าอาวาสเป็นประธาน พระผู้ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาส จะเป็น ผู้ช่วยเลขานุการทำหน้าที่ประสานงาน มี อบต. (หน่วยงานอบรมประชาชนประจำตำบล) เป็นคณะทำงาน

จากการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ในจังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการเข้าสู่ระยะที่ ๓ เป็นระยะที่สร้างความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งในการดำเนินการในระยะที่ ๑ และระยะที่ ๒ ได้เสร็จสิ้นไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน

^๑สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕”, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๖), หน้า ๑.

โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ในจังหวัดเชียงราย

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ที่ส่งเสริมความปรองดองของชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ต้องการทราบการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒

๑.๓.๒ ต้องการทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๑.๓.๓ ต้องการทราบผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ที่ส่งเสริมความปรองดองของชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

๑.๔.๑ **ขอบเขตด้านเนื้อหา :** ผู้วิจัยจะทำการศึกษาการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการ และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ของชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

๑.๔.๒ **ขอบเขตด้านเอกสาร :** โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการและผลสัมฤทธิ์ของหมู่บ้านศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ และหลักธรรมศีล ๕ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือบทความ เอกสารวิชาการ เอกสารงานวิจัยที่นักปราชญ์ชาวพุทธในสังคมไทยได้รจนาเขียนบันทึกศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (internet)

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่ : ด้านพื้นที่ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต คือ ชุมชนในอำเภอแม่สาย จำนวน ๓ ตำบล ประกอบด้วย ตำบลแม่สาย ตำบลโป่งงาม และตำบลเกาะช้าง จังหวัดเชียงราย

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ระยะที่ ๑ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-เดือนสิงหาคม ๒๕๕๗ รับนโยบายการดำเนินงานโครงการฯ จากพระดำริของสมเด็จพระรัชมิ่งคลาจารย์ ดำเนินการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนโครงการฯ การแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ โดยรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ

ระยะที่ ๒ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๗-เดือนกันยายน ๒๕๕๘ ดำเนินการจัดกิจกรรมตามนโยบายโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านประชากร

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งประกอบด้วย พระสงฆ์ ผู้อำนวยการสำนักงานพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย ผู้นำชุมชนตำบลแม่สาย ตำบลเกาะช้างเขต ๑ และตำบลโป่งงาม จำนวน ๑๓ คน คัดเลือกด้วยวิธีการเจาะจงเลือก (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion criteria) ประกอบด้วยเป็นผู้นำชุมชนในสนามวิจัย อนุญาตให้เก็บข้อมูลมีวิถีชีวิตและอยู่จริงในสนามวิจัย

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

หมู่บ้านรักษาศีล ๕ หมายถึง โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยมุ่งเน้นที่จะเสริมสร้างความปรองดอง และสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความกลมเกลียวกัน ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง และปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน โดยให้พุทธศาสนิกชนได้ยึดหลักศีล ๕ มาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ความสำเร็จที่มีจำนวนผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ ๕๐ % ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ของชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ระยะที่ ๑ หมายถึง ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-เดือนสิงหาคม ๒๕๕๗ รับนโยบายการดำเนินงานโครงการฯ จากพระดำริของสมเด็จพระรัชมิ่งคลาจารย์ ดำเนินการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนโครงการฯ การแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการ โดยรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ

ระยะที่ ๒ หมายถึง ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๗-เดือนกันยายน ๒๕๕๘ ดำเนินการจัดกิจกรรมตามนโยบายโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและวิธีการดำเนินโครงการหมู่บ้านศีล ๕ รวมทั้งหลักธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

๑.๖.๑ หนังสือ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๒^๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า ศีลไว้ว่า ศีล คือ ข้อบัญญัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกายและวาจา ทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล ๕ ศีล ๘

พุทธทาสภิกขุ^๓ ได้อธิบายความหมายของศีลไว้ว่า ศีลหมายถึงความเป็นปกติหรือปกติ ภาวะตามธรรมดา หมายความว่า ทำทุกอย่างอยู่ตามหน้าที่ที่ควรจะทำแต่อยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่เดือดร้อน ไม่กระวนกระวาย ไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรกความเศร้าหมองใด ๆ เกิดขึ้น โดยเนื้อความ ศีล หมายถึง ระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติดุปฏิบัติกันเพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นที่กาย ที่วาจา ศีล คือ การปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบการเป็นอยู่ทางภายนอก ศีลพัฒนาที่กาย ที่วาจา ให้เป็นกาย วาจา ที่น่าดู เมื่อเรามีศีลเป็นพื้นฐานแล้ว เราจึงจะมีจิตที่เป็นสมาธิได้ง่าย ถ้ามีศีลดี สมาธิก็ง่าย

ศาสตราจารย์อภินันท์ โปษยานนท์ กล่าวว่า “โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาเป็นสุข เป็นโครงการในดำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามิ่งมงคลอาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช เพื่อสร้างความตระหนักให้พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติตามหลักศีล ๕ เพื่อให้สังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุข ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพลเอกประยุทธ์จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่มีความมุ่งหมายสร้างความปรองดอง

^๒ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๖, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๕๖), หน้า ๙๕๗.

^๓พุทธทาสภิกขุ, **ทาน ศีล ภาวนา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๙), หน้า ๕๖-๕๗.

^๔ศาสตราจารย์อภินันท์ โปษยานนท์. “แนวทางการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาเป็นสุข ในดำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามิ่งมงคลอาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช”, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุณธรรมจริยธรรม, ๒๕๕๗), คำปรารภ.

สมานฉันท์และคืนความสุขให้กับคนในชาติโดยเห็นว่าทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดีมีเหตุผล ไม่เช่น ฆ่าทำร้ายซึ่งกันและกันการนำหลักธรรมทางศาสนาไปสู่เด็ก เยาวชน และประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของพลเรือเอกณรงค์ พิพัฒนาศัย รองหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ หัวหน้าฝ่ายสังคมจิตวิทยา ที่มีความมุ่งหมายนำมิติทางศาสนาและวัฒนธรรมสร้างความสุขและความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับคนไทย

รศ.ดร. เรียม ศรีทอง^๕ ได้กล่าวว่า พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาดนว่า พฤติกรรม (Behavior) เป็นผลมาจากการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าในสถานการณ์ต่าง ๆ การ กระทำของมนุษย์อาจสังเกตเห็นได้ชัดเจน ได้แก่การกระทำทางกาย เช่น การยืน เดิน นั่ง นอน เป็น ต้น เรียกว่า “กายกรรม” การกระทำทางวาจา ได้แก่การพูด สนทนาการพักทายและการสั่งสอน เป็น ต้น เรียกว่า “วจีกรรม” ส่วนการกระทำ ที่ซับซ้อนมากขึ้น ยากต่อความเข้าใจต้องติดตามสังเกต วิเคราะห์ ดีความ และประเมินค่าเป็นการกระทำทางใจ เช่น การคิด การจำ การลืม การเรียนรู้ แรงจูงใจ เจตคติความเมตตาหรือความรักเป็นต้น เรียกว่า “มโนกรรม” พฤติกรรมของมนุษย์ทั้ง ๓ ลักษณะ มิได้อยู่แยกจากกันแต่ทำงานผสมผสานเป็นจริตหรือจริยาตามลักษณะความประพฤติ ประจำอยู่ในสันดาน พันเพจิต หรือลักษณะอุปนิสัย ๖ ประเภท คือ ราคะจริต โทสะจริต โมหะจริต สัทธาจริต พุทธิจริต วิตกจริต

รองศาสตราจารย์สงวน สุทธิเลิศอรุณ^๖ ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมมนุษย์กับการ พัฒนาดนว่า การพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์นั้น คือ การพัฒนาตัวบุคคลทั้งทางร่างกาย และจิตใจผู้ที่ พัฒนาดนแล้ว ย่อมได้รับความเคารพนับถือ ยกย่อง เชิดชู ซึ่งตรงกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา ตอน หนึ่งว่า “ทณโต เสฏโฐ มนุสเสสุ” หมายความว่า การได้ฝึกตนให้ดี ย่อมเป็นผู้ประเสริฐสุด บุคคลที่ พัฒนาดนเองได้ดี ก็คือ บุคคลที่สามารถอยู่เหนืออำนาจของความเคยชิน บุคคลประเภทนี้จะปรับตัว พัฒนาดนขึ้นไปเรื่อย ๆ ซึ่งถือว่าเป็นความสามารถพิเศษ การพัฒนาดนจะช่วยให้บุคคลสำรวมกายและใจ มากขึ้น รู้จักและควบคุมตนเองในการแสดงออกได้อย่างเหมาะสม รู้จักข่มใจ มีความอดทน อดกลั้น เพื่อรักษาความดี ความงามของตน จนได้ชื่อว่าเป็นกัลยาณมิตร

^๕เรียม ศรีทอง,รศ.ดร, พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาดน, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทเริร์ดเวฟ เอ็น ดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๕.

^๖สงวน สุทธิเลิศอรุณ, รศ., พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาดน, (กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๔๕-๑๔๖.

ข. งานวิจัยและวิทยานิพนธ์

พระชัชวาลย์ ศรีสุข^๗ ได้แสดงผลงานการวิจัยเรื่อง “ศาสนากับการพัฒนาบุคลิกภาพ : ศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพในพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์” พบว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์เป็นผลมาจาก แรงผลักดันของตัณหาเป็นหลักใหญ่ แม้ว่าตัณหาจะมีใช้ตัวเหตุโดยตรงของพฤติกรรมแต่เป็น แรงผลักดัน ให้เกิดพฤติกรรมในฐานะเป็นเงื่อนไขของการกระทำโดยใช้ปัญญา (โยนิโสมนสิการ) เป็นตัวแก้ปัญหาพฤติกรรมของมนุษย์ พฤติกรรมที่มีปัญญาเป็นตัวนำทำให้การพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นไปด้วยดีต้องอาศัยความเคยชิน (อุปนิสัย) เพราะถ้ามีพฤติกรรมเคยชินอย่างใดคนหนึ่งจะดำเนินชีวิตไปด้วยพฤติกรรมอย่างนั้น การพัฒนาบุคลิกภาพในพุทธศาสนาใช้การพัฒนาจิตใจไปที่จะขั้นตอนจนกว่าจะสิ้นกิเลสด้วยการพัฒนาตนไปตามหลักของศีล สมาธิปัญญาและอริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่ง เป็นกระบวนการพัฒนาที่ต้องใช้เวลาในการสั่งสมจนกว่าจิตจะพัฒนาเข้าถึงภาวะที่สมบูรณ์สูงสุด คือ นิพพาน คือเป้าหมาย

เสกสันต์ ศิริวรรณ^๘ ได้ทำวิจัยเรื่อง “ความศรัทธาในศีล ๕ ที่มีต่อการปฏิบัติของวัยรุ่น” ได้กล่าวไว้ว่า การมีศีลได้ชื่อว่าเป็นรากฐานของความดีในทางพระพุทธศาสนาการมีศีลถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้คนเป็นคน ไม่เป็นสัตว์ เพราะเป็นการเว้นจากการเบียดเบียน เว้นการทำลายผู้อื่นและตนเอง ด้วยการฆ่า การทำร้ายกัน เว้นการลัก การปล้น การฉ้อโกง เว้นจากการทำผิดทางเพศโดยการละเมิดสิทธิของผู้เป็นเจ้าของ เว้นการพูดปดหลอกลวงกันไม่มีความจริงใจต่อกัน เว้นการดื่มของมึนเมาเสพของเสพติด สิ่งเหล่านี้ คือ ศีล ๕ การเว้นดังกล่าวนี้เรียกว่า ศีล ซึ่งแปลว่า ปกติธรรมตา และตามปกติธรรมคนทั่วไป

อาภากร ปัญโญและคณะ^๙ วิจัยเรื่อง “การพัฒนาข้อกำหนดการอยู่ร่วมกันของชุมชนศีล ๕ ของบ้านพระบาทห้วยต้ม หมู่ที่ ๘ และบ้านชัยวงษา หมู่ที่ ๒๒ ตำบลนาทราย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน ระยะที่ ๑” ได้กล่าวไว้ว่า จากทีมวิจัยดำเนินงานตามแผนระยะที่ ๑ ได้ดังนี้ ชุมชนเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรม เข้าใจถึงความหมายของศีลที่ ๕ ข้อ และได้ระดมความคิดเห็น ใน

^๗พระชัชวาล ศรีสุข, “ศาสนากับการพัฒนาบุคลิกภาพ : ศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพในพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐

^๘เสกสันต์ ศิริวรรณ, “ความศรัทธาในศีล ๕ ที่มีต่อการปฏิบัติตนของวัยรุ่น”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓).

^๙อาภากร ปัญโญและคณะ, “การพัฒนาข้อกำหนดการอยู่ร่วมกันของชุมชนศีล ๕ ของบ้านพระบาทห้วยต้ม หมู่ที่ ๘ และบ้านชัยวงษา หมู่ที่ ๒๒ ตำบลนาทราย อำเภอเถลิง จังหวัดลำพูน ระยะที่ ๑”, รายงานวิจัย, (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๖).

ประเด็นเกี่ยวกับอานิสงส์ของการรักษาศีลไว้น่าสนใจ ดังนี้ การรักษาศีลข้อที่ ๑ จะได้รับอานิสงส์ คือ ทำให้จิตใจสงบ บริสุทธิ์ การรักษาศีลข้อที่ ๒ จะได้รับอานิสงส์ คือ เป็นที่รักของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย สังคมจะอยู่อย่างมีความสุข การรักษาศีลข้อที่ ๓ จะได้รับอานิสงส์ คือ จะเป็นที่รักของเทวดาครอบครัวจะเป็นสุข การรักษาศีลข้อ ๔ จะได้รับอานิสงส์ คือ ความน่าเชื่อถือ มีคนรักใคร่ มีคนอยากคบหา การรักษาศีลข้อที่ ๕ จะได้รับอานิสงส์ คือ ครอบครัวอบอุ่น สุขภาพดี มีเงินเก็บ มีสติ เป็นที่นับถือของชุมชน

พระมหาภาสิต สุขวรรณดี^{๑๐} (สุภาสิโต) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การรักษาศีล ๕ ของนักศึกษาภาคสมทบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ พบว่า นักศึกษามีการรักษาศีล ๕ บางวันมากกว่ารักษาทุกวัน มีความสัมพันธ์ในครอบครัวอยู่ในระดับสูงและมีความสนใจในพระพุทธศาสนาแต่มีการศึกษาหลักธรรมในวันอาทิตย์มีน้อยส่วนความเข้าใจในพระพุทธศาสนาและการศึกษาหลักธรรมบางข้อ มีความสัมพันธ์กับการรักษาศีล ๕ คือ ๑) การพูดคุยหรือสนทนาธรรมเพื่อน ๒) มีโอกาสไปพักที่วัดและอยู่ปฏิบัติธรรม ๓) ศึกษาธรรมจากหลักสูตรพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๔) ศึกษาธรรมจากโครงการเข้าค่ายคุณธรรม ๕) ศึกษาธรรมจากการอ่านหนังสือธรรมะและสิ่งตีพิมพ์ นักศึกษายังได้เสนอแนะว่าควรส่งเสริมให้มีการปฏิบัติธรรมรักษาศีลและรู้โทษของการละเมิดศีลด้วย

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

๑.๗.๑ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ และหนังสือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการหมู่บ้านศีล ๕ และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากโครงการหมู่บ้านศีล ๕ จากแหล่งข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ บทความ เอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (อินเทอร์เน็ต)

๑.๗.๒ ศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พระสังฆาธิการ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ สมาชิกสภา และผู้นำชุมชน เทศบาลตำบลแม่สาย องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์

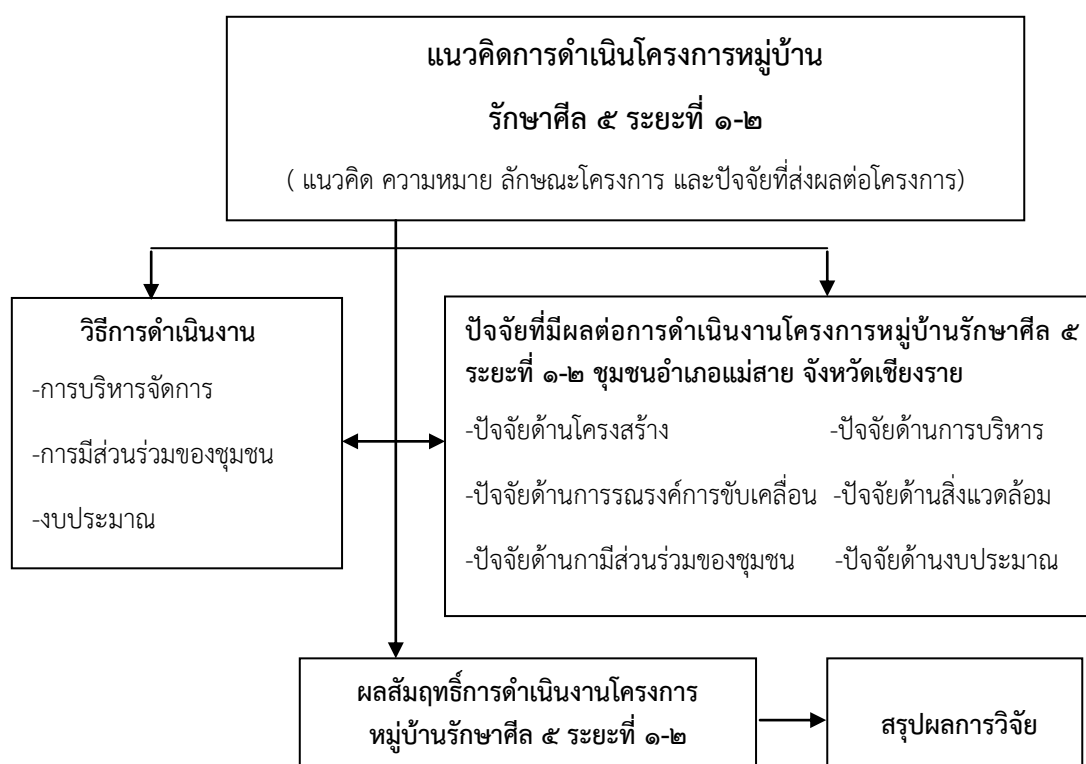
^{๑๐}พระมหาภาสิต สุขวรรณดี (สุภาสิโต), “การรักษาศีล ๕ ของนักศึกษาภาคสมทบ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ พ.ศ. ๒๕๔๗”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), บทคัดย่อ.

แบบมีโครงสร้าง ๑.๗.๓ นำข้อมูลจากที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ ประมวลความ สรุปผล และนำเสนอผลการวิจัยโดยการเขียนบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์

๑.๗.๔ สรุป และนำเสนอผลของการศึกษาวิจัย

๑.๘ กรอบแนวคิดในงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในศึกษาดังนี้

๑.๙ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๘.๑ ได้ทราบการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ของชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้ดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

๑.๘.๒ ได้ทราบถึงปัจจัยการดำเนินโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ของชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นข้อมูลในการขับเคลื่อนโครงการ การบริหารจัดการโครงการ โดยแก้ไขปรับปรุงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ

๑.๘.๓ ได้ทราบถึงสัมฤทธิ์ผล ของการดำเนินโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ที่ส่งเสริมความปรองดองของชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ให้ประสบความสำเร็จหรือบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๒

แนวคิดโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เป็นนโยบายสำคัญของเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่ดำริให้กับคณะสงฆ์ทุกจังหวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมในการนำหลักของศีล ๕ ให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยให้จัดทำในรูปของโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อสร้างความสามัคคี ปรองดองและประโยชน์สุขของประชาชนและเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยยึดมั่นตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบร่มเย็น ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมกับจังหวัดต่าง ๆ เปิดโครงการนำร่องและขับเคลื่อนการดำเนินงานในหลายพื้นที่ โดยมีเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนันผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ร่วมขับเคลื่อนโครงการ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะหน่วยงานราชการที่มีภารกิจในการส่งเสริมให้สังคมไทยมีศีลธรรมและคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาจึงได้กำหนดกิจกรรมในการสนับสนุนส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกเพศทุกวัยได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาชีวิต ครอบครัวชุมชน และสังคม โดยเน้นการรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามดำริที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ได้ประทานโอวาทไว้ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “**อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕**” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการ สร้างความปรองดองสมานฉันท์แก่ประชาชนในชาติ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง ๗๖ จังหวัด^๑

^๑สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕”, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗), หน้า ๑.

โครงการหมู่บ้านศีล ๕ เป็นการดำเนินโครงการเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งก่อนจะกล่าวถึงโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ผู้วิจัยจะขอเสนอเกี่ยวกับศีล ๕ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ในการศึกษาการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวข้อง ดังนี้

๒.๑ ศีลในพระพุทธศาสนา

ศีล ๕ เป็นบทบัญญัติพื้นฐานของพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความดีงามต่อบุคคล และสังคม กล่าวคือ ศีลเป็นบทบัญญัติพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่มีการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อนการอยู่ร่วมกันในสังคมจึงต้องมีหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกัน ศีลเป็นหลักประกันชีวิต ผู้รักษาศีลย่อมมีหลักประกันความมั่นคง คือเมื่อไม่มีการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน ไม่ฆ่า ไม่ทำร้าย ไม่ลักขโมย ย่อมได้ชื่อว่ารักษาชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว เป็นต้น ศีลเป็นหลักมนุษยธรรม บุคคลผู้รักษาศีลย่อมจะทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยการไม่เบียดเบียนผู้อื่นในการประกอบกิจการงานของตนเอง ศีลเป็นจิตสำนึกแห่งความดีงาม เพราะศีลมาจากเจตนาความตั้งใจที่จะงดเว้นการประพฤติดังไม่ดีงาม ทั้งกายทุจริต วาจทุจริต และมนทุจริต ศีลเป็นเจตนาแห่งการสำรวมระวัง เพื่อปิดกั้นหนทางความชั่วทั้งปวง เป็นความรักในตนเองและเพื่อนมนุษย์ เพราะศีลบัญญัติขึ้นมาเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข จากสามัญสำนึกที่รู้ว่า เมื่อเรามีความรักตนเองต้องการมีความสุข คนอื่นก็ย่อมมีความสุขเช่นเดียวกับเรา ศีลเป็นการสร้างสันติภาพ ความไม่สงบสุขที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากการละเมิดในกฎเกณฑ์ ทำร้ายซึ่งกันและกัน หากสังคมใดมีศีล มีเหตุมีผล รู้จักยับยั้งชั่งใจ สันติภายในใจและของโลกย่อมเกิดขึ้น ศีลเป็นเครื่องบ่งชี้ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ เพราะมนุษย์ที่ยังเบียดเบียน ทำร้าย ล่วงละเมิดซึ่งกันและกัน จะมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่ไหน คนมีศีล มีปกติแห่งการประพฤดี ปฏิบัติตนที่เหมาะสมจึงมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่แท้ได้ และศีลเป็นคุณธรรมพื้นฐานของสังคม เพราะเป็นเครื่องช่วยควบคุมกาย วาจา ของมนุษย์ให้เรียบร้อย เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข^๒

๒.๑.๑ ความหมายของศีล ๕

ความหมายของคำว่า “ศีล” ในพระพุทธศาสนานั้นมีปรากฏอยู่ในหลักธรรมคำสั่งสอน คือ ในพระไตรปิฎก รวมไปถึงคำอธิบายความที่ปรากฏในคัมภีร์พระอรรถกถา ฎีกา ทั้งนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาก็ได้กล่าวถึงความหมายของศีลไว้อย่างหลากหลายแห่งด้วยกัน ดังนี้

มหานามสูตร อังคุตตรนิกาย อฏฐกนิบาต พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องศีล โดยเฉพาะศีล ๕ โดยทรงมุ่งถึงการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยว่า “ มหานามะ เมื่อใดแล อุบาสก

^๒พระมหาสุทิตย์ อาภากร, ดร., ศีล ๕ คุณค่าของชีวิตและสังคม, (พระนครศรีอยุธยา: บริษัท ดีไซน์ ดีไลท์ จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๓.

เป็นผู้เว้นขาดจากการฆ่าสัตว์ เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดินใน
 กามเป็นผู้เว้นขาดจากการพูดเท็จ เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุ
 แห่งความประมาท เมื่อนั้นอุบาสกชื่อว่าผู้มีศีล ด้วยเหตุเพียงเท่านั้นแล”^๓

กฎทนต์สูตร ที่ชนิกาย สิลขันธวรรค พระพุทธเจ้าตรัสถึงเรื่อง ศีล โดยทรงเรียกว่า
 “สิกขาบท” โดยให้เป็นข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับควบคุมกาย วาจา ว่า

การที่บุคคลผู้มีจิตเลื่อมใสสมათานสิกขาบททั้งหลาย คือ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการฆ่า
 สัตว์ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการ
 ประพฤติดินในกาม เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการพูดเท็จ เจตนาเป็นเหตุเว้นจากการเสพ ของมีนเมา คือ
 สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทนี้เป็นอณูซึ่งใช้ทุนทรัพย์และมีการ ตระเตรียมน้อยกว่า แต่
 มีผลานิสงส์มากกว่าอณูสมบัติ ๓ ประการ เมืองค์ประกอบ ๑๖ กว่ำนิตยทานที่ทำสืบกันมากกว่าวิหาร
 ทาน และกว่าสรณคมนี^๔

คัมภีร์วิสุทธิมรรค พระพุทธโฆสจารย์^๕ ได้อธิบายความหมายของ ศีล ไว้ว่า

คำว่า “ศีล” นี้ แปลว่า ปกติ คือทำกายและวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความ
 เดือดร้อนให้แก่ผู้ใด, แปลว่า เย็น คือทำให้เป็นคนเยือกเย็น ทำให้เย็นกาย เย็นใจ ไม่ต้องเดือดร้อน
 เพราะขาดศีล, แปลว่า เกษม คือปลอดภัย ทำให้เบากายเบาใจ อีกอย่างหนึ่ง คำว่าศีลนี้ มีความหมาย
 เป็น สีลนะ กล่าวคือเป็นมูลราก สอนคำว่า “สีลนะ” นี้ ก็คือกิริยาที่รวมเอาไว้อย่างดี หมายถึงความที่
 กรรมในทวารมีกายกรรมเป็นต้น ไม่กระจัดกระจายโดยความมีระเบียบอันดีอย่างหนึ่ง คือความเข้าไป
 รับไว้ หมายถึง ความเป็นที่รองรับโดยความเป็นที่ตั้งอาศัยแห่งกุศลธรรมทั้งหลายหรืออีกนัยหนึ่งว่า

ศีล คือ เจตนา หมายถึง เจตนางดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาตเป็นต้น

ศีล คือ เจตสิก (ได้แก่กุศลธรรม คือ ความไม่โลภ ความไม่พยาบาท ความเห็นชอบ)
 ของบุคคลผู้งดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น

ศีล คือ การสำรวม หมายถึง ความสำรวมในปาติโมกข์ ความสำรวมอย่างมีสติ สำรวม
 ด้วยความรู้ สำรวมด้วยความอดทน และสำรวมด้วยความเพียรพยายาม

ศีล คือ ความไม่ล่วงละเมิด หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดด้วยกาย หรือด้วยวาจาของผู้ที่
 สมათานศีลแล้ว

^๓อง. อรรถก. (ไทย) ๒๓/๒๕/๒๖๙

^๔ที.สี. (ไทย) ๙/๓๕๒/๑๔๗

^๕พระพุทธโฆสเถระ, **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**, แปลโดย สมเด็จพระพุทธปาหยาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร),
 พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยวรงค์พรินท์ติ้ง จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐-๑๑.

คัมภีร์วิมุตติมรรค พระอุปติสเถระ^๖ กล่าวความหมายของศีลไว้ว่า

ศีล หมายถึง ศีระะ ความเย็น สันติ ดีเลิศ การกระทำปกติและสภาพปกติตามธรรมชาติของทุกซ์และสุข

ศีล หมายถึง ความเย็น มีอธิบายว่า ไม่ว่านั่นที่มีความเย็นมากที่สุดช่วยทุเลาความร้อนของพิษไข้ในร่างกายได้ฉับใด ศีลก็ฉับนั้น คือ ช่วยทุเลาไข้ใจที่เกิดจากความสะดุ้งกลัวหลังจากศีลขาดและก่อให้เกิดปราโมทย์

ศีล หมายถึง สันติ มีอธิบายว่า ถ้าบุคคลมีศีล เขาจะมีความประพฤติเรียบร้อยไม่สร้างความหวาดกลัวให้เกิดขึ้น

คัมภีร์ปฏิสัมภิตามรรค นั้น พระสารีบุตรเถระ^๗ ได้กล่าวไว้ว่า

ศีล คือ “เจตนา” ความตั้งใจที่จะงดเว้นจากกายทุจริต ๓ (ไม่ฆ่าสัตว์, ไม่ลักทรัพย์, ไม่ประพฤติผิดในกาม) และวจีทุจริต ๔ (ไม่พูดเท็จ, ไม่พูดคำหยาบ, ไม่พูดส่อเสียด, ไม่พูดเพ้อเจ้อ)

ศีล คือ “เจตสิก” หมายถึง การงดเว้นจากมโนทุจริต ๓ (ความโลภอยากได้ของผู้อื่น, มีจิตคิดพยาบาท, มีความเห็นผิด)

ศีล คือ ความสำรวมระวังปิดกั้นความชั่ว การไม่ล่วงละเมิดข้อห้าม

ศีล คือ ปกติของความเป็นมนุษย์

ศีล แปลว่า ปกติ ผู้ที่มีศีลจึงหมายถึงผู้ที่เป็นคนปกติ เป็นมนุษย์ที่ปกติ ความปกตินี้เป็นพื้นฐานของความสงบเรียบร้อยของทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต แต่เมื่อใดเกิดความไม่ปกติขึ้นความยุ่งยาก ความเดือดร้อน หรือเสียหายย่อมเกิดขึ้นตามมา ถ้ามีความเป็นปกติการดำเนินชีวิตก็มีแต่ความสงบสุข สังคมก็อยู่อย่างปกติเรียบร้อย แต่วันใดที่คนปกติกลายเป็นคนไม่ปกติไป เมื่อนั้นความทุกข์ ความเดือดร้อนย่อมเกิดขึ้น ทั้งต่อตนเองและบุคคลที่อยู่รอบข้าง

ปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ, สันสกฤต ให้ความหมายของ ศีล ไว้ว่า “ ศีล คือความปกติของธรรมชาติ ธรรมชาติอันสัตบุรุษพึงทรงไว้ สภาวะความสำรวม”

^๖พระอุปติสเถระ, **วิมุตติมรรค**, แปลโดย คณาจารย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๙-๑๐.

^๗พระสารีบุตรเถระ, **ปฏิสัมภิตามรรค**, แปลโดย คณาจารย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๑.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน^๙ ได้ให้ความหมายของศีลไว้ว่า ศีล คือ ข้อบัญญัติที่กำหนดการปฏิบัติทางกายและวาจา ทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล ๕ ศีล ๘

พุทธทาสภิกขุ^๙ ได้อธิบายความหมายของศีลไว้ว่า ศีล หมายถึง ความเป็นปกติ หรือ ปกติภาวะตามธรรมดา หมายความว่า ทำทุกอย่างอยู่ตามหน้าที่ที่ควรจะทำ แต่อยู่ในภาวะปกติ คือ ไม่เดือดร้อนไม่กระวนกระวายไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรกความเศร้าหมองใด ๆ เกิดขึ้น โดยเนื้อความ ศีล หมายถึง ระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติดุปฏิบัติกัน เพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นมาที่กาย ที่วาจา ศีล คือการปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบการเป็นอยู่ทางภายนอก ศีลพัฒนาที่กายที่วาจา ให้เป็นกาย วาจา ที่น่าดู เมื่อเรามีศีลเป็นพื้นฐานแล้ว เราจึงจะมีจิตที่เป็นสมาธิได้ง่าย ถ้ามีศีลดีสมาธิก็ง่าย

พระธรรมปฎก (ป.อ. ปยุตโต)^{๑๐} ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความประพฤติดีทางกาย และวาจา การรักษากายและวาจาให้เรียบร้อย, ข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมกายและวาจาให้ตั้งอยู่ในความดีงาม, การรักษาปกติตามระเบียบวินัย, ปกติมารยาทที่ปราศจากโทษ, ข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายวาจาให้ดียิ่งขึ้น, ความสุจริตทางกายวาจาและอาชีพ; มักใช้เป็นคำเรียกอย่างง่ายสำหรับคำว่า อธิศีลสิกขา (ข้อ ๑ ในไตรสิกขา, ข้อ ๒ ในบารมี ๑๐, ข้อ ๒ ในอริยทรัพย์ ๗, ข้อ ๒ ในอริยวัชฒิ ๕)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต)^{๑๑} กล่าวไว้ในหนังสือภูมิธรรมชาวพุทธว่า ศีล ๕ ในบาลีชั้นเดิมส่วนมากเรียกว่า สิกขาบท ๕ หมายถึง ข้อปฏิบัติในการฝึกตน, ข้อฝึก, ข้อศึกษา บ้างเรียกว่า ธรรม ๕ เมื่อปฏิบัติได้ตามนี้ ก็ชื่อว่าเป็นผู้มีศีล คือเป็นเบื้องต้นที่จัดว่าเป็นผู้มีศีล สมัยต่อมาจึงเกิดมีคำว่า เบญจศีล ซึ่งในพระไตรปิฎก เพิ่งพบในคัมภีร์ชั้น อปทาน-พุทธวงศ์ ต่อมาในสมัยหลังมีชื่อเรียกเพิ่มขึ้นว่าเป็น นิจศีล หมายถึงศีลที่คฤหัสถ์ควรรักษาเป็นประจำ บ้าง เรียกว่า มนุษยธรรม หมายถึงธรรมของมนุษย์ หรือธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์บ้าง การรักษาศีล ๕ เป็นการเว้นจากการเบียดเบียนกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยดี ปราศจากเวรภัยไม่เดือดร้อนวุ่นวาย สังคมร่มเย็น แต่เหนือการฝึกไม่เบียดเบียนผู้อื่นโดยรักษาศีล ๕ แล้ว ควรฝึกยิ่งขึ้นไปในด้านชีวิตส่วนตัว ให้อยู่ดีมีสุขได้โดย

^๙ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**, (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๔๕๗

^๙พุทธทาสภิกขุ, **ทาน ศีล ภาวนา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๙), หน้า ๕๖-๕๗.

^{๑๐}พระธรรมปฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑** (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๔๕.

^{๑๑}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **ภูมิธรรมชาวพุทธ, พิมพ์ครั้งที่ ๕** (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก จำกัด), ๒๕๕๒, หน้า ๒๔-๒๕.

ไม่ต้องพึ่งพาขึ้นต่อวัตถุและการเสพบริโคมมากนักพร้อมทั้งหันไปใช้เวลาแก่การเผื่อแผ่บำเพ็ญประโยชน์พัฒนาด้านจิตใจและปัญญามากขึ้น ด้วยการรักษาศีล ๘ หรืออุโบสถ

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว คำว่าศีล นั้นมีคำแปลและความหมายหลายนัยดังต่อไปนี้คือ

๑. ศีล มาจากคำว่า “สิระ” ซึ่งแปลว่า ศีระชะ หรือยอด เพราะผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นยอดคน นั้นแท้จริงไม่ได้อยู่ที่การมีทรัพย์สิน อำนาจ ความรู้ หรือความสามารถเหนือกว่าผู้อื่น หากแต่อยู่ที่ ความบริสุทธิ์ของศีล ซึ่งเป็นที่ยอมรับยกย่องของเหล่าบัณฑิตว่า ผู้มีศีลย่อมประเสริฐที่สุด

๒. ศีล มาจากคำว่า “สึละ” ซึ่งแปลว่า ปกติ เพราะปกติของคนเรานั้นย่อมรักชีวิตของตน และเห็นคุณค่าชีวิตของคนอื่น เมื่อมีความรู้สึกเช่นนี้ จึงยินดีในการรักษาศีล เพราะไม่ปรารถนาจะ เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การรักษาศีลจึงเป็นการนำไปสู่ความเป็นคนที่ปกติสมบูรณ์

๓. ศีล มาจากคำว่า “สึตะละ” ซึ่งแปลว่า เย็น เพราะผู้ที่รักษาศีลจะมีความเย็นกายเย็นใจ ดุจดั่งบุคคลผู้อาบน้ำชำระกายหมดจดดีแล้วนั่งพักอยู่ ณ รมไม่ใหญ่ ความสงบเยือกเย็นนี้ แม้ผู้ที่ อยู่ใกล้ก็จะรู้สึกปลอดภัยเย็นใจไปด้วย

๔. ศีล มาจากคำว่า “สึวะ” ซึ่งแปลว่า ปลอดภัย เพราะผู้ที่รักษาศีลย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ว่าจะทำถึงการทำของตนเรื่องใดก็ไม่เป็นโทษ ไม่มีสิ่งใดเดือดร้อนกังวลใจ จึงมีชีวิตที่ ปลอดภัยโล่งใจและปลอดภัยจากเวรภัยทั้งหลาย

ดังนั้น ศีล จึงเป็นคุณธรรมที่ทำให้เข้าถึงความเป็นยอดคนมีความเป็นปกติเป็นผู้ที่เย็น กายเย็นใจและมีชีวิตที่ปลอดภัยปลอดภัยอยู่เสมอ

จึงสรุปได้ว่า ศีล ๕ คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเป็นปกติ ข้องตเว้นจากบาปทั้งหลายทั้งปวง สำรวม อดทนอดกลั้นต่อโลภะ โทสะ โมหะไม่ล่วงละเมิดผู้อื่นด้วยกาย หรือด้วยวาจา เพื่อให้เกิดความ ปกติ เรียบร้อย สงบสุขในสังคม ระงับความเดือดเนื้อร้อนใจทั้งตนเองและผู้อื่น เป็นข้อฝึกข้อปฏิบัติ เบื้องต้นในชีวิตประจำวันสำหรับฆราวาสเพื่อควบคุมความประพฤติทางกาย วาจาให้ตั้งอยู่ในความดี งาม สงบ และเป็นฐานปฏิบัติธรรมในขั้นสูงต่อไป

๒.๑.๒ ศีล ๕ ในกรอบของสิกขาบท

“ศีล ๕” เป็นบทบัญญัติพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคม การล่วงละเมิดศีลก็คือ การละเมิดต่อหลักการอยู่ร่วมกันของสังคม เพราะเป็นการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นให้ เดือดร้อน การอยู่ร่วมกันในสังคมจึงต้องมีหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันซึ่งผู้ที่รักษาศีลย่อมมี หลักประกันความมั่นคงของชีวิต เมื่อเราไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นให้เดือดร้อน ไม่มีการ เบียดเบียน ไม่ฆ่า ไม่ทำร้าย ไม่ลักขโมย ย่อมจะได้ชื่อว่า รักษาชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว รักษาสิ่งจะ

และมิตรภาพ รวมทั้งพัฒนาสติปัญญาของตน เพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมแห่งความสุขและเพื่อความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ยิ่ง ๆ ขึ้นไป โดยพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่าศีล ๕^{๑๒} ได้แก่

๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากปาณาติบาต คือ ไม่ทำลายชีวิต จับเอาสารว่า ความ ประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านชีวิตร่างกาย

๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากอทินนาทาน คือ ไม่เอาของที่เขามีได้ให้ หรือไม่ลัก ขโมย จับเอาสารว่า ความประพฤติหรือดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สิน และกรรมสิทธิ์

๓. กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี เว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร คือ ไม่ประพฤติดิฉินในกาเม ทั้งหลายจับเอาสารว่าความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคู ครอง บุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณีทางเพศ ไม่นอกใจคูครองของตน

๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากมุสาวาท คือ ไม่พูดเท็จ จับเอาสารว่า ความประพฤติ หรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาเท็จโกหกหลอกลวงตัดรอนประโยชน์ หรือแกล้งทำลาย

๕. สุราเมรัยมัชฌมาทัฏฐานา เวรมณี เว้นจากของเมา คือ สุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้ง แห่งความประมาท คือ ไม่เสพของมึนเมา จับเอาสารว่า ความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ ปราศจากความประมาทหลังพลาดมัวเมาเนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดที่ทำให้เสียสติสัมปชัญญะ

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโธ,ดร. กล่าวถึง ศีล ๕ ที่บุคคลพึงรักษาว่า ศีลในฐานะเป็น พื้นฐานของการอยู่ร่วมกันของบุคคลและสังคมนั้น มีหลายข้อที่บุคคลจะพึงรักษาซึ่งตามหลัก พระพุทธศาสนาเรียกว่า “สิกขาบท” มี ๕ ข้อ ประกอบด้วย

๑) ศีลข้อที่หนึ่ง การมีเจตนางดเว้น จากการไม่ทำลายชีวิตของสัตว์ทั้งหลาย มีความ ประพฤติหรือมีการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นและสรรพสัตว์ ทางด้านชีวิตร่างกายไม่ ทำลายชีวิตหรือว่าจ้างผู้อื่นกระทำ และไม่เลี้ยงชีพด้วยอาชีพที่รุนแรงต่อสรรพสัตว์และเพื่อนมนุษย์ การมีศีลข้อนี้ถือว่าเป็นการประกันชีวิต ซึ่งถือว่าเป็นการฝึกฝนความเมตตากรุณาให้เกิดขึ้นในจิตใจของ ตนเอง (ปาณาติปาตา เวรมณี)

๒) ศีลข้อที่สอง การมีเจตนางดเว้น จากการไม่ถือเอาของที่เขามีได้ให้ ไม่ลักขโมย มี พฤติกรรมหรือมีการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านทรัพย์สินและกรรมสิทธิ์ต่างๆ ที่

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม, ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๗๖๙-๗๗๐.

บุคคลอื่นครอบครองอยู่ หลีกเลียงจากการกระทำตนให้ร่ำรวยมั่งคั่งขึ้นบนความทุกข์ยากของชีวิตบนโลกโดยมีเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ การมีศีลในข้อนี้ถือว่าเป็นการประกันทรัพย์สิน เป็นการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตให้เกิดขึ้นในตนเอง และสร้างประโยชน์สุขของตนเองและสังคม บนความเคารพในสิทธิของกันและกัน (อทินนาทานา เวรมณี)

๓) ศีลข้อที่สาม มีเจตนางดเว้น จากการประพฤติดังในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกามารมณ์ ไม่ล่วงละเมิด ช่มชู้ ชื่นใจบุคคลที่ไม่ยินยอมพร้อมใจและบุคคลที่พ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ยังให้การคุ้มครอง (ผู้เยาว์) มีความประพฤติหรือมีการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นทางด้านคุ้มครองบุคคลที่รักหวงแหน ไม่ผิดประเพณี ไม่นอกใจคุ้มครองของตน การมีศีลข้อนี้ถือว่าเป็นการประกันครอบครัว (กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี)

๔) ศีลข้อที่สี่ ความตั้งใจงดเว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอหลวง ยุแหยง ส่อเสียดในทางเสียหาย มีความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยวาจาที่ไม่เป็นจริง ไม่เป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ตัดผลประโยชน์หรือแก่งแย่งทำลาย การมีศีลข้อนี้ถือว่าเป็นการประกันเครดิตทางสังคม (มสุาวาหา เวรมณี)

๕) ศีลข้อที่ห้า มีเจตนางดเว้น จากการเสพสิ่งของมีนเมา คือ สุรา ยาเสพติด อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท มีความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตที่ปราศจากความประมาทพลั้งพลาดมีเมานี้เนื่องจากการใช้สิ่งเสพติดทำให้เสียสติปัญญา การมีศีลข้อนี้ถือว่าเป็นการประกันสติปัญญาแห่งตน (สุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา เวรมณี)^{๑๓}

นอกจากนี้ พระมหาทวี มหาปณฺโณ^{๑๔} ได้กล่าวถึงศีล ๕ ในฐานะของจริยธรรมในระดับปัจเจกบุคคล ดังนี้

๑) เว้นจากการปลงชีวิตหรือว่าจ้างผู้อื่นกระทำ และอย่าเลี้ยงชีพด้วยอาชีพที่รุนแรงต่อธรรมชาติและเพื่อนมนุษย์ซึ่งในอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ปัจเจกบุคคลควรฝึกฝนความมีเมตตากรุณาให้เกิดขึ้นในตน

๒) เว้นจากการยึดถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้และหลีกเลียงจากการกระทำตนให้ร่ำรวย มั่งคั่งขึ้นบนความทุกข์ยากของชีวิตบนโลก ในอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ปัจเจกบุคคลควรพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตขึ้นในตน และสร้างประโยชน์สุขแห่งตนและสังคมบนความเคารพสิทธิของกันและกัน

^{๑๓} พระมหาสุทิตย์ อาภากร, ดร., ศีล ๕ คุณค่าของชีวิตและสังคม, หน้า ๕.

^{๑๔} พระมหาทวี มหาปณฺโณ, ศีล ๕ : ปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดคุณลักษณะของสังคม, [ออนไลน์] : www.Learners.inth/blog. [๑๕ มิ.ย. ๒๕๖๐].

๓) เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน (มักตีวงให้แค่ว่าไม่ให้ประพฤติดินในกาม) ซึ่งในอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ปึงเจกบุคคลควรมุ่งฝึกฝนเนื้อหาและศักยภาพ เพื่อการพัฒนาตนเอง

๔) เว้นจากการพูดเท็จโกหก หลอกลวงยุแหยงและประณาม (สิ่งที่เรายังไม่รู้ความ จริงแน่นอน) ในอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ปึงเจกบุคคลควรเข้าสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความจริงหรือข้อเท็จจริง และความพยายามทั้งหมดต้องเป็นไปเพื่อการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

๕) เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ในอีกนัยหนึ่ง หมายถึง ปึงเจกบุคคลต้องสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความมีสติและสัมปชัญญะ

๒.๑.๓ โทษแห่งศีลวิบัติ

ความสำคัญของ “ศีล ๕” ถือว่าเป็นหลักมนุษยธรรมและหลักการสากลของสังคม ที่จะทำให้บุคคลและสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ บุคคลผู้รักษาศีล ๕ ย่อมจะทำให้ความเป็นมนุษย์ในตนเองสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เนื่องจากไม่เบียดเบียนผู้อื่นในการประกอบกิจกรรมการงาน และมีจิตสำนึกแห่งความดีงาม มีความตั้งใจที่จะงดเว้นจากการประพฤติดินที่มิดีงามทั้งหลาย เช่น กายทุจริต วาจทุจริต และมโนทุจริต นับว่าเป็นเจตนาแห่งความสำรวมระวัง เพื่อปิดกั้นหนทางแห่งความชั่วที่เกิดจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ในพระไตรปิฎก กล่าวถึงพุทธพจน์เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาโปรดอุบาสก อุบาสิกา ชาวตำบลบ้านปาฏลิกาม ถึงโทษแห่งศีลวิบัติ ทำให้ได้ผล ๕ ประการ กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

๑. ย่อมเข้าถึงความเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ใหญ่หลวง

๒. กิตติศัพท์อันชั่วย่อมกระฉ่อนไป

๓. เข้าไปหาบริษัทใด ๆ เช่น ชัตติยบริษัท พราหมณบริษัท คหบดีบริษัท สมณบริษัท ย่อมไม่กล้ากล้าเก้อเขินเข้าไปหาบริษัทนั้น ๆ

๔. ย่อมเป็นผู้หลงลืมสติ

๕. หลังจากตายแล้วย่อมไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก^{๑๕} ทรงตรัสถึงเรื่อง โทษแห่งศีลวิบัติไว้ว่า

ผู้ที่ทำผิดศีลข้อ ๑. เมื่อกำเนิดเกิดเป็นมนุษย์จะทำให้เขาเป็นคนอายุสั้นและมักถูกฆ่าตายและย่อมเดือดร้อนในปัจจุบันต้องติดคุกติดตาราง

ผู้ทำผิดศีลข้อ ๒. เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ย่อมมีโรคภัยไข้เจ็บน้อย เกิดในตระกูลยากจนทำมาหากินเท่าใดก็ไม่รวยทำให้เขาเป็นคนยากจน และถูกโกง ถูกปล้น ถูกขโมย

ผู้ทำผิดศีลข้อ ๓. เมื่อกำเนิดเกิดเป็นมนุษย์เศษผลของกรรมที่ทำไว้ทำให้เกิดการแตกแยกในครอบครัวและถูกปองร้าย บางคนเกิดมาเป็นหญิงก็ถูกทารุณกรรมถูกข่มขืนเป็นชายก็ต้องเกิดมาเป็นกะเทยให้คนเขาหยามเล่นถูกดูหมิ่นดูแคลน เป็นที่น่าอับอาย

ผู้ทำผิดศีลข้อ ๔. เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ ก็มีผู้มากล่าวหาใส่ร้าย ใส่ความให้เสียหาย ให้เสียทรัพย์อยู่เสมอโดนเขาใส่ความและมักได้ฟังแต่เรื่องที่ไมจริง โดนหลอกลวงให้หลงเชื่อบ่อย ๆ ถูกเอาเปรียบตลอดเวลาจะพูดจากับใครไม่มีคนเชื่อถือ

ผู้ทำผิดศีลข้อ ๕. เกิดเป็นมนุษย์ก็จะเป็นคนสติไม่ดี เป็นบ้าใบปลั่งไคล้ไหลหลงบ้า ๆ บอ ๆ เสียคน เสียจิตไปอย่างน่าทุเรศ สุขภาพเสื่อมสมองเสื่อม ปัญญาเสื่อม

๒.๑.๔ อานิสงส์ของศีล ๕

อานิสงส์ของการรักษาศีลโดยรวมนั้นก็จะสามารถส่งผลดีให้เกิดความเป็นอยู่ที่ดี สงบเรียบร้อย มีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังพุทธพจน์ ในพระไตรปิฎก^{๑๖} เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าตรัสเทศนาโปรดอุบาสก อุบาสิกา ชาวตำบลบ้านปาฏลิกาม กล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

อานิสงส์ข้อที่ ๑ ย่อมได้โรคภัยไข้เจ็บใหญ่หลวงซึ่งมีความไม่ประมาทเป็นเหตุ

อานิสงส์ข้อที่ ๒ กิตติศัพท์อันดีงามย่อมกระฉ่อนไป

อานิสงส์ข้อที่ ๓ เข้าไปหาบริษัทใด ๆ เช่น ชัตติยบริษัท พราหมณบริษัท คหบดีบริษัท สมณบริษัท ย่อมเป็นผู้แก่กล้ากล้าไม่เก้อเขินเข้าไปหาบริษัทนั้น ๆ

อานิสงส์ข้อที่ ๔ ย่อมไม่หลงลืมสติ

อานิสงส์ข้อที่ ๕ หลังจากตายแล้ว ย่อมไปบังเกิดในสุคติโลกสวรรค์

^{๑๕} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, วิธีสร้างบุญบารมี, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นพรัตน์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๙-๒๒.

^{๑๖} ว. ม. (ไทย) ๕/๒๘๕/๙๙.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก^{๑๗} ได้กล่าวเรื่อง
อานิสงส์ของศีล ๕ ไว้ว่า

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๑ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ก็จะทำให้มีพลานามัยแข็งแรงปราศจากโรคภัย
อายุยืนยาว ไม่มีศัตรูเบียดเบียนให้ต้องบาดเจ็บไม่มีอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่จะทำให้บาดเจ็บหรือสิ้นอายุ
เสียก่อนวัยอันสมควร

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๒ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ย่อมทำให้เกิดในตระกูลที่ร่ำรวย การทำมาหา
เลี้ยงชีพมักจะประสบช่องทางที่ดีมีทรัพย์ทรัพย์สมบัติไม่วิบัติหายนะไปด้วยภัยต่าง ๆ เช่น อัคคีภัย
วาทภัย โจรภัย ฯลฯ

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๓ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์ก็จะประสบโชคดีในความรัก มักได้พบรักแท้ที่
จริงจังจริงใจ ไม่อกหัก มีบุตรธิดา กว้านอนนอนง่าย ไม่ต้อด้าน ไม่ถูกผู้อื่นหลอกลวงฉุดคร่าจนอาจารย์ไป
ทำให้เสียหาย บุตรธิดาย่อมเป็นอภิชาติบุตร ซึ่งจะนำเกียรติยศชื่อเสียงมาสู่วงศ์ตระกูล

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๔ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์จะทำให้เป็นผู้ที่มีสุขุมเสียงไพเราะ พูดจาดีน้ำมี
นวลชวนฟัง มีเหตุมีผล ชนิดที่เป็น "พุทธวาจา" มีโวหารปฏิภาณไหวพริบในการเจรจา จะเจรจาความ
สิ่งใดก็มีผู้เชื่อฟังและเชื่อถือสามารถกล่าวสั่งสอนบุตรธิดาและศิษย์ให้อยู่ในโอวาทได้ดี

ผู้ที่รักษาศีลข้อ ๕ เมื่อเกิดเป็นมนุษย์เป็นผู้ที่มีสมองประสาท ปัญญา ความคิดแจ่มใสจะ
ศึกษาเล่าเรียนสิ่งใดก็แตกฉาน และทรงจำได้ง่าย ไม่หลงลืมเพื่อนและเลอะเลือน ไม่เสียสติ
วิกลจริต ไม่เป็นโรคสมอง โรคประสาท ไม่ปัญญาทึบ ปัญญาอ่อนหรือปัญญานิม

นอกจากนี้ทรงตรัสถึงอานิสงส์ของศีล ๕ อีกว่า สำหรับศีล ๘ ศีล ๑๐ และศีล ๒๒๗ ก็
ย่อมมีอานิสงส์เพิ่มพูนมากยิ่งขึ้น ขึ้น ตามระดับและประเภทของศีลที่รักษา แต่ศีลนั้นแม้จะมีอานิสงส์
เพียงไรก็ยังเป็นแต่เพียงการบำเพ็ญบุญบารมีในชั้นกลาง ๆ ในพระพุทธศาสนาเท่านั้น เพราะเป็นแต่
เพียงระบบหรือกติกาที่จะรักษากายและวาจาให้สงบ ไม่ก่อให้เกิดทุกข์โทษขึ้นทางกายวาจาเท่านั้น ส
วนทางจิตใจนั้นศีลยังไม่สามารถที่จะควบคุมหรือทำให้สะอาดบริสุทธิ์ได้ ฉะนั้น การรักษาศีลจึงยังได้
บุญน้อยกว่าการภาวนา เพราะการภาวนานั้น เป็นการรักษาใจ รักษาจิต และชักฟอกจิตให้เบาบางจน
หมดกิเลสคือ ความโลภ โกรธ และหลง อันเป็นเครื่องร้อยรัดให้บรรดาสรรพสัตว์ทั้งหลายต้องเวียน
ว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏ การภาวนาจึงเป็นการบำเพ็ญบุญบารมีที่สูงที่สุด ประเสริฐที่สุด ได้บุญ
มากที่สุด เป็นกรรมอันยิ่งใหญ่^{๑๘}

^{๑๗} สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, วิธีสร้างบุญบารมี, หน้า ๑๙.

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐-๒๑.

หลวงปู่มั่น ฐริทัตโต ได้กล่าวถึงอานิสงส์ของการรักษาศีล ว่า

- ๑) ทำให้อายุยืน ปราศจากโรคภัยเบียดเบียน
- ๒) ทรัพย์สมบัติที่อยู่ในความปกครอง มีความปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายเบียดเบียน ทำลาย
- ๓) ครอบครัว ลูก หลาน สามี ภรรยา อยู่ด้วยกันอย่างผาสุก
- ๔) พุดอะไร มีผู้เคารพเชื่อถือ คำพูดมีเสน่ห์เป็นที่จับใจไพเราะ
- ๕) เป็นผู้มีสติปัญญาดีและเฉลียวฉลาด

นอกจากนี้ พระมหาสุทิตย์ อาภาภโร กล่าวถึงอานิสงส์ของการรักษาศีลไว้ว่า มี ๕ ประการ คือ

๑) ย่อมได้โลกทรัพย์สมบัติมากมาย ผู้รักษาศีลย่อมได้โลกทรัพย์ที่มาจากการประพฤติปฏิบัติอันดีงามของตนเอง

๒) ชื่อเสียงอันดีงามย่อมขจรขยายไป บุคคลผู้มีศีล มีความประพฤติที่ดีงาม คนทั้งหลายจึงชื่นชมยินดีเป็นที่รักที่พอใจของบุคคลรอบข้าง

๓) มีความองอาจเมื่อไปสู่ท่ามกลางผู้คน ผู้มีศีลย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์ มีความภาคภูมิใจในความดีงามของตน มีใจเป็นปกติ ไม่หวาดระแวงว่าจักมีใครรู้กรรมชั่วของตน

๔) ไม่เป็นผู้หลงสติในขณะเสียชีวิต คนมีศีลย่อมมีสติสมบูรณ์อันเนื่องมาจากการได้ฝึกสติอยู่เสมอ ๆ เพราะเมื่อจะกระทำการสิ่งใดลงไปก็ทำตามตักขยระวังไม่ให้ผิดศีล เมื่อถึงคราวหมดอายุขัยย่อมมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์

๕) หลังจากเสียชีวิต ย่อมเข้าถึงสุคติ เพราะมีความประพฤติดีงาม มีกรรมดี ทำให้จิตใจผ่องใส ย่อมไปสู่โลกหน้าในภพภูมิอันเป็นสุข คือ สุคติภูมิ^{๑๙}

ในขณะเดียวกัน วคิน อินทสระ^{๒๐} กล่าวถึงอานิสงส์ของศีลว่า ศีลมีความไม่เดือดร้อนใจเป็นอานิสงส์เย็นกายเย็นใจ เพราะไม่เห็นโทษเครื่องเศร้าหมองใด ๆ ของตน เหมือนบุรุษหรือสตรีผู้ได้อาบน้ำชำระล้างร่างกายเรียบร้อยแล้ว บริโภคอาหารประณีตอันเป็นที่พอใจแล้ว ได้นั่งพัก ณ ร่มไพรใหญ่ริมลำธารอันมีน้ำใสสะอาด เมื่อรักษาศีลดีแล้วย่อมเป็นผู้มีศีลประจำใจ ประจำตน ศีลจะกลับมารักษาเรา เหมือนเราปลูกต้นไม้ รักรต้นไม้ รักราดต้นไม้ด้วยดี เมื่อต้นไม้เติบโตขึ้นย่อมหวนมารักษาผู้ปลูกนั่นเอง

โดยสรุป อานิสงส์ของศีล ๕ คือ การรักษาชีวิตให้ยืนยาว รักษาทรัพย์สมบัติให้มั่นคง รักษาครอบครัวให้อบอุ่น รักษาสุขภาพและมิตรภาพให้ยั่งยืน รักษาสติปัญญาของตนเองให้สมบูรณ์

^{๑๙} พระมหาสุทิตย์ อาภาภโร, ดร., ศีล ๕ คุณค่าของชีวิตและสังคม, หน้า ๗.

^{๒๐} วคิน อินทสระ, พุทธจริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๔๙), หน้า ๔๔.

และเป็นเครื่องป้องกันตนเองจากความทุกข์ เข้าถึงความสุขได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นศีลมีประโยชน์และอานิสงส์แก่ผู้รักษาศีลตลอดกาล^{๒๑}

๒.๒ แนวคิดหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในคำริของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์

ในยุคปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากสังคมคุณธรรมที่ผู้คนเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลายเป็นสังคมเศรษฐกิจที่คนส่วนมากให้ความสำคัญต่อวัตถุมากกว่าจิตใจ กลายเป็นวิถีประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม มีการแข่งขันแย่งชิง เพื่อเป็นผู้ได้เปรียบขาดความเอื้ออาทรต่อกัน ขาดคุณธรรมจริยธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต จนกลายเป็นปัญหาสังคมที่ตามมา ส่งผลให้ประเทศไทยประสบปัญหาหลายด้าน ประกอบกับการทำผิดกฎหมาย อาชญากรรม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การระบาดของยาเสพติดและอบายมุข การเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม การจับจ้วงดูหมิ่นสถาบันหลักของชาติ ตลอดจนเกิดปัญหาความแตกแยกทางความคิด จนนำไปสู่การแบ่งพรรคแบ่งพวกและเกิดกรณีทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายร่างกาย ทำลายทรัพย์สินและชีวิตกัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเกิดจากการขาดขาดจิตสำนึกศีลธรรมและคุณธรรมจริยธรรมขึ้น

พระพุทธศาสนามีแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ การแก้ปัญหาค้นหาต้นเหตุของปัญหานั้นๆ จึงจะได้ประโยชน์และสามารถสลายปัญหา คือ ความทุกข์ได้ เพราะหากแก้ไขไม่ถูกจุดทำไม่ถูกเวลาย่อมไม่ได้ผล ซึ่งจะทำให้เสียทั้งเวลา ทรัพย์สิน อวัยวะ และแม้กระทั่งเสียชีวิตได้ในที่สุด ก็ยังทำให้ปัญหาขยายตัวออกไปไม่รู้จบสิ้นอันสืบเนื่องมาจากสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทั้งหมดไม่ว่าจะเกี่ยวกับสารเสพติด เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นต้น ล้วนแล้วเกิดมาจากบุคคลในชาติ บ้านเมืองของเราปล่อยปละละเลย ไม่รักษาศีลและปฏิบัติธรรม

คณะสงฆ์ไทย โดยเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช มีดำริที่จะส่งเสริมความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติ ให้เกิดความสงบ สันติสุข มีความสามัคคี กลมเกลียวกัน โดยให้พุทธศาสนิกชนได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปพัฒนาชีวิต ครอบครัว ชุมชนและสังคม ด้วยการเน้นธรรมาภิบาลและส่งเสริมสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ขึ้น ในทุกภาคส่วนของประเทศ^{๒๒}

^{๒๑}พระมหาสุทนต์ อากาศโร, ดร., ศีล ๕ คุณค่าของชีวิตและสังคม, หน้า ๗.

^{๒๒}สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, คู่มือแนวทางการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ระยะที่ ๓ (ระยะยาว), (กรุงเทพมหานคร : บริษัท อักษรเจริญริเอท จำกัด, ม.ป.ป.), หน้า ๗.

ตามที่เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ สมเด็จพระสังฆราช มีดำริในการจัดทำโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนและสร้างความตระหนักให้พุทธศาสนิกชนชาวไทย นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ไปปฏิบัติตามหลักศีล ๕ สู่วิถีชีวิตประจำวันของคนทุกคน กับทั้งเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้ง “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ของทุกจังหวัดทั่วประเทศ ทั้งนี้ เพื่อความ สงบสุขร่มเย็นเป็นสุขของตนเอง ครอบครัวและประเทศชาติซึ่งสอดคล้องกับ เจตนารมณ์ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ได้มีการเปิด Road Map พร้อมนโยบายเร่งด่วนที่สำคัญ ซึ่งใน Road Map ดังกล่าว ได้มีนโยบายเร่งด่วนที่จะดำเนินการทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะสิ่งที่จะดำเนินการ ควบคู่ไปกับนโยบายเร่งด่วนนั้น คือ การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และการแก้ปัญหาการทุจริตและเชื่อว่าจะสามารถนำความสุขและความสงบให้เกิดขึ้น กับประชาชนได้เร็ววัน อีกทั้งเชื่อว่าแนวโน้มทางเศรษฐกิจของไทยจะดีขึ้น โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้เน้นย้ำถึงคุณธรรมจริยธรรมของสังคมไทยที่ลดน้อยถอยลง จากเมื่อสังคมโลก เปิดกว้างขึ้นทั้งในด้านสื่อสารมวลชน เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่นำพาให้สังคมไทยก้าวเข้าไปสู่กระแสแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติในหลาย ๆ ด้าน วิกฤติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนโยงใยถึงกันเป็นลูกโซ่ เป็นปัจจัยเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดวิกฤติขึ้นในด้านใดด้านหนึ่งของสังคมนั้นหมายความว่า ผลพวงจากวิกฤตินั้นย่อมกระทบต่อระบบในสังคมนั้นด้วย จนทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศเกิดวิกฤติทางสังคม จึงจำเป็นต้องส่งเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยสร้างความสุขให้กับพี่น้อง ประชาชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ พลเรือเอก อนุพงษ์ พิพัฒน์ นายกรัฐมนตรี ผู้บัญชาการทหารเรือ รองหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติหัวหน้าฝ่ายสังคมจิตวิทยา ที่มุ่งเน้นสร้างความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับประชาชน

จากดำริของเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ และนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เห็นว่าคณะสงฆ์ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) และฝ่ายสังคมจิตวิทยา ได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมคุณธรรมของสังคม เพื่อให้เกิดความสงบสุข และสมานฉันท์ของประชาชนในฐานะที่กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม เป็นองค์กรภาครัฐที่ ทำหน้าที่ส่งเสริมให้ประชาชนน้อมนำหลักธรรมคำสอนไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของประชาชนทั้งประเทศ ตลอดจนให้ความอุปถัมภ์คุ้มครองกิจการด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรองได้เล็งเห็นถึงผลกระทบจากภาวะวิกฤติทางสังคมในบ้านเมืองปัจจุบันที่บุคคลในสังคมบางส่วนเห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น จนเกิดเป็นภาวะวิกฤติทางสังคมถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยจะต้องนำกระบวนการทางพระพุทธศาสนามาใช้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในขณะนี้ซึ่งหลักธรรมของพระพุทธศาสนานั้นมีส่วนสำคัญ และศาสนายังเป็นสื่อกลางที่สามารถนำมาเป็นแกนหลักในการสร้างเสริมคุณธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

โดยกรมฯ มีความมุ่งหวังที่จะดำเนินการส่งเสริม ให้คนไทยได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีวิถีชีวิตที่ดีงามภายใต้หลักธรรมทางศาสนาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้มีความสุขทั้งทางกายและจิตใจเป็น “สังคมคุณธรรม” อย่างสมดุลและยั่งยืนซึ่งจำเป็น ต้องมีการบูรณาการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมในระดับประเทศระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ โดยมีรูปแบบการส่งเสริมที่มีเป้าหมายชัดเจน (Focus & Prioritized) และครอบคลุมเครือข่าย 4 แนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาเป็นสุขในทุกพื้นที่ให้ร่วมจัดกิจกรรมทางศาสนา บ่มเพาะ ปลุกจิตสำนึกให้มีศรัทธา และยึดมั่นในศาสนาอย่างมั่นคงกับทั้งใช้กลไกภาคีทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสื่อมวลชน และภาคเครือข่ายทางศาสนาดำเนินการตามบทบาทภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานในการร่วมรณรงค์ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนชาวไทยทุกเพศ ทุกวัย ทุกพื้นที่ทั้งประเทศ ให้ “รักษาศีล ๕” โดยมีวัดที่เป็นทุนทางสังคมที่มีศักยภาพเป็นศูนย์พัฒนาจิตใจของคนทุกวัย เป็น ศูนย์สร้าง “ครอบครัวรักษาศีล ๕” และ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เพื่อนำพาประเทศไปสู่ความปรองดอง สมานฉันท์สามัคคี และเอื้ออาทรต่อกัน อันเป็นการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืนตลอดไป^{๒๓}

๒.๒.๑ ความเป็นมาของโครงการหมู่บ้านศีล ๕

การรักษาศีล ๕ หรือ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เป็นโครงการที่เกิดจากดำริของ ท่านเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหารัชมงคลมุนี ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ที่ได้กล่าวให้โอวาทเมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญของมนุษย์เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้น ๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็น เป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ขอให้ ชื่อหมู่บ้าน นั้นว่า “หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ”

ส่วนการดำเนินการหมู่บ้านศีล ๕ ในครั้งแรกได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปี ๒๕๕๕ ที่จังหวัดสระบุรี โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรีได้รับเมตตาให้การชี้แนะจาก เจ้าพระคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหารัชมงคลมุนี และได้รับความเมตตาจาก พระธรรมปิฎก เจ้าคณะจังหวัดสระบุรีในการร่วมมือของทางคณะสงฆ์จึงเกิดโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดสระบุรีด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้นำทั้งฝ่าย ศาสนจักรและอาณาจักร ที่ร่วมกันทุ่มเทสรรพกำลังเพื่อให้สระบุรีร่มเย็นด้วยศีลธรรม จนปัจจุบันประสบ ความสำเร็จมีหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ที่ผ่านเกณฑ์คือ มีคนในครอบครัวร้อยละ ๕๐ ในคำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหารัชมงคลมุนี ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช และคนในหมู่บ้านร้อยละ ๕๐ รักษาศีล ๕ รวม ๘๑ หมู่บ้าน ๑๐,๒๖๒ ครอบครัว จากทุกอำเภอของจังหวัดสระบุรี พร้อมกันนี้ยังมี

^{๒๓} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ :

ชาวประชาเป็นสุข ในคำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามหารัชมงคลมุนี ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ฉบับที่ ๒ (ฉบับปรับปรุง), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๗), หน้า ๒-๔.

การต่อยอดไปยังโรงเรียนรักษา ศิล ๕ อีก ๑๒ โรงเรียน ซึ่งมีการมอบป้ายประกาศอย่างเป็นทางการที่ จังหวัดสระบุรีเป็นแห่งแรก เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา และขณะนี้ได้ขยายไปยัง จังหวัดต่างๆ แล้ว เช่น ลพบุรี สระแก้ว แพร่ นครสวรรค์ ตาก อุทัยธานี อุตรดิตถ์ สุโขทัย ขณะเดียวกันคณะสงฆ์ในแต่ละจังหวัดได้นำไปปฏิบัติโดยเริ่มจาก ร้อยละ ๕๐ ของแต่ละหมู่บ้าน เพราะการดำเนินการโครงการนี้หากจังหวัดใดสามารถ ดำเนินการได้จนประสบความสำเร็จ ก็จะส่งผล ให้เกิดความสงบสุขในจังหวัดนั้น และสุดท้ายจะทำให้ประเทศชาติสงบสุขด้วย

การรักษา ศิล ๕ เป็นพื้นฐานสำคัญ ที่ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนตนเองและไม่เบียดเบียนคนอื่น ส่งผลให้สังคมสงบสุขร่มเย็น ดังที่บัณฑิตทั้งหลาย กล่าวว่า “ศิลเป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้ง เป็น บ่อเกิดแห่ง คุณความดีทั้งหลายและเป็นประธานแห่งธรรมทั้งปวง บุคคลใดชำระศิลให้บริสุทธิ์แล้ว ย่อมเป็นเหตุให้พ้นจากความทุจริตจิตจะร่าเริงแจ่มใสและเป็นทาง หยั่งลงมหาสมุทร คือ พระนิพพาน” ท่านเจ้าพระคุณ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า รัชกาลที่ ๖ แห่งราชวงศ์จักรี ทรงมีพระดำริว่า การรักษา ศิล ๕ เป็นพื้นฐานสำคัญ ที่ประเทศชาติจะสงบสุขได้เป็น อย่างดี โดยหากหมู่บ้านใดนำไปปฏิบัติได้ ประชาชนย่อมจะอยู่เย็นเป็นสุขจะเกิดความสงบสุข และจะ ส่งผลให้ประเทศ เกิดความสงบสุขไม่ต้องทุกข์ไม่หวาดระแวงซึ่งกันและกัน อันเป็นการพัฒนาจิตใจ ของประชาชน ให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม นอกจากนี้เพื่อส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้รับการ ส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เพื่อกระตุ้นให้เกิด ความรัก ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ให้รู้จักใช้หลักธรรม มาเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตให้ ได้รับความสุขจากการแบ่งปัน และความเอื้ออาทร ต่อกัน ตลอดจน เพื่อเป็นการแสดงถึงความ เลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและ เป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคงสืบไป โครงการ นี้เป็นโครงการ ที่เป็นนโยบายสำคัญที่จะส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเห็นความสำคัญของการรักษา ศิล ๕ และมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อน โครงการนี้ไปสู่ผลสัมฤทธิ์ โดยอยู่บน พื้นฐานของความเชื่อถือซึ่งกันและกัน และมีจิตสำนึกต่อตนเอง ในการรักษาคุณค่าของข้อบัญญัติแห่งศิล ๕^{๒๔}

๒.๒.๒ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสืบสานงาน อ.ป.ต. (หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล)
๒. เพื่อความสามัคคีและประโยชน์สุขของประชาชน
๓. เพื่อความมั่นคงและสันติสุขของประเทศชาติ

^{๒๔} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการ หมู่บ้านรักษาศิล ๕ : ชาวประชาเป็นสุข ในคำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า รัชกาลที่ ๖ แห่งราชวงศ์จักรี ฉบับที่ ๒ (ฉบับปรับปรุง), หน้า ๔-๖.

๔. เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ^{๒๕}

๒.๒.๓ การดำเนินงาน

๑. การสร้างเครือข่าย (Networking) การสร้างเครือข่าย คือ การดำเนินการเพื่อเชิญชวนให้คนในหมู่บ้าน มาร่วมกันรักษาศีล ๕ จะต้องมีการสร้างเครือข่าย เพื่อเชื่อมโยงกลุ่มคนที่สมัครใจ ที่จะมาร่วมกันรักษาศีล ๕ ภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ ความเชื่อ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน โดยมีหลักการ ดังนี้

๑) ความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ ที่จะมาร่วมรักษาศีล ๕

๒) มีการรับรู้และมุมมองที่เหมือนกัน (common perception) มีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เหมือนกันถึงเหตุผลในการเข้ามาร่วมกันเป็นเครือข่าย มีความเข้าใจร่วมกันซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อสร้างหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๓) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (stakeholders participation) เป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของ เครือข่ายในหมู่บ้านเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็งให้คนในชุมชนร่วมดำเนินการรักษาศีล ๕ ด้วยความสมัครใจมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

๔) มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) ทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง คือ การที่สมาชิกของเครือข่ายต่าง ก็สร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน เอาใจใส่ดูแล เอื้ออาทรซึ่งกันและกันทั้งหมู่บ้าน

๕) มีการเกื้อหนุนพึ่งพากัน (interdependent) ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย เป็นการทำให้หุ้นส่วนของเครือข่ายยึดโยงกันอย่างเหนียวแน่นเกิดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ที่สามารถพึ่งพาซึ่งกันและกัน

๒. การประชาสัมพันธ์ส่งต่อความดี ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ข่าวสารไร้พรมแดน การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญในการที่จะเผยแพร่ข่าวสารความรู้หลักธรรมที่ถูกต้องให้เข้าใจตรงกัน และถือเป็นหัวใจสำคัญของการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของ

^{๒๕} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาเป็นสุข ในตำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามงคลอาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ฉบับที่ ๒ (ฉบับปรับปรุง), หน้า ๖.

พระพุทธศาสนาซึ่งวัด หน่วยงานของรัฐ และเอกชน ได้เล็งเห็นความสำคัญและมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยเลือกใช้สื่อที่สามารถนำเสนอ และสื่อความหมายที่ต้องการถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมการประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรมการรักษาศิลป ๕ ควรจัดทำในรูปแบบต่าง ๆ ทุกช่องทางและควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์บางประเภทอาจจำเป็นต้องประสาน ขอความช่วยเหลือ/สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ/ภาคเอกชนเพื่อเผยแพร่สร้างความตระหนักให้ประชาชนในหมู่บ้านได้รับทราบข้อมูลถึงคุณประโยชน์ของการรักษาศิลป ๕

การประชาสัมพันธ์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญของวัด หมู่บ้านและทุกหน่วยงาน เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจในคุณค่าของการรักษาศิลป ๕ เพื่อแสวงหาความร่วมมือและการสนับสนุนจากสาธารณชน ทั้งจากสาธารณชนภายใน และภายนอกกับทั้งเพื่อส่งต่อความดีงามในหลักธรรมแห่งศิลป ๕ ให้กับประชาชนได้มีโอกาสเลือกเดินไปในหนทางที่ถูกต้องดีงามตามความตั้งใจของแต่ละบุคคล การประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมในการรักษาศิลป ๕ อาจจะกระทำได้ทั้งระยะยาวและระยะสั้น ซึ่งจะต้องอาศัยการตัดสินใจร่วมกันกับคณะทำงานภายในหมู่บ้านมีการวางแผนการใช้เครื่องมือหรือสื่อในการดำเนินงานต่าง ๆ อาจใช้สื่อมวลชนและสื่อต่าง ๆ ช่วยเสริมการดำเนินงานวัฒนธรรม เช่น หนังสือพิมพ์ ท้องถิ่น วิทยุชุมชน โทรทัศน์ท้องถิ่น หอกระจายข่าว เสียงตามสายและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของหน่วยงาน ตลอดจนใช้สื่อบุคคล เช่น เจ้าอาวาส พระธรรมวิทยากร ผู้นำ ชุมชน ที่จะมาร่วมกันประชาสัมพันธ์ถึงคุณค่าของการรักษาศิลป ๕ และเป็นต้นแบบที่สำคัญที่ประชาชนในชุมชนจะได้นำไปเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนที่ดีตลอดจน เผยแพร่ผ่านทางช่องทาง การประชุมของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น องค์กร/บริษัท ห้างร้าน/โรงงาน ไปยังกลุ่มพนักงาน/ลูกจ้างเพื่อนำข่าวสารนี้ไปปฏิบัติและเผยแพร่ส่งต่อความดีไปสู่ประชาชนในหมู่บ้านนั้น ๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น^{๒๖}

๒.๒.๔ ประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับ

๑. ต่อสังคมและประเทศชาติ

๑) เป็นการใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชน ทำให้วัดเป็นแหล่งบ่มเพาะความดีสามารถธำรงรักษาความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย

๒) ภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาคสื่อมวลชน มีความตระหนักในการมีส่วนร่วมสร้างสังคมสันติสุขโดยการรณรงค์ให้ทุกคนรักษาศิลป ๕

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗-๙.

๓) เกิดการบูรณาการความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมความดีในทุกหมู่บ้านทุกครอบครัวทุกโรงเรียน

๔) เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในชุมชน ก่อให้เกิดความรักความสามัคคี ประองตองสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

๕) ทำให้มีหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นศูนย์รวมคนดีของสังคม เป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศและทั่วโลก เป็นการเผยแพร่ชื่อเสียง ทั้งระดับชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติส่งผลให้คนในชุมชนรู้จักคุณค่าของศาสนาด้วยการปฏิบัติ

๖) เป็นการสร้างประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งปลอดจากพิษภัยที่เป็นบ่อนทำลายชาติซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขทางตรงต่อประชาชนในชุมชน และเกิดประโยชน์ทางอ้อมต่อการพัฒนาประเทศ

๗) เป็นโครงการที่เป็นพื้นฐานของทุกชีวิตชาวพุทธที่ต้องการความสุข ที่แท้จริง และยังเป็นการสร้างความผูกพันอันดีระหว่างคนในชาติก่อให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ สามัคคีและความมั่นคงของประเทศชาติ

๒. ต่อประชาชน

๑) ประชาชนในจังหวัดมีความตระหนักที่จะนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามแนวทาง “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

๒) ประชาชนในจังหวัดทุกสาขาอาชีพสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีความสามัคคีเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

๓) ได้ประกอบศาสนกิจที่มีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมเป็นการสร้างบุญสร้างกุศลเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาซึ่งถือเป็นมงคลของชีวิต

๔) ได้ฝึกจิตให้ไม่หวั่นไหวกับสรรเสริญ-นินทา, สุข-ทุกข์, ลาภ-เสื่อมลาภ, ยศ-เสื่อมยศ ทำให้จิตไม่เศร้าโศก ไม่มัวหมอง มีจิตที่อัมเิบผ่องใส สามารถ เข้าถึงพระนิพพาน ได้พบความสุขที่แท้จริง

๕) ได้ฝึกวินัยในตัวเองให้รู้จักระวังตัว ควบคุมตัว วางตัวได้เหมาะสม ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของหมู่คณะ

๖) ได้พัฒนาคุณภาพชีวิต คือ รู้จักใช้ชีวิตตามบทบัญญัติของศีล ๕ รู้จักพัฒนาตัวเองให้มีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัวและประเทศชาติ

๗) ได้ผ่อนคลายความเครียดต่าง ๆ จากความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพระรัตนตรัยปฏิบัติตนตามหลักของศีล ๕ เป็นการพักผ่อนทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้มีความสุขในชีวิต^{๒๗}

^{๒๗} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, แนวทางการดำเนินงานโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาเป็นสุข ในตำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ฉบับที่ ๒ (ฉบับปรับปรุง), หน้า ๙-๑๐.

บทที่ ๓

การดำเนินงาน และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ของชุมชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ในการดำเนินการ และปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนโครงการนี้ไปสู่เป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคมโดยเฉพาะพระสงฆ์ในทุกระดับชั้น เจ้าอาวาส ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการในจังหวัด นายอำเภอ วัฒนธรรมจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนคนในหมู่บ้านที่มีส่วนร่วมในการปวารณาตั้งใจรักษาศีล ๕ โดยพร้อมเพรียงกันเพื่อร่วมสร้าง “ครอบครัวรักษาศีล ๕” และ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

๓.๑ วิธีการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

การกำหนดรูปแบบในการขับเคลื่อนการดำเนินงานในรูปของการบูรณาการความร่วมมือทั้งจากคณะสงฆ์ ภาคส่วนราชการ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ภาคเอกชน องค์การสมาคม มูลนิธิ และภาคประชาชน ตลอดจนทั้งองค์กรเครือข่ายความร่วมมือทางพระพุทธศาสนาทุกภาคส่วน ในรูปของคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เพื่อให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการสร้างสังคมประเทศชาติ ให้มีความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคงความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน ทำให้สังคมสงบ ร่มเย็น และเกิดสันติสุข อย่างยั่งยืนโดยใช้กลไกทางพระพุทธศาสนา^๑

๓.๑.๑ บริบทของชุมชนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอแม่สาย

อำเภอแม่สายนั้น เดิมเป็นที่ตั้งของเมือง “เวียงศรีทวง” เป็นเมืองของพวกละวหรือลัวะ เป็นเมืองขึ้นเมืองหนึ่งของอาณาจักร “โยนกนครราชธานีไชยบุรีศรีช้างแสน” (อำเภอเชียงแสนในปัจจุบัน) อันเมืองโยนกนครไชยบุรีศรีช้างแสนนั้น สร้างโดยปฐมกษัตริย์ พระนามว่า พระเจ้าสิงหนวัติราช ก่อนที่จะกล่าวถึงประวัติเมืองเวียงศรีทวง—เวียงพาน—เวียงพานคำ จนถึงเวียงพานคำในปัจจุบัน แม่สายมีด่านชายแดนไทย-พม่าเรียกว่า “ด่านแม่สาย” สามารถผ่านด่านข้ามไปยังจังหวัดท่าขี้เหล็กของพม่าได้โดยมีแม่น้ำสายเป็นพรมแดนทางธรรมชาติ การคมนาคมจากอำเภอเมืองเชียงรายไปอำเภอแม่สายโดยทางหลวงหมายเลข ๑ (พหลโยธิน ตอนเชียงราย-แม่สาย) ระยะทาง ๖๓ กิโลเมตร แม่สายมีตำบล ๘ ตำบลและหมู่บ้าน ๙๒ หมู่บ้าน ขึ้นตรงต่อจังหวัดเชียงรายในงานวิจัยนี้

^๑สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗), หน้า ๑๐.

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเฉพาะ ๓ ตำบล ได้แก่ ตำบลแม่สาย ตำบลโป่งงาม ตำบลเกาะช้าง เขต ๑ ดังนี้

๑) บริบทของตำบลแม่สาย^๒

ตั้งแต่เมื่อมีการเปิดจุดผ่านแดนถาวรสะพานมิตรภาพไทย - เมียนมาร์ ทำให้มีการติดต่อค้าขายกับประชาชนในอำเภอท่าลี่เหล็กของเมียนมาร์ ทำให้กิจกรรมการค้ากลายเป็นกิจกรรมหลักที่ทำรายได้ให้แก่ ประชาชนในเขตตำบลแม่สาย โดยเฉพาะเมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายขึ้น พื้นที่บริเวณจุดผ่านแดนดังกล่าว ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่หลักในแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ทำให้ประชาชนจากที่ต่างๆ ที่เข้ามาเที่ยวเมืองเชียงรายมักจะเลยมมาเที่ยวเมืองแม่สายด้วย ซึ่งเป็นผลให้มีการ ขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจการค้ามากขึ้น ประกอบกับทางเมียนมาร์ ได้ให้ประชาชนของตนสามารถค้าขายได้ โดยเสรี ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมไปซื้อสินค้าจากอำเภอท่าลี่เหล็กมากขึ้น เพราะเป็นแหล่งสินค้าราคาถูก เป็นผลให้พื้นที่ตำบลแม่สายซึ่งเป็นจุดผ่านแดนมีปริมาณนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์และช่วงวันหยุดราชการประจำปี กิจกรรมค้าและบริการในเขตตำบลแม่สาย ประกอบด้วยร้านค้าประเภทต่างๆ ได้แก่ ร้านขายของชำ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายอุปกรณ์ไฟฟ้า นอกจากนี้ยังมีการบริการประเภทต่างๆ อาทิ ร้านเสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้าและร้านขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป ฯลฯ กิจกรรมทางเศรษฐกิจจึงได้แก่การเกษตรกรรม เนื่องจากดินในเขตเทศบาลตำบลแม่สาย เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว ทำนา ส่วนกิจกรรมการนำเข้าและส่งออกมีสินค้ามากมาย

ตำบลแม่สายได้แบ่งออกเป็นชุมชน ซึ่งชุมชนในเขตตำบลแม่สาย ที่ประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันโดยมีสภาพพื้นที่ หรือ ภูมิศาสตร์ร่วมกัน เช่น แนวเขตถนน ตรอก ซอย หรืออาคารเรือนแนวเดียวกัน โดยแต่ละชุมชนจะมีประธานชุมชน และคณะกรรมการชุมชน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยสมาชิกในชุมชนที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด มีหน้าที่คือ

๑. เป็นผู้เสริมสร้างจิตสำนึก ความเสียสละต่อส่วนรวมในการพัฒนาของผู้อยู่อาศัยในชุมชน

๒. เป็นผู้ดำเนินการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น กิจกรรมงานประเพณีท้องถิ่น กิจกรรม ด้านสาธารณสุข กิจกรรมด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น

๓. เป็นสื่อกลางในการรับฟัง รวบรวมความคิดเห็น และปัญหาของชุมชน รวมทั้งสะท้อนความ ต้องการและข้อเสนอของชุมชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ

^๒เทศบาลตำบลแม่สาย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.maesai.go.th/index.php>.

๔. เป็นหน่วยงานในการประสานโครงการกิจกรรมต่างๆ ระหว่างกลุ่มทั้งหลายในชุมชน และ ระหว่างผู้อาศัยในชุมชนและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งชุมชนแห่งอื่นๆ ด้วย

๒) บริบทของตำบลเกาะช้าง^๓

ตำบลเกาะช้าง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของประเทศ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายอยู่ห่างจากตัวอำเภอแม่สายไปทางทิศตะวันออก บนถนนสายเหมืองแดง - หุ่นเกลี้ยง เป็นระยะทางประมาณ ๗ กิโลเมตร มีอาณาเขต ติดต่อกับตำบลต่างๆ ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ โดยมีแม่น้ำรวกเป็นแนวกั้นอาณาเขต ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลศรีเมืองชุม อำเภอแม่สาย ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย ตำบลเกาะช้าง เป็นตำบลที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ติดกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ ประกอบ กับในพื้นที่มีสถานประกอบกิจการ ซึ่งต้องการแรงงานต่างด้าวในส่วนหนึ่ง จึงทำให้เกิดปัญหาแรงงานต่างด้าวขึ้น ดังนั้น ตำบลเกาะช้างจึงเป็นตำบลเป้าหมายตำบลหนึ่งที่ต้องดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อหาแนวทางในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การดำเนินการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ของตำบลเกาะช้าง ประกอบด้วย ๑๓ หมู่บ้าน

๓) บริบทของตำบลโป่งงาม^๔

ประวัติศาสตร์ชุมชนโป่งงามมีข้อมูลทางประวัติศาสตร์พอสืบค้นได้ย้อนหลังไปถึงปีพ.ศ. ๒๔๐๐ ชุนผาฤทธิ์ ได้พาญาติพี่น้อง อพยพมาจากจังหวัดลำพูน ด้วยเหตุผลเนื่องจากลำพูนในขณะนั้นแห้งแล้ง จึงต้องการหาที่ทำกินแห่งใหม่ การเดินทางสมัยนั้นต้อง เดินทางด้วยเท้า และใช้ม้า วัว สำหรับบรรทุกสัมภาระ และสิ่งของที่เป็น ผ่านมาตามเส้นทาง อำเภออดอยสะแกด ดอยนางแก้วเวียงกาหลง อ.แม่สรวย อำเภอเมืองเชียงราย ข้ามน้ำแม่กก น้ำจัน จนถึงเชียงแสน ซึ่งในตอนนั้นพื้นที่ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย และอำเภอเชียงแสน รวมเป็นหนึ่งอำเภอ คือ เชียงแสน คณะของชุนผาฤทธิ์ ซึ่งมีประมาณ ๑๔ ครอบครัว ได้เดินทางเรื่อยมา จนมาพบวัดร้างแห่งหนึ่ง พระภิกษุปัญญา ซึ่งติดตามคณะมาด้วย จึงได้หยุดพักแรม และปรึกษากันว่า ทำเลตรงนี้เป็นสถานที่ที่มีความเหมาะสม จึงเห็นควร จะตั้งหลักปักฐานดังนั้นทั้งหมดจึงได้ตัดสินใจร่วมกันสร้างที่อยู่อาศัยเป็นชุมชนตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

^๓องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://www.kohchang-cr.go.th/index.php>. [๑๐ สิงหาคม.๖๐]

^๔องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา <http://pongngam01.blogspot.com/>. [๑๐ สิงหาคม.๖๐]

โดยเหตุที่วัดร้างดังกล่าว ตั้งอยู่ติดกับลำน้ำซึ่งต้นน้ำดังกล่าวมีโป่งน้ำพุตื้นขึ้นมาให้ สัตว์ป่าได้ลงไปกินโป่ง ดังนั้นชาวบ้านที่อพยพมาจึงตั้งลำน้ำว่าลำน้ำโป่ง (ต้นน้ำที่กล่าวถึงคือขุนน้ำโป่ง ในปัจจุบันนี้) ประกอบกับ ในพื้นที่มีภูเขา ที่มีลักษณะเป็นหน้าผา อยู่หลายแห่ง จึงได้มีการบูรณะ ปฏิสังขรณ์วัด และตั้งชื่อว่า วัดโป่งผาและเรียกชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโป่งตั้งแต่นั้นมา หลังจากนั้นก็มีการ แฉ่ง กลับไปยังญาติพี่น้องอีกส่วนหนึ่ง ที่อยู่ทางจังหวัดลำพูน ว่าอยู่ทางนี้แล้ว น้ำท่าอุดม สมบูรณ์จึงมีผู้อพยพเดินทางมาสมทบอยู่ตลอด จึงได้มีการขยายชุมชนออกไป ตั้งชุมชนใหม่ บริเวณบ้านถ้ำ บ้านดง บ้านสันกอส่า บ้านสันเกล็ดทอง และบ้านถ้ำปลา

พื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม เป็นพื้นที่ที่มีสภาพภูมิประเทศสวยงาม ประกอบด้วย ทิวเขา ป่าไม้ ตลอดจนแหล่งต้นน้ำและสภาพทางธรรมชาติอันสมบูรณ์ โดยพื้นที่ดอย นางนอนเชื่อม ยาวต่อกับพื้นที่ดอยตุงและประเทศเมียนมาร์ นอกจากนี้ยังมีสัตว์ป่าประเภทลิงอยู่เป็น จำนวนมาก ประกอบ กับมีถ้ำขนาดใหญ่ที่สวยงาม เป็นที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาว ต่างประเทศ เส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยวสะดวกสบายจากถนนพหลโยธินมีถนนลาดยางตัดเชื่อม ระยะทาง ๒ กิโลเมตร

ในการวิเคราะห์ถึงความคิดเห็นของการสัมภาษณ์ประชาชนในตำบลโป่งงาม ใน ประเด็น เรื่องที่ประชาชนไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในพื้นที่ อันได้แก่ เรื่องของการพนัน ยาเสพติด เด็กติด เกมส์ เชื่อมโยงไปถึงการลักขโมย ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้นำ และระหว่างคนในพื้นที่ การทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน ปัญหาในเรื่องของปากท้อง เศรษฐกิจ สินค้าเกษตร ราคาตกต่ำ และการทุจริตคอร์รัปชัน จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงมีการดำเนินการโครงการหมู่บ้าน รักษาศีล ๕ เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การดำเนินการ ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ของตำบลโป่งงาม ประกอบด้วย ๑๒ หมู่บ้าน

๓.๑.๒ การบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

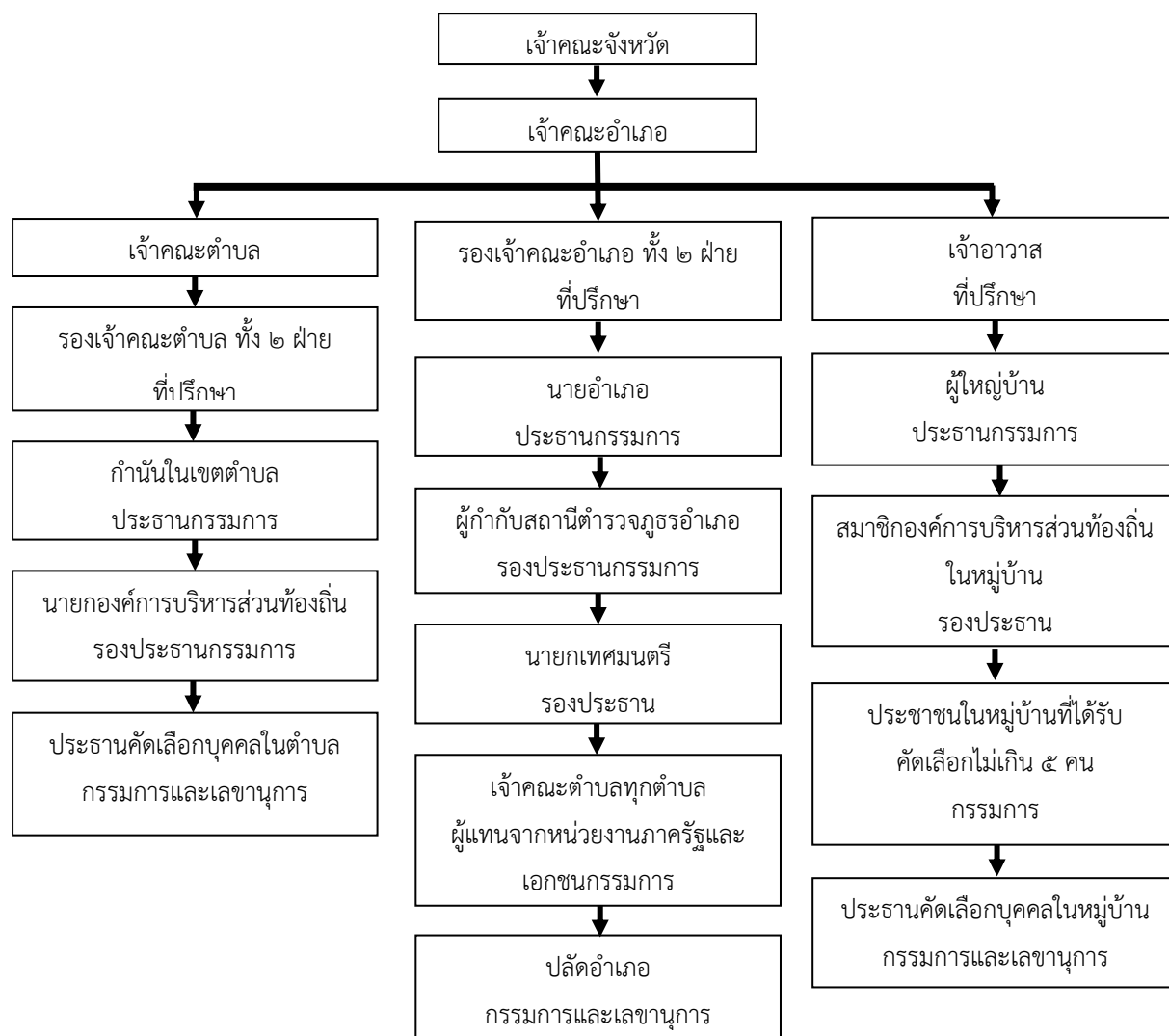
การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์จะเน้นที่ผลลัพธ์ (Outcomes) ของงาน โดยจะให้ความสำคัญที่การกำหนด พันธกิจและวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือโครงการ เป้าหมายที่ชัดเจน การกำหนดผลผลิตและผลลัพธ์ที่ต้องการของทุกโครงการในองค์การให้สอดคล้องกันไปในทาง เดียวกับภารกิจและวัตถุประสงค์ขององค์การ มีการกำหนดตัวบ่งชี้ วัดผลการทำงานหลัก (Key Performance Indicators) ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของจังหวัดเชียงราย ได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้^๕

^๕สัมภาษณ์ พระรัตนมุนี, รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ฝ่ายเผยแผ่.

แผนภูมิการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัดเชียงราย

โครงสร้างการบริหารงานของคณะสงฆ์ในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
 โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับหมู่บ้าน
 อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย^๖

^๖สัมภาษณ์ พระครูอดุลย์ศีลาจาร, รองเจ้าคณะอำเภอแม่สาย ฝ่ายเผยแผ่.

ให้คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้^๗

๑) อำนวยการประสานงาน กำหนดยุทธศาสตร์ แผนงาน เร่งรัดติดตามประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ตามที่เห็นสมควรเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

๓) ส่งเสริมสนับสนุนให้คำปรึกษาและแนะนำ เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการแก่ คณะกรรมการระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน

๔) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสให้ประชาชนได้เข้าใจรวมถึงเห็นความสำคัญและประโยชน์ในการรักษาศีล ๕ พร้อมทั้งสมัครเข้าร่วมโครงการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

๕) กำหนดแนวทางวิธีการ ให้ส่วนราชการต่างๆ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโครงการ

๖) พิจารณาดำเนินการอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร

ให้คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับอำเภอ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑) อำนวยการประสานงาน ดำเนินงานตามแผนงานโครงการ และรายงานผลการดำเนินงานโครงการ

๒) ส่งเสริมสนับสนุนให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินโครงการแก่ คณะกรรมการระดับตำบลและหมู่บ้าน

๓) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสให้ประชาชนได้เข้าใจรวมถึงเห็นความสำคัญและประโยชน์ในการรักษาศีล ๕ พร้อมทั้งสมัครเข้าร่วมโครงการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

๔) พิจารณาดำเนินการอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร

ให้คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับตำบล มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

^๗สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗), หน้า ๑๐.

๑) ประสานงานดำเนินงานตามแผนงานโครงการ และรายงานผลการดำเนินงานโครงการ

๒) ส่งเสริมสนับสนุนให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินโครงการแก่คณะกรรมการระดับหมู่บ้าน

๓) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสให้ประชาชนได้เข้าใจรวมถึงเห็นความสำคัญและประโยชน์ในการรักษาศิล ๕ พร้อมทั้งสมัครเข้าร่วมโครงการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

๔) พิจารณาดำเนินการอื่นๆ ตามที่เห็นสมควร

ให้คณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ระดับหมู่บ้าน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑) ประสานงานดำเนินงานตามแผนงานโครงการ

๒) จัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างกระแสให้ประชาชนได้เข้าใจรวมถึงเห็นความสำคัญและประโยชน์ในการรักษาศิล ๕ พร้อมทั้งสมัครเข้าร่วมโครงการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

๓) ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานโครงการ

๓) การดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ระดับจังหวัด ได้ดำเนินการดังนี้^๔

(๑) การประกาศนโยบาย

จากพระบัญชาสมเด็จพระมหาธีรราชมั่งคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ที่อยากเห็นคนในชาติซึ่งกำลังมีความขัดแย้งกันทางด้านความคิด และอุดมการณ์ กลับมาสร้างความปรองดองและสมานฉันท์ ร่วมกันแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านความคิด อุดมการณ์ และความขัดแย้งทางสังคม โดยมอบนโยบายให้คณะสงฆ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรณรงค์ขับเคลื่อนให้ประชาชนได้ประพฤติปฏิบัติตามหลักศิล ๕

คณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย โดยพระเทพสิทธินายก เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย นายพงษ์ศักดิ์ วังเสมอ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย นายหาญ งามเจริญ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย ตลอดจนภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้

^๔ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศิล ๕”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗).

ร่วมกันดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และได้ประกาศนโยบายการดำเนินการโครงการ ในที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการและการประชุมพระสังฆาธิการจังหวัดเชียงรายทุกระดับ ดังนี้

๑) พระเทพสิทธินายก^๙ เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ได้มีคำสั่งให้คณะสงฆ์ แต่ละอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ในจังหวัดเชียงราย ดำเนินงานโครงการฯ โดยแต่งตั้งพระรัตนมุนี รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ฝ่ายเผยแผ่ เป็นผู้ดูแลโครงการฯ และการขับเคลื่อนดำเนินงาน

๒) คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา "หมู่บ้านรักษาศีล ๕" โดยมีพระราชปัญญาภรณ์ รองเจ้าคณะภาค ๖ วัดนางชี พระราชวรมนี รองเจ้าคณะภาค ๖ วัดสังเวชวิศยาราม พระเทพสิทธินายก เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย พระรัตนมุนี รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย เจ้าคณะพระสังฆาธิการ พร้อมด้วย นายประจัญ ปรัชญ์สกุล รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย หัวหน้าส่วนราชการ ทหาร และผู้นำท้องถิ่น เข้าร่วมถวายรายงานการดำเนินโครงการฯ ซึ่งได้รับรายงานว่า "หลังจากจังหวัดเชียงราย โดยสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย รับนโยบายจากคณะรัฐบาล และมติมหาเถรสมาคมแล้ว จังหวัดได้ประชุมสั่งการในส่วนราชการทุกภาคส่วนดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรมทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ ได้มีการจัดทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) และประชุมสั่งการให้ส่วนราชการทุกภาคส่วน นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ดำเนินการรณรงค์ให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการฯ ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ ตั้งแต่เดือน มิถุนายน ๒๕๕๗ เป็นต้นมา สนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด และสถานศึกษาทุกสังกัด จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ รวมทั้งได้บูรณาการเข้ากับโครงการแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง กองทัพภาคที่ ๓ โดยใช้หลักบวร (บ้าน วัด โรงเรียน) จังหวัดเชียงราย โดยคาดหวังว่า ภายในปี ๒๕๖๐ หมู่บ้าน และประชากรในจังหวัด จะเข้าร่วมโครงการฯ และรักษาศีล ๕ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๐

๓) สรุปผลการปฏิบัติงานของสำนักงานจังหวัดเชียงราย ได้ตั้งงบประมาณ ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ จำนวน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านบาทถ้วน) ผ่านสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเชียงราย ให้มีการดำเนินงาน การขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๒ ทุกอำเภอ^{๑๐}

^๙ สัมภาษณ์ พระเทพสิทธินายก เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย, เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๐} เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๓ คณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย, สมัยสามัญครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ ณ ห้องประชุม (๒) วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙ เวลา ๑๓.๓๐ น.

(๒) การรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการ^{๑๑}

การรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการ ดังนี้

๑. จัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ คู่มือการดำเนินงาน จัดเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่ง เพราะมีรายละเอียดขั้นตอนปฏิบัติ และกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจตรงกัน และปรับทิศทางการดำเนินงาน ไปในแนวทางเดียวกันในการนี้ จังหวัดเชียงราย ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำ “คู่มือแนวทางการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕” ร่วมประชุมจัดทำคู่มือการดำเนินงาน กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ และกิจกรรมย่อยที่สนับสนุนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ทุกคนในหมู่บ้านได้เข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

(๑) กิจกรรมทำบุญตักบาตรตอนเช้าทุกวัน โดยมีการตกลงร่วมกัน และกำหนดตารางกิจกรรมเพื่อรณรงค์ให้สมาชิกในหมู่บ้าน ร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่า ๕๐ ของครอบครัวในหมู่บ้านนั้นๆ ในรอบ ๑ เดือน ควรไม่น้อยกว่า ๘๐-๙๐ ของจำนวนคนในหมู่บ้าน

(๒) กิจกรรมถือศีลปฏิบัติธรรมทุกวันพระ โดยใช้สถานที่ของวัดในหมู่บ้านนั้นๆ มีเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดของหมู่บ้าน เป็นผู้ดำเนินการอบรม ศึกษา และปฏิบัติธรรม

(๓) กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา กำหนดให้มีการทำบุญตักบาตร สวดมนต์ทำวัตร ฟังธรรมเทศนา เวียนเทียน และกิจกรรมอื่นๆ ตามความเหมาะสม

(๔) กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญของชาติ และพระมหากษัตริย์ เช่น วันฉัตรมงคล วันพืชมงคล วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

(๕) กิจกรรมวันสำคัญตามประเพณีและวัฒนธรรมของหมู่บ้าน ได้แก่ วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันสารท วันธรรมสวนะ กำหนดให้มีการเสริมสร้างความสมัครสมานสามัคคี เช่น กิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในหมู่บ้าน กิจกรรมทำบุญตักบาตร สวดมนต์ทำวัตร ฟังธรรมเทศนาและกิจกรรมอื่นๆ ตามประเพณีนิยมของท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่และประเพณีนิยมของแต่ละเผ่าพันธุ์

^{๑๑} คณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย, คำสั่งคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย ที่ ๐๖/๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, (จังหวัดเชียงราย : สำนักงานพระพุทธศาสนาเชียงราย), ๒๕๕๙.

(๖) กิจกรรมรณรงค์ ลด ละ เลิก อบายมุขและสิ่งเสพติดทั้งปวง ได้แก่ กิจกรรมดहे้าเข้าพรรษา กิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันสิ่งเสพติดในหมู่บ้าน กิจกรรมสอดส่อง การค้ายาเสพติดในหมู่บ้านการประชาคมหมู่บ้าน กำหนดกฎ กติกา ในการป้องกันสิ่งเสพติดในหมู่บ้าน

๒) การรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ พระเทพสิทธินายก เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย นายกพุทธสมาคมภาค ๕ จังหวัดเชียงราย และคณะกรรมการ ลงพื้นที่รณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในทุกอำเภอในจังหวัดเชียงราย โดยการดำเนินการประชุมร่วมกับคณะอนุกรรมการระดับอำเภอ และระดับตำบล การรณรงค์ในหน่วยงานราชการ และในโรงเรียนทุก นอกจากนั้นผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย พร้อมข้าราชการได้ดำเนินการลงพื้นที่รณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ ในจังหวัดเชียงรายอีกช่องทางหนึ่ง

สรุป การขับเคลื่อนนโยบายโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย ภาค ๖

(๑) การทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย กับนายอำเภอทุกอำเภอ จำนวน ๑๘ อำเภอ

(๒) การทำบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่างเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย กับเจ้าคณะอำเภอและนายอำเภอทุกอำเภอ จำนวน ๑๘ อำเภอ

(๓) ตั้งศูนย์ประสานงาน และกองเลขานุการดำเนินงานหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดเชียงราย ณ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย มีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย เป็นเลขานุการ โดยตำแหน่ง

(๔) ได้ดำเนินการตามมติมหาเถรสมาคม ตามคำสั่ง ระเบียบต่างๆ อย่างเคร่งครัด มีการแต่งตั้งคณะกรรมการระหว่างคณะสงฆ์ หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง เชิญผู้ทรงคุณวุฒิผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการครั้งนี้ด้วย คณะกรรมการทุกระดับ โดยเฉพาะระดับอำเภอ ตำบล หมู่บ้าน วัด มีการประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายของหมู่บ้าน ออกตรวจเยี่ยมทำความเข้าใจกับประชาชน ทำป้ายประชาสัมพันธ์ตามแบบที่ส่วนกลางกำหนด ทำตามนโยบายของเจ้าคณะจังหวัด ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือเจ้าคณะอำเภอ มีการจัดประชุมสัมมนาคณะกรรมการตามลำดับชั้นเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมในพื้นที่ ผลการปฏิบัติในระยะแรกๆ มีประชาชนเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทั้งสิ้น ๖๕๐,๓๕๒ คน จากประชากรทั้งหมด ๑,๒๕๕,๓๔๐ คน คิดเป็น

ร้อยละ ๗๕.๗๐ โดยมีเอกสารรองรับ และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย เป็นผู้รวบรวมเอกสาร

(๕) เมื่อสำนักงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ วัดปากน้ำ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ โดยเจ้าประคุณสมเด็จพระรัชมิ่งคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ปฏิบัติตามมติมหาเถรสมาคม มีบัญชาสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีพระเดชพระคุณพระพรหมเสนาบดี เป็นประธานระดับชาติ และมีคณะทำงานร่วมด้วย ๘ ท่าน กำหนดการออกตรวจเยี่ยมพื้นที่เป้าหมาย ๑๘ ภาค สำหรับหนเหนือ ออกตรวจเยี่ยมจังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่เป้าหมาย

(๖) คณะขับเคลื่อน ได้จัดอบรมสัมมนาชี้แจงตามนโยบายของมหาเถรสมาคม ให้มีการขับเคลื่อนในทิศทางเดียวกันทั่วราชอาณาจักร โดยให้มีข้อมูล และสถิติตัวเลขในบัตรประชาชน คือ เลข ๑๓ หลักเข้ามาเกี่ยวข้อง มีการบันทึกเป็นระบบ ตามระเบียบใหม่ โดยมีเจ้าผู้เข้ารับฟัง ประกอบด้วย เจ้าคณะภาค ๖ โดยรองเจ้าคณะภาคที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าคณะภาค ๖ เป็นประธาน เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ฝ่ายอาณาจักรประกอบด้วย รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ผู้รับผิดชอบโครงการนี้ นายอำเภอทุกอำเภอ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย และคณะ เข้ารับฟังนโยบาย จากคณะขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับชาติ จำนวน ๔๕๐ รูป/คน การนี้ได้จัดนิทรรศการ งาน อบรม. และผลงานการปฏิบัติงานหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จัดเป็นซุ้มๆ อำเภอละ ๑ ซุ้ม

(๗) เมื่อผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการของจังหวัดเชียงราย ได้รับฟังนโยบายของคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ส่วนกลาง อันมีพระเดชพระคุณ พระพรหมเสนาบดี เป็นประธาน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย เจ้าคณะภาค ๖ รองเจ้าคณะภาค ๖ เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย เป็นประธานที่ปรึกษา มอบหมายให้พระรัตนมุนี รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ฝ่ายเผยแผ่ เป็นประธาน และคณะกรรมการจำนวน ๒๑ รูป/คน เป็นคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ มีการจัดประชุมสัมมนาทำความเข้าใจกับทุกหน่วยงาน นับตั้งแต่ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล โรงเรียน หน่วยราชการ และทุกหมู่บ้าน ประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้มีการสมัครเข้าโครงการ ด้วยการกรอกข้อมูลตามแบบฟอร์มใหม่ ทำพิธีมอบป้ายประชาสัมพันธ์ให้ทุกอำเภอรณรงค์ ปิดป้ายตามสถานที่ที่ประชาชนเห็นได้ง่าย พร้อมทั้งให้เจ้าอาวาสร่วมกับผู้ใหญ่บ้านเข้าพบปะประชาชน ได้นำข้อมูลจากใบสมัครเข้าสู่ระบบที่กำหนดตามลำดับ ในการนี้ได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากสำนักวิจัยพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณะกรรมการมหาเถรสมาคม ให้พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร, ดร. ผู้อำนวยการ

สำนักวิจัยพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมคณะ เป็นผู้ร่วมดำเนินการ

๓) การขับเคลื่อนในระดับอำเภอได้ดำเนินการขับเคลื่อน ดังนี้^{๑๒}

(๑) นายอำเภอประกาศนโยบายหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของจังหวัดเชียงราย ในที่ประชุมประจำเดือน ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลก้านัน ผู้ใหญ่บ้านและหัวหน้าส่วนราชการของอำเภอ และกำหนดเป็นนโยบายของอำเภอ

(๒) นายอำเภอมอบหมายผู้รับผิดชอบ ดำเนินการจัดทำโครงการ/กิจกรรมรองรับ และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยมีนายอำเภอ เป็นประธาน นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และก้านัน เป็นรองประธาน หัวหน้าส่วนราชการของอำเภอ และผู้เกี่ยวข้อง เป็นคณะกรรมการ ผู้ใหญ่บ้าน เป็นกรรมการและเลขานุการ

(๓) คณะกรรมการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประชาเป็นสุข การดำเนินคัดเลือกหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นำร่อง จำนวน ๑ หมู่บ้าน เพื่อเป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบของอำเภอ

(๔) แจกจ่ายชื่อหมู่บ้านศีล ๕ ต้นแบบ อำเภอละ ๑ หมู่บ้าน ไปยังจังหวัด

(๕) จัดประชุมคณะกรรมการ ร่วมกับตำบล และหมู่บ้าน เพื่อวางแผนการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมรักษาศีล ๕ ในหมู่บ้าน และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานของอำเภอ

(๖) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีจิตศรัทธา ด้านงบประมาณ และดำเนินการจัดกิจกรรมรักษาศีล ๕ ในหมู่บ้าน ร่วมกับเทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล และก้านัน

(๗) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน สรุปและรายงานผลการดำเนินการจัดกิจกรรมในภาพรวมของอำเภอ

๔) การขับเคลื่อนในระดับตำบล^{๑๓} ได้ดำเนินการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ก้านันและผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกันประกาศนโยบายหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของจังหวัดเชียงราย ในที่ประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการบริหารเทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าส่วนราชการของตำบล และกำหนดเป็นนโยบายของตำบล

^{๑๒}สัมภาษณ์ พระพุทธวิจิตรวิวัฒน์, เจ้าคณะอำเภอแม่สาย, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓}สัมภาษณ์ พระครูนิวริฐสุภาจารคุณ, เจ้าคณะตำบลแม่สาย, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

(๒) นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล มอบหมายผู้รับผิดชอบ ดำเนินการจัดทำกิจกรรม/โครงการ ร้องรับ และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้าน รักษาศีล ๕ โดยมีนายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือกำนัน ตามที่นายอำเภอ มอบหมาย เป็นประธาน รองนายกนายกเทศมนตรี/องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นรองประธานและ ผู้เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นกรรมการตามรูปแบบที่จังหวัดกำหนด

(๓) คณะกรรมการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประชาเป็นสุข ของตำบล ที่อำเภอ คัดเลือกหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นำร่อง จำนวน ๑ หมู่บ้าน เพื่อเป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ของตำบล ในระยะที่ ๑ และขยายผลในระยะที่ ๒ โดยการคัดเลือกหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อีกตำบลละ ๑ หมู่บ้าน และระยะที่ ๓ ดำเนินการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทุกหมู่บ้านที่เหลือในทุกตำบล

(๔) นายกเทศมนตรี/นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือกำนัน แจ้งรายชื่อ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ระยะที่ ๑ อำเภอละ ๑ หมู่บ้านและระยะที่ ๒ ตำบลละ ๑ หมู่บ้าน ไปยัง จังหวัด

(๕) จัดประชุมคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ร่วมกับหมู่บ้าน เพื่อ วางแผนการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมรักษาศีล ๕ ในหมู่บ้าน และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานของตำบล

(๖) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีจิตศรัทธา ด้าน งบประมาณ และดำเนินการจัดกิจกรรมรักษาศีล ๕ ในหมู่บ้าน ร่วมกับเทศบาลตำบล/องค์การบริหาร ส่วนตำบล หรือกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

(๗) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน สรุปและรายงานผลการดำเนินการ จัดกิจกรรมในภาพรวมของตำบลให้อำเภอ จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

๕) การขับเคลื่อนในระดับหมู่บ้าน^{๓๔} ได้ดำเนินการขับเคลื่อน ดังนี้

(๑) ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานชุมชน ประกาศนโยบายหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในที่ ประชุมคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน และประชาชนทุกคนในหมู่บ้าน เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของ หมู่บ้าน

(๒) ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานชุมชน จัดทำกิจกรรม/โครงการ ร้องรับ และแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงาน โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยมีผู้ใหญ่บ้าน/ประธานชุมชน เป็นประธาน และมีผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เป็นกรรมการ ตามรูปแบบที่จังหวัดกำหนด

^{๓๔}สัมภาษณ์ นายสมฤทธิ์ ยาใจ, กำนันตำบลแม่สาย, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

(๓) จัดประชุมคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประชาเป็นสุข ของหมู่บ้าน เพื่อวางแผนงานกำหนดกิจกรรมรักษาศีล ๕ ในหมู่บ้าน และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานของหมู่บ้าน

(๔) ประสานความร่วมมือนายกองการบริหารส่วนตำบลหรือกำนัน หรือผู้มีจิตศรัทธาในจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ วิทยากร หรือวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

(๕) คณะกรรมการ ดำเนินการจัดกิจกรรมรักษาศีล ๕ ในหมู่บ้าน ตามแผนที่กำหนดไว้

(๖) ติดตามและประเมินผล สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน ในภาพรวมของหมู่บ้านให้ตำบล อำเภอจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

(๓) การประชาสัมพันธ์โครงการ

นายสุวิษ แสนรัตน์^{๑๕} กำนันตำบลเกาะช้าง

การประชาสัมพันธ์โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีการดำเนินการในรูปแบบต่างๆ ซึ่งได้รับการแนะนำจากอำเภอให้แต่ละตำบลดำเนินการจัดทำคู่มือการดำเนินงาน แจกจ่ายคณะกรรมการ ผู้ร่วมโครงการ หน่วยงาน องค์กร และหมู่บ้าน/ชุมชนทุกแห่ง จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ และพบปะพูดคุยกับผู้นำชุมชน ให้เชิญชวนพุทธศาสนิกชนมาร่วมโครงการ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายภายในหมู่บ้าน จัดแสดงนิทรรศการหมู่บ้านศีล ๕ และการมอบป้ายหมู่บ้านศีล ๕ ต้นแบบในแต่ละตำบล

(๔) การติดตามและประเมินผลโครงการ^{๑๖}

๑) จังหวัดเชียงราย ได้แต่งตั้งและมอบหมายคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อดำเนินการประเมินหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบของจังหวัดเชียงราย จำนวน ๑๘ อำเภอๆ ละ ๑ หมู่บ้าน รวม ๑๘ หมู่บ้านโดยกำหนดค่าน้ำหนักเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็น ๑๐๐ คะแนน แบ่งออกเป็น ๔ กิจกรรมหลัก ดังนี้

(๑) ประเมินตัวชี้วัดศีล ๕ (คะแนนร้อยละ ๒๕)

^{๑๕}สัมภาษณ์, นายสุวิษ แสนรัตน์, กำนันตำบลเกาะช้าง, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^{๑๖}นายหาญ งามเจริญ, การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัดเชียงราย, (สำนักงานพระพุทธศาสนา: เชียงราย, ๒๕๖๐), รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อน.

(๒) ประเมินกิจกรรมมาตรฐาน จัดกิจกรรมเหมือนกันทุกแห่ง (คะแนนร้อยละ ๒๕)

(๓) ประเมินกิจกรรมกระบวนการบริหาร (คะแนนร้อยละ ๒๐)

(๔) ประเมินกิจกรรมสร้างสรรค์ (คะแนนร้อยละ ๓๐)

วิธีการประเมินและแหล่งข้อมูล

(๑) พิจารณาจากหลักฐานที่ปรากฏ เช่น สรุปลผลการดำเนินงาน ร่องรอยของการดำเนินกิจกรรม/โครงการ เป็นต้น

(๒) สัมภาษณ์ประชาชนในหมู่บ้าน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๓) สังเกตพฤติกรรมของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน

(๔) สำนวนสภาพจริง ที่ปรากฏในพื้นที่หมู่บ้านรักษาศีล ๕

๒) ในวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘ พระพรหมเสนาบดี เจ้าคณะภาค ๗ พร้อมเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย และคณะอนุกรรมการ ได้ดำเนินการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมการดำเนินงานโครงการฯ ภายในจังหวัดเชียงราย

๓) การติดตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยพระเทพสิทธินายก เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย และนายพงษ์ศักดิ์ วังเสมอ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย เป็นประธาน ประชุมติดตามผลการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล๕” ที่วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เพื่อสรุปผลการดำเนินโครงการ และเสนอแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจ ในการขับเคลื่อนโครงการฯ ในระยะเร่งด่วน รวมถึงการประชุมทำความเข้าใจ และเตรียมจัดกิจกรรม เพื่อสนับสนุนโครงการ อาทิ การจัดสวดมนต์ข้ามปีสร้างความดีรับปีใหม่ทุกวัดในจังหวัดเชียงราย การถือศีลปฏิบัติธรรมในวันธรรมสวนะ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการประชาสัมพันธ์รับสมัครสมาชิกเข้าร่วมโครงการ และได้เปิดโครงการฯ ระดับอำเภอทุกอำเภอ ในจังหวัดเชียงราย เพื่อร่วมขับเคลื่อนโครงการฯ ในระยะยาว และจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืนของโครงการ

สรุปการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑ จังหวัดเชียงราย ^{๑๗}

ประชากรทั้งหมด	ประชากรที่มีบัตรประชาชน	ประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา	ประชากรที่เข้าร่วมโครงการฯ
๑,๒๕๕,๓๔๐	๙๕๗,๓๔๕	๘๒๕,๕๒๘	๕๕๔,๐๐๕
ผู้เข้าร่วมโครงการฯ เทียบกับประชากรชาวพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๑๑ เทียบกับประชากรที่มีบัตรประชาชน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๘๗ ผ่านเกณฑ์ตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับชาติกำหนด			

สรุปการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑ อำเภอแม่สาย

ประชากรทั้งหมด	ประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา	ประชากรที่เข้าร่วมโครงการฯ
๑๑๖,๓๕๙	๖๙,๒๐๔	๖๑,๕๘๕
ผู้เข้าร่วมโครงการฯ เทียบกับประชากรชาวพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๙๙ เทียบกับประชากรที่มีบัตรประชาชน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๙๓ ผ่านเกณฑ์ตามที่คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับชาติกำหนด		

๖) การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย ระยะที่ ๒ ^{๑๘}

เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ได้มีการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการระดับจังหวัด เชียงราย มีผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล ประธานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล และเจ้าอาวาส ฝ่ายอาณาจักร ประกอบด้วย รองผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย นายอำเภอทุกอำเภอ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงรายและคณะ เข้ารับฟังนโยบายจากคณะขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จำนวน ๓๐๐ รูป/คน ในการนี้ได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีพระพรหมบัณฑิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยฯ กรรมการมหาเถรสมาคม มอบหมายให้พระมหาสุทิตย์ อาภากร, ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พร้อมคณะ เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ แนะนำแนวปฏิบัติ และเป็นคณะกรรมการร่วมดำเนินการด้วย

มติที่ประชุมของคณะสงฆ์ และส่วนราชการจังหวัดเชียงราย ให้มีการดำเนินการและให้มีผลปฏิบัติการตามมติคณะผู้ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ได้สั่งการให้เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ ได้ร่วมกันขับเคลื่อนโครงการฯ ให้มีผลในการปฏิบัติ เป็นไปได้ทั้งรูปธรรม

^{๑๗} อ้างแล้ว, รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อน.

^{๑๘} เอกสารประกอบการประชุม, คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, (วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙).

และนามธรรม ได้คัดสรร คัดเลือกหมู่บ้านที่มีผลงาน และมีแนวปฏิบัติที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ในหมู่บ้านอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ไม่มีการลักขโมย ครอบครัวมีสุข ประชาชนในหมู่บ้านๆ มีความขยันหมั่นเพียร มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีกันทั่วหน้า ทำเป็นโครงการขึ้นมา ๑ โครงการ หนึ่งหมู่บ้าน หนึ่งตำบล ปัจจุบัน เจ้าคณะอำเภอทุกอำเภอ ได้ดำเนินการแล้ว และได้จัดส่งโครงการให้เจ้าคณะจังหวัดแล้วทั้งสิ้น ๑๔๐ โครงการ

๗) การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในแต่ละตำบล

จากการรณรงค์การดำเนินงานตามนโยบายโครงการโครงการปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕” แต่ละตำบลในจังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการดังนี้

(๑) โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลแม่สาย^{๑๙}

ตำบลแม่สาย ประกอบด้วยตำบล ๑๓ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านเวียงหอม บ้านเกาะทราย บ้านเหมืองแดง หมู่ ๑ บ้านเหมืองแดง หมู่ ๒ บ้านสันผักอี บ้านปิยะพร บ้านไม้ลุงชน บ้านสันทราย หมู่ ๙ บ้านสันทราย หมู่ ๑๑ บ้านป่ายาง หมู่ ๖ บ้านป่ายาง หมู่ ๘ มีประชากรรวมทั้งหมดจำนวน ๒๒,๒๖๒ คน มีประชากรชาวพุทธ จำนวน ๒๐,๒๔๔ คน เข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการฯ จำนวน ๑๔,๓๑๕ คน เทียบประชากรชาวพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๗๑ เทียบประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๓๐

กิจกรรมที่ดำเนินการตามโครงการฯ ประกอบด้วย กิจกรรมไหว้พระ สวดมนต์ และบรรยายธรรม เรื่อง “การรักษาศีล” แก่นักเรียน การปฏิบัติธรรมและรักษาศีลในวันธรรมสวนะ การเวียนเทียนและบรรยายธรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การปฏิบัติอุโบสถศีลในวันธรรมสวนะ การฟังธรรมในวันธรรมสวนะตลอดพรรษา การฝึกปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน และกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เช่น บวชลูกแก้ว ตั้งธรรมหลวง สลากภัตร ทานไม้เกียะ เป็นต้น

(๒) โครงการหมู่บ้านศีล ๕ ตำบลเกาะช้าง^{๒๐}

ตำบลเกาะช้าง ประกอบด้วยประกอบด้วยหมู่บ้าน จำนวน ๑๓ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านปางห้า บ้านสันนา บ้านสันบุญเรียง บ้านสันหลวง บ้านป่าแดง บ้านป่าซางงาม บ้านม่วงคำ บ้านเหมืองแดงน้อย บ้านศรีป่าแดง บ้านศรีชัยภูมิ บ้านป่าแดงหลวง บ้านร้อง บ้านสันหลวงใต้ มีจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน ๙,๖๒๗ คน มีประชากรชาวพุทธ จำนวน ๙,๒๖๒ คน เข้าร่วมเป็น

^{๑๙}สัมภาษณ์ พระครูนิวาส์สุภาจารคุณ, เจ้าคณะตำบลแม่สาย, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๐}สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธิธาดาจารย์, เจ้าคณะตำบลเกาะช้าง เขต ๑, ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สมาชิกโครงการฯ จำนวน ๗,๗๓๓ คน เทียบประชากรชาวพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๔๔ เทียบประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๓๒

กิจกรรมที่ดำเนินการตามโครงการประกอบด้วย รักษาอุโบสถศีลทุกวันธรรมะ สวณะของอุบาสก อุบาสิกา การทำบุญใส่บาตรทุกวันในช่วงเช้า จัดประกวดสวดมนต์หมู่สรภัญญะในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ไหว้พระสวดมนต์เย็นในช่วงเย็น กิจกรรมชักนำชาวพุทธยึดมั่นในศีลธรรมผ่านประเพณีต่างๆ

(๓) โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลโป่งงาม^{๒๑}

ตำบลโป่งงาม ประกอบด้วยหมู่บ้านจำนวน ๑๒ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านถ้ำ บ้านดง บ้านถ้ำปลา บ้านถ้ำสันติสุข บ้านห้วยปูแกง บ้านสันกอส่า บ้านสันเกล็ดทอง บ้านโป่งเหนือ บ้านโป่งบ้านผาฮี้ (อาข่า) บ้านผาฮี้ (ลาหู่) และบ้านถ้ำพัฒนา มีจำนวนประชากรทั้งหมด จำนวน ๘,๕๔๗ คน มีประชากรชาวพุทธ จำนวน ๗,๔๒๗ คน เข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการ จำนวน ๖,๑๖๗ คน เทียบประชากรชาวพุทธ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๐๓ เทียบประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๑๕

กิจกรรมที่ดำเนินการตามโครงการประกอบด้วย จัดกิจกรรมขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยผ่านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การอบรมเข้าค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดินและการรักษาศีล ๕ ปฏิบัติธรรมทำความดีเพื่อแม่ เนื่องในวันแม่แห่งชาติ บรรยายธรรมเรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและการรักษาศีล ๕ ในวันธรรมสวณะ อบรมธรรมะเรื่อง การรักษาศีล ๕ ประเพณีปอยส่างลอง เป็นต้น

สรุปจำนวนประชาชนเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทั้ง ๓ ตำบล อำเภอแม่สาย ตามตารางดังต่อไปนี้^{๒๒}

ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนประชากร	จำนวนประชากรชาวพุทธ	จำนวนสมาชิก	ร้อยละ/ประชากรชาวพุทธ	ร้อยละ/ประชากรทั้งหมด
แม่สาย	๑๓	๒๒,๒๖๒	๒๐,๒๔๔	๑๔,๓๑๕	๗๐.๗๑	๖๔.๓๐
เกาะช้าง	๑๓	๙,๖๒๗	๙,๒๖๒	๗,๗๓๓	๘๓.๔๔	๘๐.๓๒
โป่งงาม	๑๒	๘,๕๔๗	๗,๔๒๗	๖,๑๖๗	๘๓.๐๓	๗๒.๑๕
รวม	๓๘	๔๐,๔๓๖	๓๖,๙๓๓	๒๘,๘๑๕	๗๙.๐๖	๗๒.๒๕

^{๒๑} สัมภาษณ์, พระครูประภัสสร์จิตสังวร, เจ้าคณะตำบลโป่งงาม, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๒} สัมภาษณ์, พระครูอดุลสีลาจาร, รองเจ้าคณะอำเภอแม่สาย ฝ่ายเผยแผ่, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

๓.๑.๓ การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน^{๒๓}

การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของชุมชนทั้ง ๓ ตำบล ภาคประชาชนมีส่วนร่วมนั้น เริ่มต้นจากการปรับความเห็นในเรื่องของทัศนคติการในการรักษาศีล เนื่องจากประชาชนเข้าใจผิดถึงการดำเนินการเป็น “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ว่าจะต้องปฏิบัติตนให้ครบ จึงไม่กล้าที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการฯ ซึ่งการรักษาศีล ๕ เป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และควรได้รับการส่งเสริมและความร่วมมืออย่างจริงจังในหมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชน สังคม เป็นสังคมที่สันติสุข และเป็นต้นแบบให้กับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้เห็นและปฏิบัติตาม ทั้งนี้ การขับเคลื่อนโครงการฯ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมถึงเยาวชน ให้มีส่วนร่วมในความคิด การระดมความเห็นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล ๕ ในชุมชน อีกทั้งยังต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน มีการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ ควรขับเคลื่อนผ่าน บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบัน สำคัญของการอยู่ร่วมกันในชุมชน เรียกว่า บวร. ในการวางแผนขับเคลื่อนโครงการฯ ควรใช้หลักแนวความคิดการมีส่วนร่วมซึ่งมี ๔ ขั้นตอน คือ ๑) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้า หมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตาม ประเมินผล และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต้องตัดสินใจด้วย ตนเอง ๒) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบ ในการจัดสรรและควบคุมเงินงบประมาณ ๓) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำ กิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับการพึ่งพาตนเอง ๔) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้อง ได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม การมีส่วนร่วมของ บ้าน วัด และโรงเรียน กล่าวคือ

บ้าน อาจหมายถึง ชุมชน หน่วยทางสังคมที่สำคัญหน่วยหนึ่ง ในบ้านอาจมีผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนัน เป็นผู้นำ ผู้นำเหล่านี้จะพัฒนาทางด้านสภาพแวดล้อม ทางด้านกายภาพต่างๆ ภายในหมู่บ้านหรือชุมชนได้มี ส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกันวางแผน นำไปสู่การปฏิบัติและติดตาม ประเมินผล ดังนั้นในการดำเนินการมีส่วนร่วมการดำเนินงานโครงการฯ

วัด เป็นส่วนหนึ่งของสังคมในอดีตวัดคือศูนย์รวมของทุกๆ สิ่งตั้งแต่เกิดจนตายก็ว่าได้ เป็นที่ร่วมทำ กิจกรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้าน วัดเป็นแหล่งศรัทธา การทำให้เกิดมีส่วนร่วมในกิจกรรมในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

^{๒๓}สัมภาษณ์ นายชุตติเดช มีจันทร์, นายอำเภอแม่สาย, ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

โรงเรียน หน่วยงานทางสังคมซึ่งเป็นสถานบันการศึกษาของชุมชน มีครูอาจารย์ที่ให้ความรู้แก่ลูกหลานในชุมชน มีปัญญาสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้

ฉะนั้น บ้าน วัด โรงเรียน จึงเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความสำคัญทั้งหมด วัด มีบ้านและโรงเรียนให้การอุปถัมภ์ คำซุ ทำนุบำรุงพระศาสนา บ้านก็มี วัดคอยให้สติ เตือนใจ รวมทั้งจิตวิญญาณ และมีโรงเรียนคอยสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน โรงเรียน มีวัด ที่ให้การสนับสนุน อบรมสั่งสอนในศีลธรรม และมีบ้านที่คอยให้การสนับสนุน ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา โดยอาจเป็นครูภูมิปัญญา ให้ความรู้ในเรื่องที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้นๆ และกรรมการสถานศึกษาก็มีพระ มีผู้นำชุมชน เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานในโรงเรียน ในการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน

นอกจากนี้ ในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้ง ๓ ตำบล พบว่า

๑. วัดและที่ทำการผู้ใหญ่บ้านเป็นศูนย์กลางการขอรับใบสมัคร/ยื่นใบสมัครของชาวบ้านที่สมัครเป็นสมาชิก “ครอบครัวรักษาศีล ๕” และ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” โดยให้กรอกใบสมัครเพื่อเป็นสมาชิกของครอบครัวรักษาศีล ๕

๒. โรงเรียนในแต่ละหมู่บ้าน ร่วมเป็นเจ้าภาพสนับสนุนให้ครูและนักเรียนเดินรณรงค์ให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของการรักษาศีล ๕ รวมทั้งร่วมจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาโครงการฯ ผ่านการเรียนรู้หน้าเสาธงในโรงเรียนที่นับถือพระพุทธศาสนา ด้วยการนำนักเรียนไหว้พระสวดมนต์ แสดงตนเป็นพุทธมามกะ และสมาทานศีล ๕ รวมทั้งจัดกิจกรรมอบรมธรรมะ

๓. ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ การเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือในกิจกรรมการดำเนินการตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๔. ประชาชนเข้ามาร่วมทำกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ที่วัดประจำหมู่บ้าน โดยเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ โดย

๔.๑ เข้าร่วมกิจกรรมโครงการฯ โดยผ่านกิจกรรมที่อำเภอแม่สายจัดขึ้น ได้รับข้อมูลการเข้าร่วมโครงการฯ จากผู้นำชุมชน กรรมการโครงการฯ และเจ้าอาวาส ประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย เป็นต้น

๔.๒ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโครงการฯ

๔.๓ เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านศีล ๕ สัจจกร บวรร่วมมือ พังธรรมในวันธรรมสวนะและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เข้าร่วมปฏิบัติธรรมในวันพระ ถวาย

เทียนเข้าพรรษา ทำบุญตักบาตร ทำวัตรเช้า-เย็น ไหว้พระ สวดมนต์ บางคนถือศีล ๕ ตลอดชีวิต บางคนถือศีล ๕ ช่วงเข้าพรรษา เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในการดำเนินการระดมความคิดจากเจ้าคณะตำบลทั้ง ๓ ตำบล กำนัน และคณะกรรมการดำเนินการโครงการฯ สรุปว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ ควรมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้^{๒๔}

๑) การบริหารจัดการชุมชน จัดตั้งคณะกรรมการระดับชุมชนให้สามารถขับเคลื่อนโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทำให้เกิดชุมชนสันติสุข โดยผู้นำสามารถขับเคลื่อนชุมชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางพฤติกรรมร่วมคิดร่วมทำในการพัฒนาชุมชนมีจิตอาสาที่พร้อมเสียสละความสุขส่วนตน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี ของลูกหลานสืบไปซึ่งสอดคล้องข้อเสนอว่าคนรุ่นเก่าคงแก้ไขอะไรไม่ได้มาก เนื่องจากความเชื่อและค่านิยมที่เคยปฏิบัติกันมา เช่น เลิกงานมาต้องมีเหล้ากิน เป็นต้น ควรส่งเสริมเยาวชนคนรุ่นใหม่ในระดับประถม มัธยม โดยให้มีการทำงานให้สอดคล้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยให้เขาจัดเจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านนี้ หมุนเวียนกับทางคณะสงฆ์บ้าง ไม่ให้เป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์อย่างเดียวและในส่วนของหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้านควรเปิดให้เข้าแสดงความคิดเห็นหรือไปดูหมู่บ้าน ต้นแบบที่เขารักษาศีล ๕ แล้ว ว่ามีลักษณะอย่างไร และมีประโยชน์เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง

๒) การขอความร่วมมือในการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนและทุกองค์กรได้ มีส่วนร่วมใน กิจกรรมที่มีขึ้นในชุมชน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชนได้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจในการพัฒนาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการบริหารชุมชนโดยใช้หลักศีล ๕ พัฒนาระบบการความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เวลาเข้าพรรษาที่ศรัทธามาถือศีลกันที่วัด มีการร่วมทำกิจกรรมทางศาสนา มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องของศีล ๕ ในความเข้าใจของเยาวชนในปัจจุบัน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ต้องสร้างให้เกิดขึ้นในระดับบุคคลก่อนแล้วจึงจะส่งผลกระทบต่อในระดับครอบครัว และชุมชนต่อไป

๓) การดำเนินการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคมโดยเฉพาะพระสงฆ์ในทุกระดับชั้นเจ้าอาวาส องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านประชาชนในชุมชนตลอดจนคนในหมู่บ้านที่มีส่วนร่วมในการบวรณาตั้งใจรักษาศีล ๕ โดยพร้อมเพรียงกันเพื่อร่วมสร้าง “ครอบครัว รักษาศีล ๕” และ “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ที่จะเป็พลังขับเคลื่อนโครงการนี้ไปสู่ผลสัมฤทธิ์ ภายใต้หลักธรรมทางศาสนาทำให้เกิดชุมชนสันติสุขตลอดไปอย่างยั่งยืนมีสุขภาพดีขึ้น ถ้ามีศีล ๕ แล้ว ปัญหาอาชญากรรมจะลดลงอย่างแน่นอน เช่น การฆ่า/การลัก

^{๒๔}สัมภาษณ์ นายแอ๊ด คำเงิน, ผู้ใหญ่บ้านตำบลแม่สาย หมู่ ๑, ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ทรัพย์/การทุจริตคอร์รัปชัน/การข่มขืน/ปัญหายาเสพติด ในระดับชุมชน ศิลจะเป็นตัวช่วยควบคุมความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นได้ เพราะศิลปะช่วยให้คนมีสติ การรักษาศิล ๕ ให้มีผลสำเร็จนั้นจะต้องมีปัจจัยหลายอย่างเช่น จะต้องมีความรู้ สุขภาพแข็งแรง ในการดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น

๓.๑.๔ การจัดสรรงบประมาณโครงการ^{๒๕}

โครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ของทั้ง ๓ ตำบล ได้เริ่มดำเนินงานโครงการมาตั้งแต่เดือน มิถุนายน ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งครอบคลุม ๓๘ หมู่บ้าน และประชากรเข้าร่วมโครงการจำนวน ๒๘,๒๑๕ คน จึงต้องมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมตั้งแต่การขับเคลื่อนโครงการฯ การจัดกิจกรรมต่างๆ ของแต่ละพื้นที่ ซึ่งคณะสงฆ์ทั้ง ๓ ตำบล ได้มีการดำเนินการในด้านการหาแหล่งทุนสนับสนุนเพื่อดำเนินงานโครงการฯ โดยได้ขอรับการสนับสนุนเงินจากคณะสงฆ์ของแต่ละตำบล เช่น หักเงินจากยอดกัมภ์เทศน์ เข้ากองทุนของโครงการ เจ้าคณะตำบลขอรับบริจาคจากเจ้าอาวาสในตำบลนั้นๆ จัดผ้าป่าเพื่อหาเงินเข้ากองทุนโครงการฯ รวมทั้งได้รับบริจาคจากประชาชนทั่วไป

๓.๒ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕

๓.๒.๑ ปัจจัยด้านบริบทโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕

อำเภอแม่สาย อยู่ห่างจากตัวเมืองเชียงราย ๖๒ กม. ตามทางหลวงหมายเลข ๑๑๐ เป็นอำเภอที่เหนือสุดของประเทศไทย ติดต่อกับประเทศพม่าที่ท่าขี้เหล็ก โดยมีแม่น้ำแม่สายเป็นพรมแดน มีสะพานเชื่อมเมืองทั้งสองเข้าด้วยกัน โดยมีรั้วเหล็กกั้นกึ่งกลางสะพาน แสดงเส้นพรมแดนของแต่ละประเทศ มีป้อมยามของเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองของตน ทั้งชาวไทย พม่า เดินทางไปมาค้าขายกันได้โดยเสรี สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมเดินทางไปยังท่าขี้เหล็กของพม่าเพื่อซื้อสินค้าพื้นเมืองและสินค้าราคาถูกอื่น ๆ เช่น หูปลาฉลาม ตะกร้า เครื่องทองเหลือง สบู่พม่า สมุนไพร บุหรี่ ฯลฯ ดังนั้นอำเภอแม่สายจึงเป็นอำเภอหนึ่งที่มีสภาพเศรษฐกิจที่ดี ประชาชนมีรายได้หลักจากการค้าขาย ส่งผลให้การดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้กับคณะสงฆ์อำเภอแม่สายได้เป็นอย่างดี^{๒๖}

ปัจจัยด้านบริบทโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ตำบลแม่สาย ตำบลเกาะช้าง และตำบลโป่งงาม เป็นชุมชนที่มีความสำคัญมากทั้ง ๓ ชุมชน เนื่องจากที่ตั้งอยู่ชายแดนมีความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างใกล้ชิดกับประเทศเมียนมาร์ ในอนาคตเพื่อการพัฒนาโครงการ

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระชวัญชัย วชิรญาณ, เลขาธิการเจ้าคณะตำบลแม่สาย, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๖} เทศบาลตำบลแม่สาย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.maesai.go.th/index.php>, [๗ สิงหาคม ๒๕๖๐].

สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ความสำคัญของเมืองแม่สายจะยิ่งทวีขึ้น แต่อย่างไรก็ตามโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจปรากฏขึ้น อาจจะนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ อันได้แก่ ปัญหาการจราจร ปัญหาการระบายน้ำ และภาวะมลพิษทางน้ำ ปัญหาการขาดพื้นที่ถาวรสำหรับใช้เป็นสถานที่กำจัดขยะ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่สาธารณะ ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมหรือชุมชนแออัด ปัญหาที่เกิดจากความไม่เป็นระเบียบของเมืองทั้งในรูปร่าง ลักษณะ ขนาด และการใช้สี เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้มีส่วนให้เมืองแม่สายด้อยคุณค่าลง และควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้เมืองแม่สายสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเมืองสวยงามน่าอยู่ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ และสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว และเนื่องจากตำบลแม่สายอยู่ตำบลติดกับชายแดนไทย-เมียนมาร์ จึงส่งผลต่อการอพยพผู้คนจากเมียนมาร์เข้าสู่ประเทศไทย ดังนั้นในตำบลจึงประกอบไปด้วย เชื้อชาติจีน เชื้อชาติพม่า ชนเผ่าอาข่า ชนเผ่าไทยใหญ่ เป็นต้น และมีปัญหาด้านการแรงงานเมียนมาร์ ส่วนปัญหาที่ประชาชนไม่ต้องการให้เกิดขึ้นในพื้นที่ อันได้แก่ เรื่องของการพนัน ยาเสพติด เด็กติดเกมส์ เชื้อมโยงไปถึงการลักขโมย ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้นำ และระหว่างคนในพื้นที่ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน ปัญหาในเรื่องของปากท้อง เศรษฐกิจ สินค้าเกษตรราคาตกต่ำ และการทุจริตคอร์รัปชัน

แนวทางหนึ่งที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ก็คือ การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การดำเนินการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ของทั้ง ๓ ตำบลแม่สาย

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของทั้ง ๓ ตำบล ประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้คือ

๑) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ กล่าวได้ว่าตำบลแม่สาย ตำบลเกาะช้าง และตำบลโป่งงามเป็นตำบลที่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐเมียนมาร์ มีจุดผ่านแดนที่อำเภอแม่สาย จึงเป็นเขตเศรษฐกิจที่สำคัญของทั้ง ๓ ตำบล ประชาชนทั้ง ๓ ตำบล มีอาชีพหลักในการค้าขาย รองลงมาเป็นเกษตรกร ดังนั้นสภาพเศรษฐกิจของประชาชนทั้ง ๓ ตำบล มีรายได้ต่อครอบครัวสูง และเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา มีชนกลุ่มน้อยเช่น อาข่า ลาหู่ ฯลฯ จำนวนหนึ่งเท่านั้น เพราะส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามภูเขา ส่งผลต่อความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นเมื่อดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการหมู่บ้านศีล ๕ หรือกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้มีศรัทธาวายปัจจัยในจำนวนที่ค่อนข้างมาก รวมทั้งเมื่อขอบริจาคก็มีจิตศรัทธาสูง ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประสบความสำเร็จไปด้วยดี

๒) ปัจจัยด้านสังคม การบริหารจัดการของประชาชนใน ๓ ตำบล อยู่ในรูปของชุมชน โดยแต่ละชุมชนจะมีประธานชุมชน และคณะกรรมการชุมชน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดย สมาชิกในชุมชนที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด มีหน้าที่เป็นผู้เสริมสร้างจิตสำนึก ความเสียสละต่อส่วนรวมในการพัฒนาของผู้อยู่อาศัยในชุมชน เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น กิจกรรมงานประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมด้านสาธารณสุข กิจกรรมด้านการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น เป็นสื่อกลางในการรับฟัง รวบรวมความคิดเห็น และปัญหาของชุมชน รวมทั้งสะท้อนความต้องการและข้อเสนอของชุมชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ และเป็นหน่วยงานในการประสานโครงการกิจกรรมต่างๆ ระหว่างกลุ่มทั้งหลายในชุมชนและ ระหว่างผู้อยู่อาศัยในชุมชนและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งชุมชนแห่งอื่นๆ ด้วย ดังนั้นการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ คณะสงฆ์ทั้ง ๓ ตำบลจะขอการสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชน โดยผ่านประธานชุมชน ซึ่งคณะสงฆ์ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี

นอกจากนั้นคณะสงฆ์นำโดยเจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสทั้ง ๓ ตำบล และคณะกรรมการได้ขับเคลื่อนโดยอาศัยความร่วมมือ ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ประกอบไปด้วย ๓ ส่วนดังกล่าว ดังนั้นในการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในระยะแรกๆ ก็ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนรณรงค์และทำความเข้าใจกับประชาชนเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกโครงการฯ จนบรรลุตามเป้าหมายดังกล่าว นอกจากนั้นในการดำเนินกิจกรรมนอกจากชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว สถานศึกษาก็สนับสนุนบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จนทำให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว

๓) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ชุมชนทั้ง ๓ ตำบลประกอบด้วยชนชาติไทเป็นส่วนใหญ่ บางชุมชนอพยพมาจากลำพูน เช่น ชุมชนตำบลโป่งงาม ชุมชนเหมืองแดง เป็นต้น จึงมีชุมชนชาวยองอยู่ซึ่งวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนเหล่านี้ มีความสอดคล้องและประสมประสานกับชุมชนล้านนา เช่น การทำกิจกรรมบวชลูกแก้ว ประเพณีสลากภัต เป็นต้น ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จึงสอดแทรกเข้าไปในขนบธรรมเนียมประเพณีเหล่านี้ ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จะเห็นได้จากการสัมภาษณ์พบว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้ประชาชนบางคนรักษาศีล ๕ ในช่วงเข้าพรรษา และบางคนรักษาศีล ๕ ตลอดชีวิต แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๓.๒.๒ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

จากการสัมภาษณ์ พบว่า การดำเนินงานของโครงการจะมีอุปสรรคบ้างในช่วงแรกๆ เช่น ความไม่เข้าใจเกี่ยวกับโครงการฯ ความเข้าใจโครงการคลาดเคลื่อน จึงต้องมีการดำเนินการประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อให้โครงการฯ สามารถดำเนินการไปได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๒๗} โดยการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในการดำเนินการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยการนำของเจ้าคณะจังหวัดดำเนินการขับเคลื่อนไปทุกๆ อำเภอ และเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ร่วมมือกันไปรณรงค์ยังสถานที่เป้าหมาย ซึ่งในแต่ละอำเภอก็สามารถดำเนินการโดยมีผู้เข้าร่วมโครงการไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

ในการสนองงานตามนโยบายของทางอำเภอ และจังหวัด หรือทุกระดับขึ้นไป นั้น ทางคณะสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีความยินดีที่จะสนองงานตามนโยบาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรืออื่นใด ตามที่เป็นไปด้วยชอบตามหลักพระธรรมวินัย และหลักสากลปฏิบัติ แต่ก็มีปัญหาอุปสรรค ได้แก่ การติดต่อประสานงานของหน่วยงานที่รับนโยบายมาโดยตรง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด หรือเจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบโครงการฯ แต่ละอำเภอ ไม่มีการลงพื้นที่เป็นระยะๆ มีเพียงการดำเนินการตามนโยบาย รวมไปถึงการขับเคลื่อนภาคประชาชน ที่ทางจังหวัดแจ้งว่า เป็นไปในส่วนราชการนั้น หรือการสร้าง ความเข้าใจกับหัวหน้าส่วนงาน เช่น นายอำเภอ หรือผู้นำชุมชนท้องถิ่น ท้องที่ ในการประชาสัมพันธ์แนวทางการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมคณะสงฆ์ เป็นต้น จึงทำให้การทำงานในบางท้องที่ที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการ และผู้นำชุมชนเท่าที่ควร ดังนั้นทางคณะสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า^{๒๘}

๑) การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของทางจังหวัด เช่น สถานีวิทยุ หรือช่องทางอื่นๆ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๒) การกระตุ้นการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ โดยการจัดประชุมหรือสัมมนา โดยเชิญนายอำเภอ กำนัน ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าร่วมฟังนโยบาย ให้มีการสอบถามและกระตุ้นการมีส่วนร่วมในภาคประชาชน

๓) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย ควรมีการกำกับติดตามในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ดูแลอย่างใกล้ชิด ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นการะหน้าที่ของคณะสงฆ์เพียงส่วนเดียว

^{๒๗} สัมภาษณ์, พระพุทธิวงศวิวัฒน์, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๘} สัมภาษณ์, พระครูอดุลย์ศีลาจารย์, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

๔) ด้านงบประมาณ ในการจัดกิจกรรมนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เชียงราย ควรสนับสนุนไปทุกอำเภอ หรือบรรจุไว้ในแผนการพัฒนาของสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเชียงราย ซึ่งอาจมีการระดมทุนให้การช่วยเหลือกิจกรรมทางคณะสงฆ์ให้เป็นรูปธรรมมากกว่า ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ในด้านความเพียงพอของทรัพยากร พบว่า ในการดำเนินการบริหารจัดการโครงการ ไม่ได้รับงบประมาณดำเนินการจากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะสงฆ์ทั้ง ๓ ตำบล จึงต้อง ร่วมมือกันบริจาคเงิน การใช้งบกลางของคณะสงฆ์ เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปได้ ซึ่ง โดยทั่วไปการบริหารจัดการโครงการฯ อาศัยความร่วมมือของคณะสงฆ์เป็นด้านหลักในการใช้ งบประมาณของแต่ละพื้นที่หรือวัดที่ดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ตามโครงการฯ ซึ่งเป็นโดยทั่วไปเป็น กิจกรรมที่ดำเนินการเป็นปกติอยู่แล้ว แต่ใช้การแทรกหลักศีล ๕ เข้าไปในกิจกรรมนั้นๆ และอาศัย หลักศรัทธาที่ร่วมบริจาคในการดำเนินกิจการต่างๆ

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทั้ง ๓ ตำบล ประกอบด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

๑) ปัจจัยด้านคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เนื่องจากงาน คณะสงฆ์มีภารกิจงานในหลายๆ ด้าน ทั้งด้านการปกครองคณะสงฆ์ การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่ พระพุทธศาสนา การสาธารณูปโภค และการสาธารณประโยชน์ รวมทั้งผู้นำชุมชนและ คณะกรรมการหลายท่านมีภารกิจในการปฏิบัติงานเฉพาะส่วนงานของตน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มี ภารกิจงานด้านการปกครองภายใต้บทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่มี ภารกิจด้านการจัดการศึกษา จึงส่งผลให้การดำเนินการรณรงค์ขับเคลื่อนในระยะแรกๆ มีอุปสรรค ดังกล่าว อย่างไรก็ตามการดำเนินกิจกรรมจึงต้องมีการประชุมขอความร่วมมือ และจัดสรรเวลาที่มีอยู่ และมอบภาระหลักให้กับเจ้าอาวาสในแต่ละวัด และผู้ใหญ่บ้านทั้ง ๓ ตำบล เป็นหลักในการ ดำเนินการขับเคลื่อน โดยเฉพาะการรับสมัคร เพราะมีความใกล้ชิดกับประชาชน ได้ดำเนินการรณรงค์ ขับเคลื่อนในแต่ละวัดในช่วงการเข้าพรรษา โดยดำเนินการทำความเข้าใจ และให้ประชาชนสมัครเข้า มาเป็นสมาชิกโครงการฯ โดยอาศัยการจัดกิจกรรมในช่วงเข้าพรรษา เช่น การปฏิบัติธรรม รักษาศีล ในวันธรรมสวนะ การที่อุบาสกอุบาสิการักษาศีล ๕ และมุ่งให้ผู้ที่มาทำกิจกรรมรักษาศีล ได้ เผยแพร่การดำเนินงานโครงการไปสู่ทุกหลานในหมู่บ้าน ส่งผลให้มีผู้เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น

๒) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากในระยะแรกประชาชนไม่เข้าใจถึง โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในระยะแรกๆ เนื่องจากเมื่อเข้าร่วมโครงการแล้วต้องปฏิบัติตามศีล ๕ อย่างเคร่งครัด ซึ่งขัดกับวิถีชีวิตที่มีเป็นอยู่ในปัจจุบัน และเมื่อเข้าร่วมแล้วไม่สามารถปฏิบัติได้ จึงต้อง อาศัยพระวิทยากรที่ผ่านการอบรมเข้ามาอธิบายให้ความรู้ความเข้าใจ จึงส่งผลให้ประชาชนได้เข้ามา

สมัครโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ บรรลุตามที่เป้าหมายกำหนด นอกจากนั้นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกครั้งและทุกระดับ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด โดยผ่านคณะกรรมการชุมชน เป็นหลักในการเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว

กิจกรรมที่ดำเนินการตามโครงการฯ ของตำบลแม่สาย ประกอบด้วย กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ และบรรยายธรรม เรื่อง “การรักษาศีล” แก่นักเรียน การปฏิบัติธรรมและรักษาศีลในวันธรรมสวนะ การเวียนเทียนและบรรยายธรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การปฏิบัติอุโบสถศีลในวันธรรมสวนะ การฟังธรรมในวันธรรมสวนะตลอดพรรษา การฝึกปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน และกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เช่น บวชลูกแก้ว ตั้งธรรมหลวง สลากภัตร ทานไม้เกี๊ยะ เป็นต้น

กิจกรรมที่ดำเนินการตามโครงการฯ ของตำบลเกาะช้าง ประกอบด้วย รักษาอุโบสถศีลทุกวันธรรมสวนะของอุบาสก อุบาสิกา การทำบุญใส่บาตรทุกวันในช่วงเช้า จัดประกวดสวดมนต์หมู่สรภัญญะในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ไหว้พระสวดมนต์เย็นในช่วงเย็น กิจกรรมชักนำชาวพุทธยึดมั่นในศีลธรรมผ่านประเพณีต่างๆ

กิจกรรมที่ดำเนินการตามโครงการฯ ตำบลโป่งงาม ประกอบด้วย จัดกิจกรรมขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยผ่านกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การอบรมเข้าค่ายเยาวชนคนดีของแผ่นดินและการรักษาศีล ๕ ปฏิบัติธรรมทำความดีเพื่อแม่ เนื่องในวันแม่แห่งชาติ บรรยายธรรมเรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและการรักษาศีล ๕ ในวันธรรมสวนะ อบรมธรรมะเรื่อง การรักษาศีล ๕ ประเพณีปอยส่างลอง เป็นต้น

๓) ปัจจัยด้านงบประมาณ ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าการดำเนินการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ไม่มีงบประมาณดำเนินการ ดังนั้นคณะสงฆ์ทั้ง ๓ ตำบล จึงได้มีการประชุมคณะสงฆ์ภายในตำบล โดยเจ้าคณะตำบลขอความร่วมมือจากเจ้าอาวาส โดยแบ่งงบประมาณมาจากการดำเนินกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันธรรมสวนะ รวมทั้งขอบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธา ส่งผลให้การดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ บรรลุตามเป้าหมายดังกล่าว

๓.๓ ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๓.๓.๑ ด้านการบริหารจัดการโครงการ

การบริหารจัดการโครงการฯ เป็นกระบวนการหนึ่งของการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพื่อทบทวนและจัดการกิจของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ที่เกี่ยวข้องให้มีความ

เหมาะสม ขจัดความซ้ำซ้อนและเป็นเอกภาพ มีผู้รับผิดชอบชัดเจน สอดรับกับแนวนโยบายของรัฐบาลและสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ซึ่งในปัจจุบันปัญหาการบริหารงานโครงการ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงประสิทธิภาพการบริหารงาน การบริหารงานโครงการที่ผ่านมาส่วนใหญ่ไม่มีการประเมินผลการปฏิบัติงานว่างานนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ขาดตัวชี้วัดในการดำเนินงาน ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ถึงผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานได้อย่างชัดเจน ปัญหาทัศนคติและค่านิยมดั้งเดิมโดยการบริหารจัดการโครงการที่มีทั้งหน่วยงานราชการ คณะสงฆ์ เยาวชน และประชาชนรุ่นใหม่ยังไม่เข้าใจอย่างชัดเจนถึงเจตนารมณ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

๓.๓.๒ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

สิ่งสำคัญที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากความแตกต่างของเชื้อชาติ ศาสนา และการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชน ด้วยเหตุผลที่ยังมีคนบางกลุ่ม ยังไม่เข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ของโครงการ ไม่สามารถควบคุมกิเลสตัณหาภายในใจ ยังมีความขัดแย้งเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งผลกระทบดังกล่าวมีผลโดยตรงต่อการดำเนินงานโครงการ เพราะการดำเนินงานโครงการฯ มีวัตถุประสงค์โดยตรงที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และประชาชนในพื้นที่ ทั้งด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลปกรรม ซึ่งปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่

๑. ด้านศิลปกรรมและวัฒนธรรม
๒. ด้านสุขภาพอนามัย
๓. ด้านอาชีพ
๔. ด้านความสันติสุข
๕. ด้านศึกษาสงเคราะห์
๖. ด้านสาธารณะสงเคราะห์

๓.๓.๓ ด้านงบประมาณการบริหารจัดการโครงการ

งบประมาณการบริหารจัดการโครงการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของโครงการฯ ซึ่งไม่สามารถควบคุมให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติงานโครงการ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ จำนวนประชากร ระบบการศึกษา ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี แนวโน้มทางสังคม การคมนาคม การสื่อสาร อาชีพและปัญหาสังคม

๒. ด้านเทคโนโลยี ได้แก่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓. ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ของผู้ปกครอง ภาวะทางการเงิน การว่างงาน อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

๔. ด้านการเมืองและกฎหมาย ได้แก่ นโยบายรัฐบาล นโยบายหน่วยงานต้นสังกัด กฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ การแทรกแซงทางการเมือง

ปัจจัยทั้ง ๔ ด้านดังกล่าว มีอิทธิพลต่อการจัดสรรงบประมาณโครงการฯ มากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานภาพของชุมชนแต่ละแห่ง ปัญหาสังคมและวัฒนธรรม และปัญหาทางการเมืองและกฎหมาย จะเป็นปัญหาที่มีความสำคัญต่อการดำเนินโครงการฯ มากกว่าด้านอื่นๆ เพราะหน่วยงานที่รับผิดชอบมีความเกี่ยวข้องกับภาครัฐ ต้องยึดระเบียบกฎหมาย ตลอดจนเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของรัฐบาล เป็นแนวทางหลักในการปฏิบัติงาน

บทที่ ๔

ผลสัมฤทธิ์การดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒

กับการส่งเสริมความปรองดองของชุมชน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

การดำเนินงานตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เป็นการดำเนินงาน ระยะที่ ๑ และระยะที่ ๒ คณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย ได้กำหนดกิจกรรมในการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ให้กับประชาชน ด้วยการกำหนดโครงการกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชนทุกเพศวัย ได้นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผ่านโครงการกิจกรรมที่มุ่งเน้นการรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนในชาติใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชน ภายใต้โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” โดยเป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานทางพระพุทธศาสนา โดยเป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานในลักษณะการประสานความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และราชการทุกภาคส่วน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ส่งเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักรู้รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประเทศชาติเกิดความสงบสุขร่มเย็น

๔.๑ ผลสัมฤทธิ์ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการโครงการฯ

โครงสร้างการบริหารจัดการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” จังหวัดเชียงรายได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ระยะที่ ๑ และระยะที่ ๒ เป็นไปตามโครงการสร้างการดำเนินงานตามรูปแบบโครงสร้างการบริหารงานในระดับประเทศ นั่นคือ คณะกรรมการระดับจังหวัด ประกอบไปด้วย คณะกรรมการอำนวยการ โดยมีเจ้าคณะภาค ๖ เป็นประธานกรรมการ มีคณะกรรมการประกอบด้วย รองเจ้าคณะภาค ๖ ทั้ง ๒ รูป เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย และเลขานุการเจ้าคณะภาค ๖ เป็นกรรมการและเลขานุการ ฝ่ายฆราวาส มีผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย เป็นประธานกรรมการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นรองประธาน คณะกรรมการจากส่วนราชการ องค์กรผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เป็น

กรรมการและเลขานุการ ในการนี้ได้มอบหมายให้พระรัตนมุนี รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงรายเป็นประธานขับเคลื่อนโครงการ

ในระดับอำเภอแม่สาย ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการฯ ประกอบด้วย เจ้าคณะอำเภอแม่สาย เป็นประธานกรรมการ รองเจ้าคณะอำเภอแม่สาย เป็นรองประธานกรรมการ กรรมการประกอบด้วย เจ้าคณะตำบล ๑๐ ตำบล และเลขานุการเจ้าคณะอำเภอแม่สาย เป็นกรรมการและเลขานุการ

ในระดับตำบลแม่สาย ตำบลโป่งงาม และตำบลเกาะช้าง ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการ ประกอบด้วย เจ้าคณะตำบล ทั้ง ๓ ตำบล เป็นประธานกรรมการ กรรมการประกอบด้วย เจ้าอาวาส ทั้ง ๓ ตำบล และเลขานุการเจ้าคณะตำบล เป็นกรรมการและเลขานุการ ฝ่ายฆราวาส มีกำนันทั้ง ๓ ตำบล เป็นประธานกรรมการ กรรมการประกอบด้วยผู้ใหญ่บ้านทั้ง ๓ ตำบล และสารวัตรกำนันเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ให้การสนับสนุน คณะกรรมการระดับตำบลได้ดำเนินการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการระดับจังหวัด จากนั้นคณะกรรมการระดับตำบลได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ โดยปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ดังนี้

๑) คณะกรรมการดำเนินงานระดับตำบล ประกาศนโยบายหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของจังหวัดเชียงราย ในที่ประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการบริหารเทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล กำหนด หน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าส่วนราชการของตำบล และกำหนดเป็นนโยบายของตำบล

๒) คณะกรรมการดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประชาเป็นสุข ของตำบล คัดเลือกหมู่บ้านรักษาศีล ๕ นาร่อง จำนวน ๑ หมู่บ้าน เพื่อเป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ของตำบล ในระยะที่ ๑ และขยายผลในระยะที่ ๒ โดยการคัดเลือกหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อีกตำบลละ ๑ หมู่บ้าน และระยะที่ ๓ ดำเนินการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทุกหมู่บ้านที่เหลือในทุกตำบล

๓) คณะกรรมการดำเนินงานระดับตำบล แจกจ่ายชื่อหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ต้นแบบ ระยะที่ ๑ อำเภอละ ๑ หมู่บ้านและระยะที่ ๒ ตำบลละ ๑ หมู่บ้าน ไปยังจังหวัด

๔) ประชุมคณะกรรมการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ร่วมกับหมู่บ้าน เพื่อวางแผนการดำเนินงาน กำหนดกิจกรรมรักษาศีล ๕ ในหมู่บ้าน และจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานของตำบล

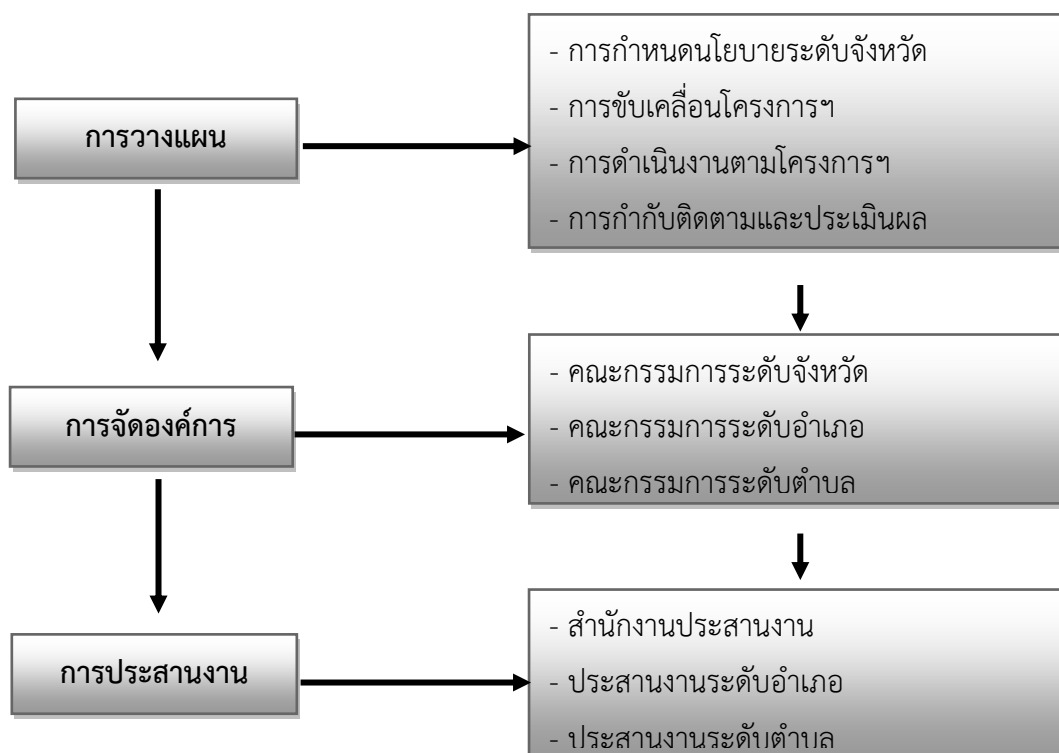
๕) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีจิตศรัทธา ด้านงบประมาณ และดำเนินการจัดกิจกรรมรักษาศีล ๕ ในหมู่บ้าน ร่วมกับเทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล หรือกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน

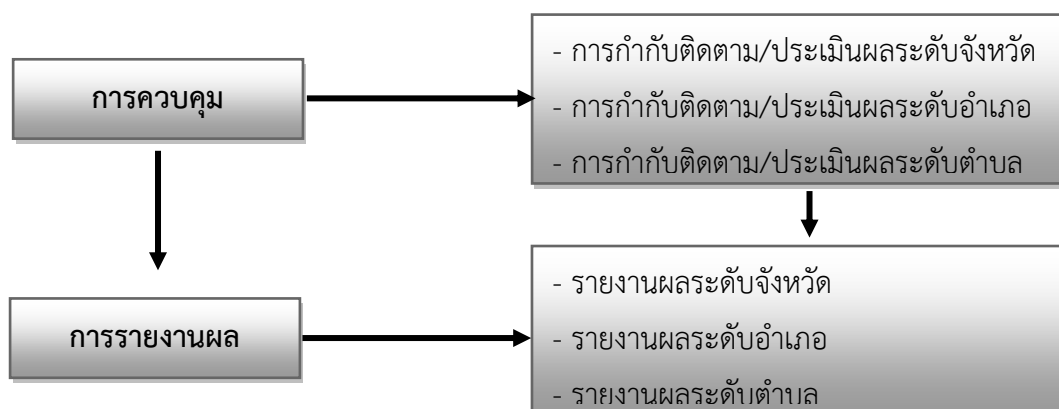
๖) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน สรุปและรายงานผลการดำเนินการจัดกิจกรรมในภาพรวมของตำบลให้อำเภอ จังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

๔.๒ ผลสัมฤทธิ์ด้านการบริหารจัดการโครงการฯ

กระบวนการบริหารโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” การดำเนินงานตามนโยบายโครงการปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕” ที่ได้ดำเนินการในจังหวัดเชียงราย ยึดโครงสร้างการบริหารงานตามกรอบที่กำหนดไว้ในคู่มือการดำเนินงาน ในรูปของคณะกรรมการ อย่างไรก็ตามคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย โดยการขับเคลื่อนของเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดจังหวัดเชียงราย เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อน โดยมุ่งเน้นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยขอความร่วมมือคณะสงฆ์ในจังหวัดเชียงรายช่วยกันรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการให้ดำเนินการไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คณะสงฆ์จะเป็นแกนนำในการขับเคลื่อน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดและองค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นฝ่ายสนับสนุน โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนการขับเคลื่อนโครงการร่วมกัน มีการจัดองค์กรโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ปฏิบัติงานร่วมกันดำเนินกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ไปพร้อมๆ กัน มีการประสานงานกันโดยมีสำนักงานเจ้าคณะจังหวัดเชียงรายมอบหมายให้พระรัตนมุณี รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงรายเป็นผู้ประสานงาน มีการกำกับติดตาม และมีรายงานผลการดำเนินงานโครงการในแต่ละพื้นที่ สรุปเป็นแผนภาพ ดังนี้

กระบวนการบริหารงานโครงการฯ จังหวัดเชียงราย

ในการดำเนินงานการบริหารจัดการโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ในระดับตำบลมีผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการโครงการฯ ดังนี้

๑) **ขั้นตอนการประกาศนโยบาย** คณะสงฆ์ตำบลแม่สาย ตำบลโป่งงาม และตำบลเกาะช้าง ตลอดถึงภาคีเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในตำบล ได้ร่วมกันดำเนินการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และได้ประกาศนโยบายการดำเนินการโครงการ ในที่ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านและการประชุมพระสังฆาธิการในระดับตำบล ดังนี้

(๑) เจ้าคณะตำบลทั้ง ๓ ตำบล ดำเนินการประชุมชี้แจงพระสังฆาธิการในแต่ละตำบล ภายใต้โครงการการประชุมสัมมนาพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส เป็นโครงการต่อเนื่องทุกปี

(๒) ส่วนฆราวาส นำโดยกำนันในแต่ละตำบล เป็นประธานการประชุมขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และรักษาศีล ที่ศาลาประชาคมตำบล เพื่อสนองนโยบายเร่งด่วน ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช.ในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ และการคืนความสุขให้กับคนในชาติ ประกอบกับเจ้าพระคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช

จากขั้นตอนการประกาศนโยบายดังกล่าว พบว่า มีการร่วมกันพิจารณาถึงการดำเนินการดังนี้

๑. ประชากรในแต่ละตำบลมีชาติพันธุ์อย่างหลากหลาย ประกอบด้วย คนไทยเชื้อสายไทยยวน จีน ไทยใหญ่ ไทยลื้อ อาข่า ไทยเขิน ไทยหย่า ลัวะ หรือ ละว้า ปะดอง เป็นต้นจึงมีการพิจารณาเพิ่มชื่อโครงการโดยเพิ่มคำว่า และรักษาศีล ต่อท้ายชื่อโครงการ เนื่องจากเห็นว่า จังหวัดทั้ง ๓ ตำบล มีบางหมู่บ้านที่นับถือศาสนาอื่นๆ ด้วย

๒. ขาดวิทยากรในการอบรม และเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการโครงการ จึงต้องหาวิทยากร และเจ้าหน้าที่ ร่วมส่งเสริมให้ความรู้ และทำกิจกรรมในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจของหลักศาสนามากยิ่งขึ้น

๒) ขั้นตอนการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการ ขั้นตอนการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ทั้ง ๓ ตำบล พบว่า

ในการดำเนินการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จำเป็นต้องอาศัยบุคคลในพื้นที่ดำเนินการร่วมรณรงค์ขับเคลื่อนเป็นด้านหลัก ได้แก่ เจ้าคณะตำบล กำนันผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาสในแต่ละวัด ได้ดำเนินการรณรงค์ขับเคลื่อนในแต่ละวัดในช่วงการเข้าพรรษา โดยดำเนินการทำความเข้าใจ และให้ประชาชนสมัครเข้ามาเป็นสมาชิกโครงการฯ โดยอาศัยการจัดกิจกรรมในช่วงเข้าพรรษา เช่น การปฏิบัติธรรม รักษาศีล ในวันธรรมสวนะ การที่อุบาสกอุบาสิกา รักษาอุโบสถศีล และมุ่งให้ผู้ที่มาทำกิจกรรมรักษาศีล ได้เผยแพร่การดำเนินงานโครงการไปสู่ลูกหลานในหมู่บ้าน ส่งผลให้มีผู้เข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น

ส่วนปัญหาด้านงบประมาณดำเนินงานโครงการ คณะสงฆ์และคณะกรรมการดำเนินงานโครงการฯ ได้ร่วมกันรณรงค์หางบประมาณสนับสนุนจากองค์กรคณะสงฆ์ หน่วยงานของภาครัฐ และหน่วยงานท้องถิ่น อีกประเด็นหนึ่งคือความไม่เข้าใจถึงการดำเนินงานของโครงการฯ โดยเฉพาะคณะสงฆ์ระดับตำบล เจ้าคณะตำบลจึงได้มีการจัดประชุมคณะสงฆ์ระดับตำบล ในวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๗ ขึ้น เพื่อทำความเข้าใจกับคณะสงฆ์ในการดำเนินงานโครงการฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเผยแพร่รักษาศีล ๕ ให้กับประชาชนได้รับทราบถึงวิธีการปฏิบัติตนในการรักษาศีล ๕ เป็นด้านหลัก ทำให้การดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายดังกล่าว

๓) ขั้นตอนการประชาสัมพันธ์โครงการ การดำเนินงานในการประชาสัมพันธ์โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีหลายรูปแบบ ได้แก่ คู่มือการดำเนินงาน แจกจ่ายคณะกรรมการ ผู้ร่วมโครงการ หน่วยงาน องค์กร และหมู่บ้าน/ชุมชนทุกแห่ง จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ การดำเนินการพบปะพูดคุยกับผู้นำชุมชน เชิญชวนกับพุทธศาสนิกชนที่มาร่วมโครงการ การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายภายในหมู่บ้าน จัดแสดงนิทรรศการหมู่บ้านศีล ๕ และการมอบป้ายหมู่บ้านศีล ๕ ต้นแบบในแต่ละตำบล อย่างไรก็ตามการดำเนินการในด้านนี้ ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่เนื่องจากไม่สามารถชี้แจงให้ประชาชนได้เข้าร่วมโครงการได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะไม่สามารถอธิบายถึงแนวคิดในการเข้าร่วมโครงการ การใช้ศีล ๕ ในการดำเนินชีวิต และความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับวัดพระธรรมกาย เจ้าคณะตำบลจึงต้องดำเนินการใช้รถประชาสัมพันธ์ผ่านโครงการธรรมสัญจรในช่วงฤดูแล้ง เพื่อรณรงค์ให้ทั้งประชาชน ข้าราชการ และนักเรียนได้เข้าร่วมโครงการได้อย่างทั่วถึง

๔) **ขั้นการติดตามและประเมินผลโครงการ** ในขั้นตอนการประเมินโครงการของคณะ ทั้ง ๓ ยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นไปตามเกณฑ์ของการประเมินโครงการฯ ได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่มีการประชุมคณะสงฆ์ให้รายงานการดำเนินงานของโครงการในแต่ละหมู่บ้าน เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย เจ้าคณะอำเภอแม่สาย และคณะอนุกรรมการ ได้ดำเนินการลงพื้นที่ที่ตรวจเยี่ยมการดำเนินงานโครงการฯ ภายในตำบล และการติดตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีการดำเนินการประชุมติดตามผลการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เพื่อสรุปผลการดำเนินโครงการ และเสนอแนวทางการขับเคลื่อนโครงการ พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจ ในการขับเคลื่อนโครงการฯ ในระยะเร่งด่วน รวมถึงการประชุมทำความเข้าใจ และเตรียมจัดกิจกรรม เพื่อสนับสนุนโครงการ อาทิ การจัดสวดมนต์ข้ามปีสร้างความดีรับปีใหม่ทุกวัดในตำบล การถือศีลปฏิบัติธรรมในวันธรรมสวนะ และวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีการประชาสัมพันธ์รับสมัครสมาชิกเข้าร่วมโครงการ และได้เปิดโครงการฯ ระดับตำบล เพื่อร่วมขับเคลื่อนโครงการฯ ในระยะยาว และจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืนของโครงการ

๔.๓ ผลสัมฤทธิ์ด้านการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ

ในการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ในระดับตำบลในระยะที่ ๑ ผลสัมฤทธิ์ในการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ ได้ให้แต่ละอำเภอสรุปจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการระยะที่ ๑ ต่อที่ประชุมคณะสงฆ์ จังหวัดเชียงราย ณ วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย สรุปดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ สถิติผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลแม่สาย^๑

หมู่ที่	ประชากร	ศาสนาอื่น	ศาสนาพุทธ	ประชาชนเข้าร่วมโครงการ	เทียบประชากรร้อยละ	เทียบนับถือศาสนาพุทธร้อยละ
๑	๙๔๘	๗	๙๔๑	๗๒๑	๗๖.๐๕	๗๖.๖๒
๒	๒,๕๕๔	๑๕๐	๒,๔๐๔	๘๙๓	๓๔.๙๖	๓๗.๑๕
๓	๑,๑๘๒	๑๐	๑,๑๗๑	๙๙๘	๘๔.๔๓	๘๕.๑๕
๔	๘๘๘	๓	๘๘๕	๖๖๑	๗๔.๔๔	๗๔.๖๙
๕	๕๕๒	๑๐	๕๔๒	๔๔๒	๘๐.๐๗	๘๑.๕๕

^๑เอกสารประกอบการประชุมคณะสงฆ์, รายงานสรุปผลผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอแม่สาย, (เชียงราย: วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย, ๒๕๕๙).

๖	๒,๘๗๒	๓๕๐	๒,๕๒๒	๒,๐๖๒	๗๑.๘๐	๘๑.๗๖
๗	๒,๔๔๗	๖๐๐	๑,๘๔๗	๑,๓๒๖	๕๔.๑๙	๗๑.๗๙
๘	๒,๘๑๑	๒๕๐	๒,๕๖๑	๑,๙๗๖	๗๐.๓๐	๗๗.๑๖
๙	๘๖๙	๕๐	๘๑๙	๖๒๔	๗๑.๘๑	๗๖.๑๙
๑๐	๓,๔๐๖	๔๐	๓,๓๖๐	๑,๕๙๙	๔๖.๙๕	๔๗.๕๐
๑๑	๑,๑๑๖	๘	๑,๑๐๘	๙๔๑	๘๔.๓๒	๘๔.๙๓
๑๒	๒,๖๑๗	๑๗๐	๒,๔๔๗	๒,๐๗๒	๗๙.๑๗	๘๔.๖๘
รวม	๒๒,๒๖๒	๑๖๔๘	๒๐,๖๐๗	๑๔,๓๑๕	๖๔.๓๐	๖๙.๔๗

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า จำนวนประชากรที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลแม่สาย เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๓๐ เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๔๗ เมื่อพิจารณาหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านที่เข้าร่วมมากที่สุดคือหมู่ที่ ๓ เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๔๓ เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็น ร้อยละ ๘๕.๑๕ และหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ น้อยที่สุดคือหมู่ที่ ๒ เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๙๖ เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็น ร้อยละ ๓๗.๑๕

ตารางที่ ๔.๒ สถิติผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลโป่งงาม^๒

หมู่ที่	ประชากร	ศาสนาอื่น	ศาสนาพุทธ	ประชาชนเข้าร่วมโครงการ	เทียบประชากรร้อยละ	เทียบนับถือศาสนาพุทธร้อยละ
๑	๘๖๐	-	๘๖๐	๗๗๓	๘๙.๘๘	๘๙.๘๘
๒	๗๓๓	๑๕๐	๕๘๓	๔๐๐	๕๔.๕๗	๖๘.๖๑
๓	๘๙๙	-	๘๙๙	๖๘๑	๗๕.๗๕	๗๕.๗๕
๔	๙๐๘	๑๒๐	๗๘๘	๖๒๒	๖๘.๕๐	๗๘.๙๓
๕	๗๓๓	-	๗๓๓	๕๑๓	๖๙.๙๙	๖๙.๙๙

^๒ เอกสารประกอบการประชุมคณะสงฆ์, รายงานสรุปผลผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอแม่สาย, (เชียงราย: วิทยาลัยเชียงราย, ๒๕๕๙).

๖	๕๐๘	-	๕๐๘	๔๕๗	๘๙.๙๖	๘๙.๙๖
๗	๗๙๔	-	๗๙๔	๕๗๘	๗๒.๘๐	๗๒.๘๐
๘	๖๗๕	-	๖๗๕	๖๓๔	๙๓.๙๓	๙๓.๙๓
๙	๙๒๘	-	๙๒๘	๘๐๐	๘๖.๒๑	๘๖.๒๑
๑๐	๔๗๙	๔๗๖	๓	๓	๐.๖๓	๑๐๐.๐
๑๑	๑๘๐	๑๗๔	๖	๖	๓.๓๓	๑๐๐.๐
๑๒	๘๕๐	-	๘๕๐	๗๐๐	๘๒.๓๕	๘๒.๓๕
รวม	๘,๕๔๗	๙๒๐	๖,๘๓๙	๖,๑๒๗	๗๑.๖๙	๘๙.๕๙

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า จำนวนประชากรที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบล โป่งงาม เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๖๙ เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๕๙ เมื่อพิจารณาหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านที่เข้าร่วมมากที่สุดคือหมู่ที่ ๖ เทียบกับประชากรทั้งหมด และเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๙๖ และหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ น้อยที่สุด คือหมู่ที่ ๒ เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๕๗ เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็น ร้อยละ ๖๘.๖๑

ตารางที่ ๔.๓ สถิติผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลเกาะช้าง^๓

หมู่ที่	ประชากร	ศาสนาอื่น	ศาสนาพุทธ	ประชาชนเข้าร่วมโครงการ	เทียบประชากรร้อยละ	เทียบนับถือศาสนาพุทธร้อยละ
๑	๙๖๙	-	๙๖๙	๘๖๑	๘๘.๘๕	๘๘.๘๕
๒	๑,๐๓๗	-	๑,๐๓๗	๗๗๐	๗๔.๒๕	๗๔.๒๕
๓	๕๑๐	-	๕๑๐	๔๓๘	๘๕.๘๘	๘๕.๘๘
๔	๗๑๑	-	๗๑๑	๔๔๒	๖๒.๑๖	๖๒.๑๖
๕	๑,๐๐๘	-	๑,๐๐๘	๙๐๙	๙๐.๑๘	๙๐.๑๘

^๓เอกสารประกอบการประชุมคณะสงฆ์, รายงานสรุปผลผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ อำเภอแม่สาย, (เชียงราย: วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย, ๒๕๕๙).

๖	๖๕๓	-	๖๕๓	๕๒๒	๗๙.๙๔	๗๙.๙๔
๗	๖๔๔	-	๖๔๔	๕๖๖	๘๗.๘๙	๘๗.๘๙
๘	๗๘๗	-	๗๘๗	๖๕๑	๘๒.๗๒	๘๒.๗๒
๙	๑,๐๘๕	-	๑๐,๘๕	๘๗๙	๘๑.๐๑	๘๑.๐๑
๑๐	๓๓๘	๓๓๘	๔๐	๔๐	๑๐.๕๘	๑๐๐.๐
๑๑	๘๒๒	-	๘๒๒	๗๑๖	๘๗.๑๐	๘๗.๑๐
๑๒	๕๐๓	-	๕๐๓	๔๙๙	๙๙.๒๐	๙๙.๒๐
๑๓	๕๒๐	-	๕๒๐	๔๔๐	๘๔.๖๒	๘๔.๖๒
รวม	๘,๖๕๘	๓๓๘	๘,๓๒๐	๗,๖๙๓	๘๘.๘๕	๙๒.๔๖

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า จำนวนประชากรที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ตำบลเกาะช้าง เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๕ เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๔๖ เมื่อพิจารณาหมู่บ้าน พบว่า หมู่บ้านที่เข้าร่วมมากที่สุดคือหมู่ที่ ๕ เทียบกับประชากรทั้งหมด และเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๑๘ และหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ น้อยที่สุด คือหมู่ที่ ๔ เทียบกับประชากรทั้งหมด และเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็น ร้อยละ ๖๒.๑๖

ส่วนการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ในระดับตำบลในระยะที่ ๒ ผลสัมฤทธิ์ในการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ เป็นการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในรูปของโครงการคุณธรรมสัจจะ สร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ทั้ง ๓ ตำบล

โครงการนี้เป็นโครงการพิเศษ ขับเคลื่อนนโยบายหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยคณะสงฆ์แต่ละตำบล เทศบาลตำบลแม่สาย องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง หน่วยอบรมประชาชนตำบล และกำนัน เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ

เป็นความร่วมมือกันระหว่างคณะสงฆ์ กำนัน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ได้จัดทำโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ภายใต้หลักการส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนได้รับการส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม กระตุ้นให้เกิดความรัก ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ให้รู้จักใช้

หลักธรรมมาเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต ให้ได้รับความสุขจากการแบ่งปันและการเอื้ออาทรต่อกัน ตลอดจนเพื่อเป็นการแสดงถึงความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนาและเป็นการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถ เสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้กับประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนัก รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศอย่างมั่นคง

โครงการนี้มีเป้าหมายเชิงปริมาณ มุ่งการสร้าง ความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” จากหมู่บ้านที่มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการหน่วยงานราชการ โรงเรียน เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป ในเขตตำบล และมีเป้าหมายเชิงคุณภาพ กำหนดให้หมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในสังคม ประชาชนในตำบลนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และประชาชนทุกสาขาอาชีพอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและการประเมินผลของโครงการดังตารางต่อไปนี้^๔

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน	เป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับ
๑. หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ	-จำนวนหมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการ -จำนวนกิจกรรมที่ดำเนินการ	-ทุกหมู่บ้าน
๒. เด็ก เยาวชน และประชาชน ได้เข้าร่วมโครงการรักษาศีล ๕	-ความสามัคคี และประโยชน์สุขของประชาชน -ความปรองดองสมานฉันท์	-จำนวนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๐

^๔ ตารางการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและการประเมินผลของโครงการ, คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕”, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗).

การประเมินผล

ดัชนีวัดความสำเร็จ	ตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน	เป้าหมายที่คาดว่าจะได้รับ
-หมู่บ้านรักษาศีล ๕ นำร่อง ๗ หมู่บ้าน จาก ๙ หมู่บ้าน	-รายงานผลของหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ที่เข้าร่วมโครงการ	-แบบรายงานสรุปผลการดำเนินโครงการ

โดยมีการดำเนินกิจกรรมร่วมทำวัตรสวดมนต์ ปฏิบัติธรรม ฟังธรรม จัดกิจกรรมส่งเสริมความสามัคคี เวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ขับเคลื่อนโครงการฯ ตามนโยบายหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากคณะสงฆ์ระดับอำเภอ คณะสงฆ์ระดับตำบล และเงินบริจาคจากพุทธศาสนิกชน ตำบลแม่สายมีงบประมาณดำเนินงานโครงการ จำนวน ๑๕๐,๐๐๐ บาท ตำบลโป่งงาม จำนวน ๑๘,๑๐๐ บาท และตำบลเกาะช้าง จำนวน ๑๖,๓๔๒ บาท และได้กำหนดผลที่คาดว่าจะได้รับ มีดังนี้

๑. ภาคส่วนต่างๆ ทั้งคณะสงฆ์ในระดับตำบล ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน มีความตระหนักการมีส่วนร่วมสร้างสังคม สร้างสันติสุข โดยการรณรงค์ให้ทุกคนรักษาศีล ๕

๒. เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในชุมชน ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีปรองดอง สมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน

๓. ทำให้มีหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นศูนย์รวมคนดีของสังคม เป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศและทั่วโลก

๔. ประชาชนในตำบลมีความตระหนักที่จะนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามแนวทาง “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”

๕. ประชาชนในตำบลทุกสาขาอาชีพสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข มีความสามัคคี เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

๔.๔ ผลสัมฤทธิ์ด้านบริบทของโครงการฯ

การดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้ง ๓ ตำบล พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านบริบทในการดำเนินงานโครงการฯ ดังนี้

จากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ พบว่าสภาพเศรษฐกิจของประชาชนทั้ง ๓ ตำบล มีรายได้ต่อครอบครัวสูง และเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ส่งผลต่อความศรัทธาทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นเมื่อดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการหมู่บ้านศีล ๕ หรือกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ส่งผลให้มีศรัทธาถวายปัจจัยในจำนวนที่ค่อนข้างมาก รวมทั้งเมื่อขอบริจาคก็มีจิตศรัทธาสูง ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประสบความสำเร็จไป

ด้วยดี ปัจจัยด้านสังคม การบริหารจัดการของประชาชนใน ๓ ตำบล อยู่ในรูปของชุมชน โดยแต่ละชุมชนจะมีประธานชุมชน และคณะกรรมการชุมชน ดังนั้นการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ คณะสงฆ์ทั้ง ๓ ตำบล จะขอการสนับสนุนและความร่วมมือจากชุมชน โดยผ่านประธานชุมชน ซึ่งคณะสงฆ์ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี

นอกจากนั้นคณะสงฆ์นำโดยเจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสทั้ง ๓ ตำบล และคณะกรรมการได้ขับเคลื่อนโดยอาศัยความร่วมมือ ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ประกอบไปด้วย ๓ ส่วนดังกล่าว ดังนั้นในการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในระยะแรกๆ ก็ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนรณรงค์และทำความเข้าใจกับประชาชนเข้ามาสมัครเป็นสมาชิกโครงการฯ จนบรรลุตามเป้าหมายดังกล่าว นอกจากนี้ในการดำเนินกิจกรรมนอกจากชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว โรงเรียนก็สนับสนุนบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จนทำให้การดำเนินกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว

ส่วนปัจจัยด้านวัฒนธรรมได้รับความร่วมมือจากคณะสงฆ์ในตำบลเป็นอย่างดียิ่ง โดยมีการดำเนินกิจกรรมของโครงการฯ อย่างต่อเนื่องทุกหมู่บ้าน โดยพระสงฆ์จะดำเนินการผ่านกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ผ่านกิจกรรมทางขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น สวดแทรกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการรักษาศีล ๕ โดยกิจกรรมเหล่านี้ได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครอนามัยหมู่บ้าน (อสม.) ชมรมผู้สูงอายุ และประชาชนทุกหมู่เหล่า และทุกเพศวัย

๔.๕ ผลสัมฤทธิ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของชุมชนทั้ง ๓ ตำบล ภาคประชาชนมีส่วนร่วม นั้น เริ่มต้นจากการปรับความเห็นในเรื่องของทัศนคติการในการรักษาศีล เนื่องจากประชาชนเข้าใจผิดถึงการดำเนินการเป็น “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ว่าจะต้องปฏิบัติตนให้ครบ จึงไม่กล้าที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการฯ ซึ่งการรักษาศีล ๕ เป็นสิ่งสำคัญและเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และควรได้รับการส่งเสริมและความร่วมมืออย่างจริงจังในหมู่บ้าน เพื่อให้ชุมชน สังคม เป็นสังคมที่สันติสุข และเป็นต้นแบบให้กับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติได้เห็นและปฏิบัติตาม ทั้งนี้ การขับเคลื่อนโครงการฯ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนร่วมถึงเยาวชน ให้มีส่วนร่วมในความคิด การระดมความเห็น เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล ๕ ในชุมชน อีกทั้งยังต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน มีการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้กระบวนการต่างๆ เหล่านี้ ควรขับเคลื่อนผ่าน บ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งเป็นสถาบัน สำคัญ

ของการอยู่ร่วมกันในชุมชน เรียกว่า บวร. ในการวางแผนขับเคลื่อนโครงการฯ ควรใช้หลักแนวคิดการมีส่วนร่วมซึ่งมี ๔ ขั้นตอน คือ ๑) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้า หมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ ต้องตัดสินใจด้วย ตนเอง ๒) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการด้านการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบ ในการจัดสรรและควบคุมเงินงบประมาณ ๓) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำ กิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่ม ระดับการพึ่งพาตนเอง ๔) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้อง ได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จาก ชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม การมี ส่วนร่วมของ บ้าน วัด และ โรงเรียน

การสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ได้ดำเนินการโดยมีสถานศึกษาเข้าร่วม โครงการเป็นจำนวนมาก ในทุกหมู่บ้าน โดยมีการมุ่งเน้นให้นักเรียน ให้นาน รักษา ศิล สวดมนต์ และ อบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ รวมทั้งการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ซึ่งคณะ สงฆ์เชื่อว่าจะสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนเหล่านี้เป็นคนดีของชาติบ้านเมืองต่อไป

ส่วนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้ดำเนินการสร้างการมีชุมชน โดยใช้กิจกรรม ทางพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงาน เช่น กิจกรรมปอยส่าง ลอง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้จะสอดแทรกแนวคิดทางพระพุทธศาสนา คติธรรม ความเชื่อต่างๆ เพื่อปลูกฝังสิ่งที่ดีงาม และเกิดความรักความสามัคคีของชุมชน ได้อย่างแน่นแฟ้น คณะสงฆ์ได้กล่าวย่ำว่า ทุกศาสนาและทุกเผ่าพันธุ์ในตำบล สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

๔.๖ ผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯ เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการฯ

ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรม ทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” คณะเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ ดังนี้

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ และคณะสงฆ์ทั้ง ๓ ตำบล ได้ดำเนินการ ประเมินผลการดำเนินการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการ โดยเข้ามาเป็นสมาชิกโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และการเข้าทำกิจกรรม โดยมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนในตำบล ปฏิบัติตนตามแนวศีล ๕ อย่าง เคร่งครัดให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล ทุกอำเภอ ในจังหวัดเชียงราย โดยเห็นว่า ศีล ๕ เป็น พื้นฐานทางจริยธรรม และจะเป็นภูมิคุ้มกันให้กับชีวิต ครอบครัว และสังคมให้เป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุข และมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้

(๑) เพื่อรณรงค์ ส่งเสริมให้หมู่บ้าน ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการต่างๆ องค์กรทางศาสนา ร่วมกันสร้าง “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” โดยใช้หลักเบญจศีลเบญจธรรม มาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

(๒) เพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ให้กับประชาชน และสังคม

(๓) เพื่อสร้างแรงจูงใจให้หมู่บ้าน/ชุมชน ได้ร่วมใจกันทำความดีถวายเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา และสังฆบูชา ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

(๔) เพื่อปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนัก รักและเชิดชูสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศอย่างมั่นคง

การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยประเมินผลจากการดำเนินกิจกรรมผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละพื้นที่ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นมีพุทธศาสนิกชน เข้าร่วมโครงการผ่านกิจกรรมอำเภอ ผ่านผู้นำชุมชน ผ่านคณะกรรมการโครงการฯ เป็นกรรมการโครงการ เป็นผู้นำชุมชน ผ่านการประชาสัมพันธ์โครงการ และเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ สัจจะ กิจกรรมที่ได้เข้าร่วม ประกอบด้วย ฟังธรรม ทำบุญตักบาตร ทำวัตรเช้า-เย็น สวดมนต์ไหว้พระ ปฏิบัติธรรมทุกวันพระ ถวายเทียนพรรษา เป็นต้น ส่งผลให้การรักษาศีล โดยบางคนปฏิบัติตามศีล ๕ ทุกวันพระ บางคนปฏิบัติตามศีล ๕ ในช่วงเข้าพรรษา และบางคนปฏิบัติตามศีล ๕ ตลอดชีวิต และมีผู้สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ในภาพรวมทั้ง ๓ ตำบล เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๙๕ เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็น ร้อยละ ๘๓.๘๔ ดังนั้นจะเห็นว่าการดำเนินงานโครงการฯ มุ่งทุกส่วนงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชนในตำบล

ในการดำเนินการโครงการฯ เป้าหมายเชิงปริมาณบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด นั่นคือ จังหวัดเชียงราย กำหนดเป้าหมายที่ ร้อยละ ๘๐ ของผู้สมัครเข้าร่วมโครงการ เป็นหมู่บ้านรักษาศีล ๕ พบว่า เมื่อเทียบกับประชากรชาวพุทธ มีผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในภาพรวมทั้ง ๓ ตำบล ร้อยละ ๘๓.๘๔ แต่เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๙๕ ยังไม่บรรลุตามเป้าหมาย เมื่อวิเคราะห์เป็นรายตำบล พบว่า ตำบลแม่สาย เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๓๐ เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๔๗ ถือว่ายังไม่บรรลุตามเป้าหมาย ตำบลโป่งงาม เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๖๙ ยังไม่บรรลุเป้าหมาย เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๕๙ ถือว่าบรรลุเป้าหมาย ส่วนตำบลเกาะช้าง เทียบกับประชากรทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๘๕ เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๔๖ ถือว่าบรรลุตามเป้าหมาย

บทที่ ๕

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ในจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัดเชียงราย ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัดเชียงราย และวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดเชียงรายกับการส่งเสริมความปรองดองของชุมชน เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร และวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ มี ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ บุคลากรสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย และอำเภอแม่สาย กลุ่มที่ ๒ ประชาชนในชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และกลุ่มที่ ๓ ผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยจะสำรวจและเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล โดยนำข้อมูลจากที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ ประมวลความ สรุปผล และนำเสนอในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

๕.๑ สรุปผล

๕.๑.๑ การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดเชียงราย

ในการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” จังหวัดเชียงราย ได้ดำเนินการ ๒ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-เดือนสิงหาคม ๒๕๕๗ รับนโยบายการดำเนินงานโครงการฯ จากพระดำริของสมเด็จพระสังฆราชเจ้าคณะภาค ๕ ดำเนินการประกาศนโยบายการขับเคลื่อนโครงการฯ การแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการฯ ในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการโดยรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ

ระยะที่ ๒ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๗-เดือนกันยายน ๒๕๕๘ ดำเนินการจัดกิจกรรมตามนโยบายโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยมีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อาทิเช่น กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมการทำบุญตักบาตร สวดมนต์ไหว้พระ กิจกรรมปฏิบัติธรรมในวันธรรมสวนะ กิจกรรมตามวันสำคัญของชาติ และกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

๕.๑.๒ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดเชียงราย

๑) ปัจจัยด้านบริบทโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านวัฒนธรรม ซึ่งเศรษฐกิจที่สำคัญของทั้ง ๓ ตำบล มีอาชีพค้าขายเป็นส่วนมาก รองลงมาคือเกษตรกร ซึ่งมีรายได้ต่อครอบครัวสูง ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนามีชนกลุ่มน้อยจำนวนหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ตามภูเขา ประชาชนส่วนมากจึงมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา จึงส่งผลให้มีความศรัทธาร่วมบริจาคปัจจัยในการจัดกิจกรรมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

ด้านสังคม โดยประธานแต่ละชุมชน และคณะกรรมการชุมชน มีหน้าที่สร้างเสริมจิตสำนึกความเสียสละต่อส่วนรวม เป็นผู้ดำเนินการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น กิจกรรมงานประเพณีท้องถิ่น กิจกรรมด้านสาธารณสุข การพัฒนาส่งเสริมอาชีพ ประสานงานกิจกรรมระหว่างกลุ่มต่างๆ ในชุมชน การรณรงค์การขับเคลื่อนโครงการฯ และกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) จึงได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนรณรงค์และทำความเข้าใจกับประชาชนเข้ามาสมัครร่วมโครงการ จนบรรลุตามเป้าหมาย

ด้านวัฒนธรรม ชุมชนทั้ง ๓ ตำบลประกอบด้วยชนชาติไตเป็นส่วนมาก บางชุมชนอพยพมาจากลำพูน เช่นตำบลโป่งงามและชุมชนเหมืองแดง ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนเหล่านี้มีความสอดคล้องประสมประสานกับชุมชนล้านนา การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จึงสอดแทรกเข้าไปในขนบธรรมเนียมประเพณีเหล่านั้น เช่น การบวชลูกแก้ว (บวชนาค) ประเพณีสลากภัต เป็นต้น

๒) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และปัจจัยด้านงบประมาณ

ปัจจัยด้านคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของชุมชนทั้ง ๓ ตำบล คือ การปรับความเห็นในเรื่องของทัศนคติการในการรักษาศีล เนื่องจากประชาชนเข้าใจผิดถึงการดำเนินการเป็น “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ว่าจะต้องปฏิบัติตนให้ครบทั้ง ๕ ข้อ จึงไม่กล้าที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของโครงการฯ

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงออกด้านความคิด การระดมความเห็นเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาศีล ๕ ในชุมชน อีกทั้งยังต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ผ่านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน มีการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมต่างๆ ควรใช้หลักแนวทางการมี

ส่วนร่วมซึ่งมี ๔ ขั้นตอน คือ ๑) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ๒) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบ ๓) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำ กิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ๔) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้อง ได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นฐานที่เท่าเทียมกัน

ปัจจัยด้านงบประมาณ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย ควรสนับสนุนไปทุกอำเภอ หรือบรรจุไว้ในแผนการพัฒนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย เพื่อให้การดำเนินการกิจกรรมทางคณะสงฆ์ให้เป็นรูปธรรมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยพบว่า ในการดำเนินการบริหารจัดการโครงการไม่ได้รับงบประมาณดำเนินการจากภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คณะสงฆ์ทั้ง ๓ ตำบล จึงต้องร่วมมือกันบริจาคเงิน การใช้บกลางของคณะสงฆ์

๕.๑.๓ ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดเชียงรายกับการส่งเสริมความปรองดองของชุมชน

๑) ผลสัมฤทธิ์ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการโครงการฯ จังหวัดเชียงรายมีการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนด มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

๒) ผลสัมฤทธิ์ด้านการบริหารจัดการโครงการฯ มีกระบวนการบริหารโครงการ โดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การประสานงาน การควบคุม และการรายงานผลการดำเนินงาน มีการประกาศนโยบายในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับตำบล การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ การประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบ และมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการฯ

๓) ผลสัมฤทธิ์ด้านการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ ผลจากการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ มีผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในระดับจังหวัด คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๑๑ ในระดับอำเภอ คิดเป็น ร้อยละ ๕๔.๐๐ และในระดับตำบลแม่สาย คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๕๗ ตำบลโป่งงาม คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๕๙ และตำบลเกาะช้าง คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๔๖ เมื่อเทียบกับประชากรที่นับถือพระพุทธศาสนา และในระดับตำบลในระยะที่ ๒ ผลสัมฤทธิ์ในการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ เป็น การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการรักษาศีล ๕ ในรูปของโครงการคุณธรรมสัจจะ สร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ทั้ง ๓ ตำบล

๔) ผลสัมฤทธิ์ด้านบริบทของโครงการฯ ผลสัมฤทธิ์ด้านบริบทของโครงการฯ เป็นผลมาจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียน

๕) ผลสัมฤทธิ์ด้านการการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ได้ดำเนินการโดยมีสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก ในทุกหมู่บ้าน โดยมีการมุ่งเน้นให้นักเรียน ให้ทาน รักษาศีล สวดมนต์ และอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ รวมทั้งการเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ซึ่งคณะสงฆ์เชื่อว่าจะสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนเหล่านี้เป็นคนดีของชาติบ้านเมืองต่อไป ส่วนการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้ดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงาน เช่น กิจกรรมปอยส่างลอง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้จะสอดแทรกแนวคิดทางพระพุทธศาสนา คติธรรมความเชื่อต่างๆ เพื่อปลูกฝังสิ่งที่ดีงาม และเกิดความรักความสามัคคีของชุมชน ได้อย่างแน่นแฟ้น คณะสงฆ์ได้กล่าวย่ำว่า ทุกศาสนาและทุกเผ่าพันธุ์ในตำบล สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

๖) ผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯ เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการฯ การดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยประเมินผลจากการดำเนินกิจกรรมผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละพื้นที่ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น เมื่อเทียบกับประชากรชาวพุทธ มีผู้เข้าร่วมโครงการฯ ในภาพรวมทั้ง ๓ ตำบล ร้อยละ ๘๓.๘๔ ถือว่าบรรลุตามเป้าหมาย

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” จังหวัดเชียงราย มีข้อเสนอแนะจากการค้นพบการวิจัย ดังนี้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

๑) ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย ในการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” จังหวัดเชียงราย ในการกำหนดนโยบายเป็นนโยบายที่ดี แต่พบว่า เมื่อนำมาสู่ภาคปฏิบัติทำให้การดำเนินงานมีอุปสรรคในการขับเคลื่อนรณรงค์ให้ประชาชนสมัครเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากขาดความเข้าใจในการดำเนินงานตามนโยบาย การเข้าใจผิดของประชาชนในการเข้าร่วมโครงการ และปัญหาด้านงบประมาณดำเนินงาน

๒) ข้อเสนอแนะระดับองค์กร ในการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” จังหวัดเชียงราย การดำเนินงานในระดับจังหวัดขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องระหว่างระยะที่ ๑ กับระยะที่ ๒ ส่งผลให้การดำเนินงานในระดับอำเภอ และระดับตำบล ขาดความต่อเนื่องเช่นกัน รวมทั้งในระยะที่ ๒ มีความไม่ชัดเจนในการดำเนินงานในระดับจังหวัด ดังนั้นในระดับตำบลการดำเนินงานจึงเป็นไปตามบทบาท

หน้าที่ และการจัดกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ ดำเนินการตามปกติและเป็นประจำ

๓) ข้อเสนอแนะระดับบุคคล ในระยะแรกๆ ประชาชนไม่เข้าใจการเข้าร่วม โครงการหมู่บ้านศีล ๕ จึงไม่กล้าสมัครเข้าร่วมโครงการฯ ดังนั้นควรมีการอบรมพระวิทยากรหรือมี พระวิทยากรในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ มาให้ความรู้กับพระสงฆ์ และคณะกรรมการขับเคลื่อน ในระดับตำบล จะส่งผลให้การดำเนินการตามนโยบายเป็นไปอย่างบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในปัจจุบันการดำเนินงานตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ มีการดำเนินงาน ในระยะที่ ๓ ดังนั้นควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานโครงการฯ ในระยะที่ ๓ โดยมีการ กำหนดรูปแบบการติดตามผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการฯ ที่แท้จริง โดยเฉพาะ ผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพ

๒) ควรมีการดำเนินการวิจัยที่เจาะลึกไปถึงผลลัพธ์ของการดำเนินงานโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ โดยเฉพาะการติดตามประเมินผลด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการรักษาศีล ๕ สภาพครอบครัวเข้มแข็ง สภาพสังคมสงบสุข เป็นต้น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล ฉบับมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources)

(๑) หนังสือ :

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๖.

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. แนวทางการดำเนินงานโครงการ หมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชาเป็นสุข ในคำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้ามั่งคณาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ฉบับที่ ๒ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๗.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). ภูมิธรรมชาวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ ๕ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมมิก จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). พุทธธรรม. ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมมิก จำกัด, ๒๕๕๒.

พระพุทธโฆสเถระ. คัมภีร์วิสุทธิมรรค. แปลโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ประยูรวงศ์พันธ์ตั้ง จำกัด, ๒๕๔๖.

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. ดร.. ศีล ๕ คุณค่าของชีวิตและสังคม. พระนครศรีอยุธยา: บริษัท ดีไซน์ดีไลท์ จำกัด, ๒๕๕๘.

พระสารีบุตรเถระ. **ปฐิธัมมัทมรรค**. แปลโดย คณาจารย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระอุบติสเถระ. **วิมุตติมรรค**. แปลโดย คณาจารย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พุทธทาสภิกขุ. **ทาน ศีล ภาวนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๙.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๕๒**. กรุงเทพมหานคร:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๕๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชัน จำกัด, ๒๕๕๖.

เรียม ศรีทอง.รศ.ดร. **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเวิร์ดเวฟ เอ็น
ดูเคชั่น จำกัด, ๒๕๕๒.

วสิน อินทสระ. **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมดา, ๒๕๕๙.

ศาสตราจารย์อภินันท์ โปษยานนท์. “แนวทางการดำเนินโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ : ชาวประชา
เป็นสุข ในตำริของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าอาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระ
สังฆราช”. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คุณธรรมจริยธรรม, ๒๕๕๗.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. รศ.. **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์,
๒๕๕๓.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. **วิธีสร้างบุญบารมี**.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นพรัตน์, ๒๕๕๘.

สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้าน
รักษาศีล ๕”. คู่มือแนวทางการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์
โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ระยะที่ ๓ (ระยะยาว).
กรุงเทพมหานคร: บริษัท อัทธรรยู ครีเอทีฟ จำกัด.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. **คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์
โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕”**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการดำเนินงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านศีล ๕”. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗.

(๒) วิทยานิพนธ์

พระชัชวาล ศรีสุข. “ศาสนากับการพัฒนาบุคลิกภาพ: ศึกษาเปรียบเทียบหลักคำสอนเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพในพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์”. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๑.

พระมหาภาสิต สุขวรรณดี (สุภาสิโต). “การรักษาศีล ๕ ของนักศึกษาภาคสมทบ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ พ.ศ. ๒๕๔๗”. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

เสกสันต์ ศิริวรรณ. “ความศรัทธาในศีล ๕ ที่มีต่อการปฏิบัติตนของวัยรุ่น”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๓.

(๓) รายงานวิจัย

อาภากร ปัญญา และคณะ. “การพัฒนาข้อกำหนดการอยู่ร่วมกันของชุมชนศีล ๕ ของ บ้านพระบาทห้วยต้ม หมู่ที่ ๘ และบ้านชัยวงษา หมู่ที่ ๒๒ ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ระยะที่ ๑”. รายงานวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๖.

(๔) รายงานการประชุม

หาญ งามเจริญ. การดำเนินงานโครงการหมู่บ้านศีล ๕ จังหวัดเชียงราย. สำนักงานพระพุทธศาสนา: เชียงราย. ๒๕๖๐. รายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อน.

คณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย. คำสั่งคณะสงฆ์จังหวัดเชียงราย ที่ ๐๖/๒๕๕๙ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรม

ทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”. จังหวัดเชียงราย: สำนักงาน
พระพุทธศาสนาเชียงราย, ๒๕๕๙.

เอกสารประกอบการประชุม. คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕. วิทยาลัยสงฆ์
เชียงราย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙.

เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๓ คณะ
สงฆ์จังหวัดเชียงราย. สมัยสามัญครั้งที่ ๑/๒๕๕๙ ณ ห้องประชุม (๒) วิทยาลัยสงฆ์
เชียงราย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๙ เมษายน ๒๕๕๙.

เอกสารประกอบการประชุมคณะสงฆ์. รายงานสรุปผลผู้สมัครเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕
อำเภอแม่สาย. เชียงราย: วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย, ๒๕๕๙.

(๕) เว็บไซต์

พระมหาวิ มหาปัญญา. ศีล ๕ : ปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดคุณลักษณะของสังคม. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา <http://www.Learners.inth/blog>. [๑๕ มิ.ย. ๒๕๖๐].

เทศบาลตำบลแม่สาย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.maesai.go.th/index.php>.

องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้าง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.kohchang-cr.go.th/index.php> [๑๐ สิงหาคม.๖๐]

องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งงาม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://pongngam01.blogspot.com/>
[๑๐ สิงหาคม.๖๐]

(๖) สัมภาษณ์

สัมภาษณ์ พระรัตนมุนี. รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย ฝ่ายเผยแผ่, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายชุตินเดช มีจันทร์. นายอำเภอแม่สาย, ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายสัมฤทธิ์ ยาใจ. กำนันตำบลแม่สาย, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ นายแอ๊ด คำเงิน. ผู้ใหญ่บ้านตำบลแม่สาย หมู่ ๑, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระขวัญชัย วชิรญาโณ. เลขานุการเจ้าคณะตำบลแม่สาย, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูนิวริฐสุภาจารคุณ. เจ้าคณะตำบลแม่สาย, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูวิสุทธาจารย์นิริฐ. เจ้าคณะตำบลเกาะช้าง เขต ๑, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระครูอดุลย์ศีลาจาร. รองเจ้าคณะอำเภอแม่สาย ฝ่ายเผยแผ่, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระเทพสิทธินายก เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย, ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์ พระพุทธิวงศวิวัฒน์. เจ้าคณะอำเภอแม่สาย, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นายสุวิช แสนรัตน์. กำนันตำบลเกาะช้าง, ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. พระครูประภัสสจิตสังวร. เจ้าคณะตำบลโป่งงาม, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นายหาญ งามเจริญ, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย,
๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

แบบสัมภาษณ์
ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒
ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

สัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์ ผู้วิจัย

บันทึกข้อมูล ผู้วิจัย (จดบันทึก/บันทึกเสียง)

วันสัมภาษณ์

สถานที่

ส่วนที่ ๒ ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์

๑. ท่านคิดว่าแนวคิดโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นอย่างไรบ้าง

.....
.....

๒. ท่านมีการดำเนินงานโครงการ ฯ อย่างไรบ้าง

.....
.....

๓. ท่านคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการ ฯ ในแต่ละด้าน เป็นอย่างไรบ้าง

๓.๑ ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารจัดการและการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ

.....
.....

๓.๒ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....
.....

๓.๓ ปัจจัยด้านงบประมาณการบริหารจัดการโครงการฯ

.....

.....

๔. ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นปัญหา และอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการ ฯ มีอะไรบ้าง

๔.๑ ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการและการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ

.....

.....

๔.๒ ด้านสภาพแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....

.....

๔.๓ ด้านงบประมาณการบริหารจัดการโครงการฯ

.....

.....

๕. ท่านคิดว่าประชาชนและสังคมจะได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ ฯ อย่างไรบ้าง

.....

.....

๖. ท่านมีข้อเสนอแนะในเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการ ฯ ในด้านใดบ้าง

.....

.....

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสัมภาษณ์
ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒
ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

สัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์ ผู้วิจัย

บันทึกข้อมูล ผู้วิจัย (จดบันทึก/บันทึกเสียง)

วันสัมภาษณ์

สถานที่

ส่วนที่ ๒ ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์

๑. ท่านคิดว่าแนวคิดโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ เป็นอย่างไรบ้าง

.....
.....

๒. ท่านมีการดำเนินงานโครงการ ฯ อย่างไรบ้าง

.....
.....

๓. ท่านคิดว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการ ฯ ในแต่ละด้าน เป็นอย่างไรบ้าง

๓.๑ ปัจจัยด้านโครงสร้างการบริหารจัดการและการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ

.....
.....

๓.๒ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....
.....

๓.๓ ปัจจัยด้านงบประมาณการบริหารจัดการโครงการฯ

.....

๔. ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นปัญหา และอุปสรรคต่อการดำเนินงานโครงการ ฯ มีอะไรบ้าง

๔.๑ ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการและการรณรงค์ขับเคลื่อนโครงการฯ

.....

๔.๒ ด้านสภาพแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....

๔.๓ ด้านงบประมาณการบริหารจัดการโครงการฯ

.....

๕. ท่านคิดว่าประชาชนและสังคมจะได้รับประโยชน์จากการดำเนินโครงการ ฯ อย่างไรบ้าง

.....

๖. ท่านมีข้อเสนอแนะในเกี่ยวกับการดำเนินการโครงการ ฯ ในด้านใดบ้าง

.....

ภาคผนวก ข.

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน พระเทพวิสุทธิญาณ เด่นดวงรุ่งโรจน์แห่งราช

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระในภูิกาสองเมือง
ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุมัติมาขอคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

[Handwritten signature]

(พระครูวรารณวิฑูรย์,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

วิทยาเขตพะเยา
๓๑/๑๒/๒๕๖๓
ผอ.เขตฯ พะเยา

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา
โทรศัพท์. ๐ - ๕๔๘๗ - ๐๑๔๒

ที่ ศธ ๖๑๕๑/ว. ๔๙

วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
รับที่..... ๘๙ X๒๕๐๐
รับวันที่..... ๒๒/๓/๒๕๕๐
เวลา..... ๑๓.๒๐ น.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน **ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พะเยา (พระรัตนเมธี) รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย**

ด้วย พระใบฎีกาสองเมือง ฉายา อธิมุตโต นามสกุล จอมพล เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๑๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระใบฎีกาสองเมือง ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระครูวรธรรมวิสุทธ์,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา
โทรศัพท์. ๐ - ๕๕๘๗ - ๐๑๔๒

✓ทราบ ✓ดำเนินการตามที่เสนอ
✓อนุมัติ ให้ดำเนินการได้.
แถมได้มอบใบสัทธิให้ด้วย

(พระรัตนเมธี)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เชียงราย
๒๒/๓/๒๕๕๐

ที่ ศธ ๖๑๕๑/ว. ๔๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน พระพุทธนิเวศวิวัฒน์ เจ้าอาวาสวัดแม่สาย

ด้วย พระใบฎีกาสองเมือง ฉายา อธิมุตโต นามสกุล จอมพล เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๑๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระใบฎีกาสองเมือง ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระครูวรรัตนวิฑูรย์,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

ยื่นให้สัมภาษณ์

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา
โทรศัพท์. ๐ - ๕๔๘๗ - ๐๑๔๒

ที่ ศธ ๖๑๕๑/ว. ๔๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน **พระครูอดุลสีลาจารย์ รองเจ้าคณะอำเภอแม่สาย ฝ่ายพระสงฆ์**

ด้วย พระใบฎีกาสองเมือง ฉายา อธิมุตโต นามสกุล จอมพล เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๑๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระใบฎีกาสองเมือง ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระครูวรรัตนวิฑูรย์,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา
โทรศัพท์. ๐ - ๕๔๘๗ - ๐๑๔๒

๕๐๐. ๑๗/๗/๖๐ วัดแม่กา ๑๗/๗/๖๐
๑๗/๗/๖๐ จ. เชียงราย

ที่ ศธ ๖๑๕๑/ว. ๔๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน พระครูนิวิฐสุภาจารคุณ เจ้าคณะตำบลแม่สัว

ด้วย พระใบฎีกาสองเมือง ฉายา อธิมุตโต นามสกุล จอมพล เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๑๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระใบฎีกาสองเมือง ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระครูวรรัตนวิฑูรย์,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา
โทรศัพท์. ๐ - ๕๔๘๗ - ๐๑๔๒

พระครูนิวิฐสุภาจารคุณ
เจ้าคณะตำบลแม่สัว

ที่ ศธ ๖๑๕๑/ว. ๔๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม็กกา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน พระครูประทีปจิตสัจจวิมล เจ้าคณะตำบล ไผ่เงินงาม

ด้วย พระใบฎีกาสองเมือง ฉายา อธิมุโขโต นามสกุล จอมพล เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๑๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระใบฎีกาสองเมือง ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระครูวรรัตนวิฑูรย์,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา
โทรศัพท์. ๐ - ๕๔๘๗ - ๐๑๔๒

ที่ ศธ ๖๑๕๑/ว. ๔๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน พระครูวิสุทธาจารย์วิจิตร เลขาธิการคณะสงฆ์ เขต ๑

ด้วย พระใบฎีกาสองเมือง ฉายา อธิมุตโต นามสกุล จอมพล เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๑๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระใบฎีกาสองเมือง ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความเคารพ

(พระครูวรธรรมวิฑูรย์,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยาบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา
โทรศัพท์. ๐ - ๕๔๘๗ - ๐๑๔๒

ฉันทให้สัมภาษณ์กรรมการ

เลขาธิการคณะสงฆ์ เขต ๑

วันที่ 22 กรกฎาคม 2560.

(พระครูวิสุทธาจารย์วิจิตร)

ที่ ศธ ๖๑๕๑/ว. ๔๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร **นางสุจิตาเดบ มีจันทร์ นายอำเภอแม่สาย**

ด้วย พระใบฎีกาสองเมือง ฉายา อธิมุตโต นามสกุล จอมพล เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๑๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษามลลัมภุทธิของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระใบฎีกาสองเมือง ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุมัติมาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวรธรรมวิฑูรย์,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา

โทรศัพท์. ๐ - ๕๔๘๗ - ๐๑๔๒

ที่ ศธ ๖๑๕๑/ว. ๔๙

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม่ง่า
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร นายหาญ งามเจริญ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย

ด้วย พระใบฎีกาสองเมือง ฉายา อธิมุตโต นามสกุล จอมพล เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๑๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอมะส่าย จังหวัดเชียงราย”

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระใบฎีกาสองเมือง ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวรธรรมวิฑูรย์,ตร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา
โทรศัพท์. ๐ - ๕๔๘๗ - ๐๑๔๒

ยินดีให้สัมภาษณ์

(นายหาญ งามเจริญ)

ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย

ที่ ศธ ๖๑๕๑/ว. ๔๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร **นางสมฤทัย นกใจ กำนัน ตำบล แม่สอย**

ด้วย พระใบฎีกาสองเมือง ฉายา อธิมุตโต นามสกุล จอมพล เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๑๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษามลสมฤทธิของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สอย จังหวัดเชียงราย”

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระใบฎีกาสองเมือง ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวรธรรมวิฑูรย์,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

สมฤทัย นกใจ
กำนัน .แม่สอย

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา

โทรศัพท์. ๐ - ๕๔๘๗ - ๐๑๔๒

ที่ ศธ ๖๑๕๑/ว. ๔๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร **นายแอ๊ด คำเงิน ผู้ใหญ่นานเหมืองแดง หมู่ที่ ๑**

ด้วย พระใบฎีกาสองเมือง ฉายา อธิมุตโต นามสกุล จอมพล เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๑๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระใบฎีกาสองเมือง ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุมัตินาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวรธรรมวิฑูรย์,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

มีที่ ๑๕ สิงหาคม

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา

โทรศัพท์. ๐ - ๕๔๘๗ - ๐๑๔๒

นายแอ๊ด คำเงิน
ผู้ใหญ่นานเหมืองแดง หมู่ที่ ๑

ที่ ศธ ๖๑๕๑/ว. ๔๔

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา ๕๖๖ หมู่ ๒ ตำบลแม่กา
อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตสัมภาษณ์เก็บข้อมูลการวิจัย

เจริญพร

นาย กุญชร วัฒนรัตน์ กิ่งมณีมาลเทศะ ชาติ

ด้วย พระใบฎีกาสองเมือง ฉายา อธิมุตโต นามสกุล จอมพล เลขประจำตัวนิสิต ๕๘๐๑๔๐๕๐๑๒ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระยะที่ ๑-๒ ชุมชนอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย”

ในการนี้ บัณฑิตศึกษา จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ พระใบฎีกาสองเมือง ได้สัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยตามแต่จะเห็นสมควร

จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ และขออนุมัติขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวรธรรมวิฑูรย์,ดร.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

ฉันทิโก กิ่งมณีมาลเทศะ

บัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์พะเยา

โทรศัพท์. ๐ - ๕๔๘๗ - ๐๑๔๒

ภาคผนวก ค.
รูปสัมภาษณ์

พระเดชพระคุณพระเทพสิทธินายก เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย

พระเดชพระคุณพระรัตนมุณี รองเจ้าคณะจังหวัดเชียงราย

พระเดชพระคุณพระพุทธีวงศ์วิวัฒน์ เจ้าคณะอำเภอแม่สาย

พระครูอดุลสีลาจาร รองเจ้าคณะอำเภอแม่สาย ฝ่ายเผยแผ่

พระครูนิวริฐสุภาจารคุณ เจ้าคณะตำบลแม่สาย

พระครูประภัสสจิตสังวร เจ้าคณะตำบลโป่งงาม

พระครูวิสุทธาจารย์นิวิฐ เจ้าคณะตำบลเกาะช้าง

นายชุตติเดช มีจันทร์ นายอำเภอแม่สาย

นายหาญ งามเจริญ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงราย

นายสัมฤทธิ์ ยาใจ กำนันตำบลแม่สาย

นายประสิทธิ์ ชุ่มอุ่น ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒

นายแอ๊ด คำเงิน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑

นายสุนทร สันชมพู่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑

นายสุเทพ อุ่นนันทากาศ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๓

นายประชัน แสนธิเลิศ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๗

นางธัญชนก อุ่นเรือน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๐

นายกัจจเรช ยามี กำนันตำบลโป่งงาม

นายสุขวิช แสนรัตน์ กำนันตำบลเกาะช้าง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	: พระใบฎีกาสองเมือง อธิมุตโต (จอมพล)
เกิด	: ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๐
การศึกษา	: ปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) คณะพุทธศาสตร์ วิชาเอก พระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อุปสมบท	: ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๗
ตำแหน่งหน้าที่	: เจ้าอาวาสวัดเหมืองแดง
ที่อยู่ปัจจุบัน	: วัดเหมืองแดง ตำบลแม่สาย อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย